786

ماشاء اللہ لا قوۃ الا باللہ

مثنوی نغز

المسمّٰی بہ

برگ سبز

من تصنیفات

عالی جناب معلّٰی القاب خان بہادر مولوی سیّد
احمد علی خان صاحب سب ڈویزنل افیسر
ضلع شاہ آباد

بہ اہتمام منشی محمد ظہور الحق استھانوی بہاری عظیم آبادی

در مطبع فرقان اسٹار آرہ باڈ اڈا آرہ طبع شد

سنہ ۱۹۱۷ء

Allama Iqbal Library
306545

KASHMIR UNIVERSITY
Iqbal Library
Acc No 30654.5
Dated 13.3.89

بسم اللہ الرحمن الرحیم

ابتدائے ہر کلام و ہر سخن
باید از نام خدائے ذوالمنن

نطق بخش و علم بخش و فضل بخش
جسم بخش و روح بخش و عقل بخش

بے عدیل و بے نظیر و بے مثال
لاشریک و لایموت و لایزال

صانعے کو خیمۂ چرخ کبود
کرد برپا بے طناب و بے عمود

قادرے کو خاکدانِ ارض را
بے ستون دارد معلّق در ہوا

رازق و وہاب و ربُّ المشرقین
خالقِ کونین کہف الخافقین

کاشف ہمّ و ملاذِ کائنات — فارجِ غمّ و مغیثِ ممکنات

راحم و ذو المجد و ستّار العیوب — منعم و ذو الجود و غفّار الذنوب

از عدم آرد یکے را در وجود — دیگرے را در فنا فگند ز بود

لامکان و نیست زو خالی مکان — بے قرین و نیستش با کس قران

گرچہ باشد از ہمہ خلقت بعید — با ہمہ ہست اَقرب از حَبلُ الورید

عقلِ کُل در کُنہ او نا بُردہ راہ — کے رسد در قعرِ آن دریا نگاہ

حمد اُو گُنجد نہ ذرّہ در دہان — مدح او آید نہ شمّہ از زبان

ذات اُو باشد بری از کیف و کم — سرنگون در وصف اُو ماندہ قلم

نعت حضرت سرورِ عالم محمّد مصطفےٰ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم

از پسِ حمد و ثنائے کبریا — نعت را شایان بود خیر الوریٰ

صاحبِ لولاک یعنی مصطفیٰ ؐ — خسروِ دین سرورِ ارض و سما

باعثِ بدوِ زمین و آسمان — علّتِ غائی خلق دو جہان

رحمۃٌ للعالمین ختمی مآب — آسمانِ داد و دین را آفتاب

افتخارِ انبیائے ماسلف — مقتدائی اوصیائی ماخلف

اوّلِ ایشان علیؑ مرتضیٰ ؑ — تاجدارِ هل اتیٰ و لافتیٰ

نائبِ احمدؐ ولیِ کردگار — ساقیِ کوثر قسیمِ خلد و نار

مقصدِ بلّغ مرادِ انّما — بازوئے پیغمبرؐ و دستِ خدا

دوّمین باشد حسنؑ روحی فداه — نور نیر دان افتخارِ ماسواه

قبلۂ سوم حسینؑ پر محن — شبل احمدؐ یادگارِ پنجتن ؑ

کعبۂ چارم علیؑ ابن الحسین ؑ — سیّدِ کونین میرِ خافقین

حضرتِ باقرؑ امامِ پنجمین
بحرِ علمِ اولین و آخرین

سادساً صادقؑ امینِ کبریا
حامیٔ حق حافظِ دینِ خدا

موسیِؑ کاظمؑ وصیِؑ هفتمین
کوهِ حلم و هادمِ بُنیادِ کین

ثامن ضامنؑ علیؑ باصفا
تاجدارِ مُلکِ تسلیم و رضا

از پسِ اُو حضرتِ والا تقیؑ
سرورِ عاشر امامِ ما نقیؑ

جانشینِ حضرتِ هادی نقیؑ
کامل و عادل ذکی العسکریؑ

حجّتِ آخر سمیِّ مصطفیٰ
مهدیِؑ دین قائمِ آلِ عبا

از من و از جمله انس و جن مدام
باد بر یک یک از ایشان صد سلام

خواجگانِ کشورِ خلق و وداد
خاصگانِ حضرتِ ربّ العباد

سالکانِ مسلکِ جود و عطا
رهروانِ جادهٔ بذل و سخا

جملهٔ شان از جهان بودند زار
از متاع و مال آن کرده کنار

از برِ گیتی همه جسته فراق
زال دنیا را همه گفته طلاق

الحق احمد هست دنیا هم چنان
لائق الفت نباشد این جهان

خطاب به نفس امّاره و مذمت دنیای ناکاره

ای که هستی مائل دنیای دون
هیچ میدانی که شد حالت زبون

یاد داری هیچ از روزِ اَلَست
روح تو میثاق با خالق چه بست

آوخ آوخ ای دلِ دنیا پرست
سر بسر آن عهد و پیمان شکست

شیشهٔ عرفان تو در هم شکست
رشتهٔ ایقان تو بر هم شکست

چشمهٔ عقلت ز قیر آلوده شد
شیشهٔ قلبت ز زنگ آموده شد

از هوای آز و حرصِ دنیوی
شمع عرفان تو گشته منطفی

هر دمے بابازیٔ پرداختی　　کیسۂ ایمان خود درباختی

در همه عمرت نمودی طاعتے　　سجدۂ معبود کردی ساعتے

دین به دنیائے دنی بفروختی　　دُر زکف دادی خذف اندوختی

عمر را کردی تلف در جمع مال　　حیف غافل ماندی از فکرِ مآل

از عروسِ مرگ ماندی بے خبر　　زال دنیا را گرفتی تو به بر

در مذمت دنیا

چیست دنیا یک عجوزِ بیوفا　　جو فروشِ پُر دغا گندم نما

ظاهرش گُل باشد و باطن چو خار　　عشوه اش باشد شعار و کین دثار

غمزه اش در آستین دارد جفا　　خنده اش در زیر لب دارد بکا

در خمیرِ اُو سرشته همّ و غم　　در ضمیرِ او نهفته صد الم

بر فریبش احمدا مائل مشو — از دغا و مکر آن غافل مشو

دل منه بر این جهانِ پُر محن — بر چنین دارِ فنا تکیه مزن

منزلِ مقصود تو باشد دگر — بهر کوچ آماده باش و باخبر

منزلش تاریک و بس مشکل گذار — مشعلی از نور دین با خود بدار

بهر آن راهِ دراز و پُر خطر — زادِ راهی کُن مُهیّا پیشتر

در فضیلت نماز

افضلِ زادِ سفر باشد نماز — اوّلِ کارِ بشر باشد نماز

مشکلات را می کند آسان نماز — خاطرت را میکند شادان نماز

می زداید زنگ کلفت را نماز — می رباید زنگ نخوت را نماز

در نشاند نار کفران را نماز — بر فزاید نور ایمان را نماز

می کند دفع پریشانی نماز
می رهاند از گران جانی نماز

خلق انسان را بود علت نماز
هست مفتاحِ درِ جنت نماز

سهو آن باشد نہ کارِ عاقلان
ترک آن باشد شعارِ جاہلان

ترک آن در دوزخ اندازد ترا
فعل آن زاہلِ جنان سازد ترا

شرط آن باشد رضائے ذُوالمنن
جُزو آن باشد وِلائے پنجتن

در توصیفِ وِلا

شرط ہر طاعت بود ای دل ولا
بے ولا باشد نمازِ تو رِیا

بے ولائے احمدؐ و آلِ کرام
ہیچ باشد این قعود و این قیام

بے ولا اے بندہ ربِّ وَدود
ہست بیکار این رکوع و این سجود

بے ولا مشکور نبود طاعتے
بے ولا منظور نبود دعوتے

شمع بزمِ اتّقا باشد وِلا
زینۂ قربِ خدا باشد وِلا

رونق بزمِ یقین باشد وِلا
خاتمِ دین را نگین باشد وِلا

از وِلا گردد مِس قلبت طلا
شیشۂ خاطر بیابد زان جِلا

بر وِلا باشد بنائے دوسرا
در وِلا باشد رضائے کبریا

بے وِلا مسلم بود ناری وِلا
از وِلا کافر شود ناجی وِلا

حکایت

در عظیم آباد شخصے خوش نہاد
بُد مسلمان سیرت و ہندو نژاد

گرچہ زُنّارش بگردن بُد عیان
رشتۂ حُبِّ علیؑ بودش نہان

داشت جائے دانہ چوبی بکف
سبحۂ صد دانۂ دُرِّ نجف

بر جبین گو نقش قشقہ می نگاشت
از غمِ شبیر در دل داغ داشت

در معابد قلب بریان داشتے ‌ ‌ ‌ ‌ در مجالس چشم گریان داشتے

از غمِ دوریِ شاہِ تشنہ لب ‌ ‌ ‌ ‌ مثلِ ماہی می تپیدی روز و شب

چون نبودش ساز و برگ و نی نوا ‌ ‌ ‌ ‌ بود مشکل رفتنش تا نینوا

با حضورِ قلب آن نیکو شعار ‌ ‌ ‌ ‌ بود مصروفِ دعا لیل و نہار

از طفیلِ مصطفیٰؐ و بوترابؑ ‌ ‌ ‌ ‌ گشت آخر دعوتِ اُو مستجاب

وز سحابِ رحمتِ ربِّ عباد ‌ ‌ ‌ ‌ شد مر اُو را بارور نخلِ مُراد

شد کفیلش چون امیرِ نیک خو ‌ ‌ ‌ ‌ زادِ راہے شد مہیّا بہرِ اُو

با دلِ بشاش آن نیکو سِیَر ‌ ‌ ‌ ‌ بست بہرِ کربلا رختِ سفر

ضامنِ اُو شد رضائے ذوالمنن ‌ ‌ ‌ ‌ حافظِ اُو شد ولائے پنجتن

در ضمانِ حضرتِ ربِّ مجید ‌ ‌ ‌ ‌ آن ہمایون فال تا منزل رسید

شد مشرف از زیارت آن لبیب
خہ خہ این اقبال و زہ زہ این نصیب

ہر سحر آن عاشق سبطِ نبیؐ
گرد طوفِ روضۂ ابن علیؐ

والۂ نور خدا پروانہ وار
گشت ہر شب گرد ہر شمع مزار

مابقائے عمر را آن مرد پیر
بردہ سر در سایۂ ظِلّ قدیر

آخر الامر از قضائے ذو الجلال
جان بحق تسلیم کرد آن خوشخصال

در زمین کربلا مدفون شدہ
وز فشارِ قبر او مصئون شدہ

حبذا این طالع فرخندہ فال
مبدءش کفر و مسلمانی مآل

آرے آرے این بود فیضِ ولا
از ولا بنما منور قلب را

در خوف خدا گوید

چند شرطِ دیگر از بہر نماز
لازمے فرمود ربِّ بے نیاز

هست شرطِ اوّلین خوفِ خدا   غیر این باشد نمازِ تو ریا
ای که داری بیم افسر در نماز   اندکی کن خوف داور در نماز
خوف باری را بخاطر جای دِه   از پس آن بر مصلّا پای نِہ
بی تضرّع ای اسیرِ دامِ آز   حاصلی کی خیزد از کشتِ نماز
زآب چشم و باد آه ای نیک زاد   اندکی سرسبز کن کشتِ مراد
بی نمِ اشک و دمِ آهِ درون   ناید از تخمِ عمل شاخی برون
گر نئی آگه ازین سوز و گداز   ور نئی واقف ازین عجز و نیاز
عبرتی حاصل کن از حالِ نبیؐ   پندگیر ای دل ز افعالِ نبیؐ

احوال جناب رسالتمآب صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

شمّۀ از طاعتِ خیر الانام   می نویسند این چنین آلِ کرام

چون شده آماده از بهر وضو ‌ آن بهارِ گلستانِ آبرو

چهرهٔ انور مثالِ ارغوان ‌ شد ز خوف اصفر برنگِ زعفران

چون ز جا برخاست آن عالی تبار ‌ لرزه اش اُفتاد بر تن بید وار

ریخت بر کف آب چون خیر الامم ‌ می تپیدے قلب او مانند دم

چون سر سجاده از بهر نماز ‌ پا نهاد آن سروِ بُستانِ نیاز

گلبنِ اندام آن مرآت حق ‌ گشت از خوفِ خدا غرقِ عرق

شد روان بر عارضِ زیبای اُو ‌ سیل اشک از نرگسِ شهلائے اُو

باشد این طرزِ عبادت ای رفیق ‌ وین بود تمثیلِ طاعت ای صدیق

گریه باشد شرطِ اولائے نماز ‌ چند می خندی در اثنائے نماز

خنده بر چشمے که گرید در نماز ‌ گریه بر لب ها که خندد در نماز

در خضوع و خشوع گوید

بعد از خوفِ خدا باشد خشوع … آن بود اصل و بود اینش فروع

بی خضوع دل بدان ای بوالهوس … صد نمازِ تو نیرزد یک عدس

بے حضورِ قلب تو ای بوالفضول … طاعتت هرگز نمیگردد قبول

بے خلوصِ دل نخواهد ذو المنن … بر زبان الله اکبر داشتن

بر لسان تحلیل و در خاطر وغا … ننگ باشد این عبادت ای فتیٰ

ظاهر التسبیح و در باطن ریا … کے قبول افتد به نزد کبریا

در صلوٰة ای دل خیالِ غصب مال … کے روا دارد خدائے لایزال

فکرِ بزم و نظمِ لشکر در نماز … کے پسند کردگارِ بے نیاز

چون قدم روئے مصلا بر نہی … قلب را از ما سوا الله کن تہی

باید ای عبدِ خدا چون بوالحسنؒ — در نماز از خویشتن غافل شدن

حکایت

هست مروی حالِ آن شاهِ هُدا — سرورِ اقلیم زهد و اتقا

چون شدی آن سرورِ عالی مقام — محو اندر طاعتِ ربِّ انام

فانی اندر ذاتِ بیهمتا شدی — فارغ از دنیا و ما فیها شدی

آنکه بودی در وغا فولاد تن — بر سرِ سجاده شد مومی بدن

آنکه بودی باخبر از من و عن — بیخبر شد در نماز از خویشتن

ایکه داری الفتِ مشکل کشاؒ — گوش کن این قصهٔ عبرت فزا

بود روزی ره نورد ابن السبیل — چون به صحرای گزر کرد آن نبیل

دید شخصی گشته در عزلت مکین — بر مصلای زمین طاعت گزین

یکّهٔ و تنها و رنجور و حزین — بیکس و بی مونس و اندوهگین

دست و پایش جمله افتاده ز کار — جسم و جانش زار و پژمان و نزار

از دهن جاری کف و از چشم آب — قالبش بی حسّ و نبضش دیریاب

حالتِ زارش چو دید آن نیکنام — کار او آخر شمرد و جان تمام

در تفکّر شد دوان آن خوشخصال — سوی سبطینِ رسولِ ذوالجلال

در تفکر در حضورِ مجتبیٰ — عرض کرد آن دل ملول این ماجرا

شد لبِ لعلِ حسن گوهرفشان — کی مسافر صورتش را کن بیان

قامتش گفته چنان صورت چنین — رو مثالِ آن بود مو مثل این

چون شنید این نوگلِ باغِ نبی — گفت ای نادان مگر آگه نئی

آن نباشد دیگری جز مرتضیٰ — نفس پیغمبر ولیِ کبریا

نیست او رنجور و بیمار و حزین　　بل به طاعت میشود حالش چنین

آری احمد این بود اصلِ نماز　　تو که می خوانی بود نقلِ نماز

گر تو میخواهی قبول افتد نماز　　کن خشوعِ دل طلب از بی نیاز

این چنان غافل ز خود باید شدن　　وین چنین مائل بحق شاید بُدن

در ضبط اوقات نماز گوید

ای مُصلّی ختم شد ذکرِ خشوع　　شرط دیگر می کنم ایدون شروع

چون شنیدی آن بگوشِ حق نیوش　　از پئے این هم یکی بکشائی گوش

در ادائے پنجگانه بے گمان　　ضبط اوقاتش بود واجب بدان

رکعتے بر وقت گر سازی ادا　　بهتر از هفتاد رکعت در قضا

صبح را با ظهر خواندن خوب نیست　　عصر را تا شام بردن سُود چیست

از برائے ہر فریضہ کردگار
ساعتے در حکم خود دادہ قرار

خُلف آن باشد کبیرہ ای کبار
خیر نبود در تمرد ای خیار

چون بود فوری ولا امر خدا
اندران باشد تراخی ناروا

بود پابندش رسولِ ذو الجلال
زان ہمی فرمود ارحنا یا بلال

ہمچنین پابند بودے بوتراب
خفتہ را بیدار میکردی زخواب

حکایت

می نویسند این حدیث اہلِ خبر
از روایاتِ صحیح و معتبر

کرد چون زہر یہودیہ اثر
در مزاجِ حضرتِ خیرُ البشر

آن مسیحا دم زبس بیمار شد
حالتش یوماً فیوماً زار شد

قلب اُو از حدتِ تپ می تپید
دمبدم رنجورِیش می شد مزید

ضعف او هر لحظه قوت می نمود
بر تنِ پاکش نقاهت می فزود

از وفورِ ناتوانی و مرض
چشم می پوشید از دار الغرض

بود خود مستغرق اندر بحر جود
بیخبر از هرچه بود اندر وجود

لیک چون وقتِ نماز آمد فراز
دیدهٔ حق بین او برگشت باز

هم دران حال سقیم و غم فزا
کرد آن سرور فریضه را ادا

از عبادت ساعتے غافل نماند
پنجگانه را بہ بین این گونه خواند

عبرتے حاصل کن ای دل الغرض
مانع طاعت نگردد هم مرض

نے سر دامر دگر حایل بدن
باشد این ظاهر ز حال بو الحسن ؓ

حکایت

بود روزے مرتضیٰ گرم وغا
سر دہد بازار فوجِ اشقیا

بُد نمایان از سپہر ہر سُو غمام — بُد درخشان ہر طرف برقِ حسام

ز آتشِ تیرِ ۳ پیکان چار سُو — بود سوزان خرمنِ جانِ عدو

وز دمِ تیغ دو سر در شش جہت — بود غلطان فرق قومِ بد صفت

بود برپا درمیانِ کارزار — یک جہان ہنگامۂ از گیرو دار

انقلابے ناگہان پیدا شدہ — گشت دَر ہم میمنہ ہم میسرہ

حملہ وَر بر قلب لشکر شد غنیم — قلب ہر مومن پریشان شد ز بیم

ناگہان ہنگام ظہر آمد فراز — آن شہنشہ شد مہیّاے نماز

کرد عرض این مومنِ پاک اعتقاد — کے ولیِّ حضرتِ ربِّ عباد

نیست اکنون موقعِ غفلت ز جنگ — در نماز آیدون بود لازم درنگ

گفت مولانا امیر المومنینؑ — باشد این جنگ از پئے اعلاے دین

شد قیام این جهاد ای نیک نام
از برای این قعود و این قیام

ای که می داری مقدم بر صلوات
کار بے اصل و امور بے ثبات

گر نداری گوش بر اقوال من
پند بر دیوار باشد این سخن

ورنه گیری عبرتے از این کلام
به بود ختم نصائح والسلام

خاتمهٔ کتاب

شکر ایزد این رساله شد تمام
بر بیانِ حیدرؓ و خیرؐ الانام

گشت یکسان ابتداؤ انتہا
آن بنام و این به شکرِ کبریا

آن به نعت و این به ذکرِ مصطفٰےؐ
آن بمدح و این بوصفِ مرتضٰےؓ

نے غلط کردم رساله نیست این
بل بدان این را عجاله بالیقین

نیست این چون مثنوی معنوی ‌‌ نصِ قرآن در زبانِ پہلوی

نے حلوٰ نان و حلوا اندرین ‌‌ نے نوائے منّ و سلویٰ اندرین

نے چو در نان و نمک نمکینئے ‌‌ نے چو در شیر و شکر شیرینئے

نے درین لطفے چو در نانِ شعیر ‌‌ نے درین طعمے چو در نانِ پنیر

روئے زیبا گرچہ دارد. باہمہ ‌‌ ہمچو برگِ سبز باشد بیمزہ

لیک میدانم کہ نزدِ ذی عقول ‌‌ ہدیۂ ناچیز ہم گردد قبول

تحفۂ درویش میدارم بکف ‌‌ گر قبول افتد زہی عز و شرف

حالِ زارِ من شنو باگوش جان ‌‌ قول فیصل گو عزیزم بعد ازان

نے دمے فرصت ز اذکارِ خطیر ‌‌ نے گہے مہلت ز اشغالِ کثیر

چشم را با خسرہ و ز کھیتان کار ‌‌ دل ز تیرِ قلب از کھیوٹ فگار

سال و مہ صحرا نوردی پیشہ ام — روز و شب ویرانہ گردی پیشہ ام

نے میسّر مجلسِ اربابِ فن — نے در امکان صحبتِ اہلِ سخن

ہمچو سیّد ہم مرا اوستاد نیست — کار بے اوستاد را بنیاد نیست

غور کن بے حس مشو انصاف دہ — چون نباشد این سخن شایان زہ

خود مرکّب از خطایم اے فتیٰ — کے بری باشد کلامم از خطا

گر خطائی سر زدہ در این سخن — سہو دان و از عنایت عفو کن

گر درین سُقمے بہ بینی ناظرا — چشم پوش از آن برائے کبریا

عیب دار و زشت گوئی ای لبیب — زشت باشد عیب جوئی ای حبیب

نکتہ چینی نیست کارِ عاقلان — خردہ گیری ہست کارِ جاہلان

قابلِ تحسین چو باشد داد دِہ — ورنہ نفرینی مکن بر طاق نہ

ط مفتی میر عباس صاحب مرحوم ۱۲

قطعۂ تاریخ خاتمہ کتاب از مؤلف

مثنوی برگ سبز با صفا ❊ شد مرتب از عنایات خدا
بعد صد شکر احمدِ کج مج مقال ❊ تحفۂ درویش باشد۔ گفت سال
۱۳۲۰ھ

قطعۂ تاریخ فرمودۂ جناب مستطاب السیّد غلام حیدر صاحب صبا اُوچھروی لوی

علیم سخن سنج و شیرین مقال ❊ بگفتہ بہ طرزِ نکو مثنوی
بود مختصر زانکہ طولِ کلام ❊ بر و خوبیٔ صنعتِ معنوی
نہ بینی کہ با این ہمہ اختصار ❊ بر انواع حکمت بود محتوی
پئے سال تصنیف آن حیدرا ❊ بہ فصلی بگو۔ تحفۂ اُخروی
۱۳۱۰ف

۷۸۶

ماشاء اللہ لاقوۃ الا باللہ

کتاب التواریخ

درحالات سن ولادت باسعادت و مبعث و وفات حضرت خاتم النبیین رحمۃ اللعالمین و سن ولادت و وفات ائمہ معصومین صلوٰۃ اللہ علیہم اجمعین معہ غزوات

من تصنیفات

عالی جناب معلی القاب خان بہادر مولوی سید احمد علی خان صاحب سب ڈویزنل افیسر ضلع شاہ آباد

باہتمام منشی محمد ظہور الحق استھانوی بہاری عظیم آبادی

درمطبع اسٹار آف انڈیا آرہ طبع شد

سنہ ۱۹۱۷ء

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

قطعہ تاریخ ولادت باسعادت حضرت خاتم الانبیا علیہ التحیۃ والثنا

بفضلِ خدا نورِ پاکِ محمدؐ
منور چو فرمود ارض و سمارا

بسجدہ ابوطالب افگندہ سر گفت
محمدؐ رسول اللہ آمد بہ دنیا
سنہ ۵۷۰ء

سنِ اقدس

چون سنین عمر پیغمبر بجست
دوش از طبعِ رسا احمد علی

حرف زد برجستہ و بیساختہ
باشد آن پیدا از اعدادِ نبی
۶۳ سال
حسب تواریخ انگریزی۔

تاریخ میلاد امام المتقین حضرت امیر المومنینؑ

بہ دنیا چو آمد جناب امیرؑ	شہ دین وصیِ رسالتمآب
جن و انس و حور و ملائک بہم	بگفتہ۔ علیؑ ولایت مآب سنہ ۶ع

فخر مریم و سارا حضرت فاطمہ زہرا صلوٰۃ اللہ علیہا

گشتہ چو رونق فروز فاطمہ زہراؑ	ختم رُسُل شاد کام زین شدہ بجید
تہنیت آمد ز عرش و خیل ملائک	گفتہ زہے بہجت فواد محمدؐ سنہ ۶۱۵ع

سبط مصطفےٰ خاصہ خدا جناب امام حسنؑ مجتبیٰ

شد چو مولود در مہ رمضان	ناصح خلق و سرو باغ نبی
عیسوی سال آن و بیر فلک	زد رقم۔ مجتبیٰ و جانِ علیؑ سنہ ۶۲۵ع

بنائے کونین اساس و ارین جناب امام حسینؑ

مرحبا سبط سید الثقلین
جذا شبل شیر بدر و حنین

ذات پاکِ تو منبع اوصاف
دُرِ دریاے مجمع البحرین

باعثِ خلق آسمان و زمین
موجب بُد و خلقتِ دارین

نجل حیدرؑ سلالۂ زہراؑ
ذات پاکت نجیب از طرفین

مظہرِ شان ممکن و واجب
اے وجودِ تو مجمع ضدّین

بو ترابؑ و نبیؐ و زہراؑ را
لخت دل رَوح رُوح و نور العین

نو گلِ گلشنِ رسولِ خدا
مظہرِ نورِ خالق کونین

ہادمِ بیخ کفر و شرک و ضلل
قاطع اصل شرّ و فتنہ و شین

آسمان را نعال تو افسر
عرش را پای تست زینت و زین

شد چو میلاد با سعادت تو
ای شہِ دین و سرورِ دارین

گفت روح الامین بصد بہجت
سر دین مبین امام حسینؑ
سنہ ۴ھ سنہ ۶۲۶ء

امامِ ابرار عابدِ بیمار سلطان خافقین حضرت علی ابن الحسینؑ

چون خرد خواست دوش از احمد
سالِ میلادِ سیدِ سجادؑ

بہر تاریخ عیسوی گفتہ
نورِ عینِ حسین زین عباد
سنہ ۶۵۸ء

وارث علم سوابق و اواخر حضرت امام محمد باقرؑ

سالِ میلادِ امامِ پنجم
خواست احمد چو بہ طیبِ خاطر

گفت ہاتف۔ زہی باجود وجود
سنہ ۵۷ھ
شدہ ازان سنِ ہجری ظاہر

عیسوی سال چو جستم گفتہ
عالمِ علم محمد باقرؑ
سنہ ۶۷۶ء

صادقِ آلِ احمد حضرت امام جعفرؑ ابن محمدؑ

سالِ میلادِ امامِ جعفرؑ
عقل چون جست ز پیکِ معبود

نیک گفت - دپئے تاریخ مسیح سنہ ۸۰ھ	جلوہ افگن شدہ صادق - فرمود ۶۶۹۹

مالکِ ملکِ صبر و رضا حضرت علی ابن موسی الرضاؑ

چون خرد جست بہ صد عجز و نیاز	سالِ میلاد امامِ ضامن
مصرعِ سال رقم کرد عسلیم	بُدہ مولود امام ثامن سنہ ۱۴۸ھ

ولیٔ ربِّ عباد امام تقی الجوادؑ

پئے سالِ میلاد سلطان تاسع	نمودہ چو اجاب اصرار بیحد
ز تیغ زبان فرق اعدا بریدہ	وجودِ امامِ نہم - گفت احمد سنہ ۱۹۶ھ

نو گلِ باغ جناب امام تقیؑ حضرت امام علی نقیؑ

سالِ میلاد امامِ عاشر	چون خرد جست بہ فرطِ شادی
احمد از روئے ارادت آندم	گفت تاریخ - نقی الہادی[له] سنہ ۲۱۱ھ سنہ ۲۱۲ھ

له حسب اختلاف روایات ۱۲

مختار کارخانۂ ایزدی جناب امام حسن عسکریؑ

دوش خرد خواستہ چون از علیم	سالِ ظہور حسن عسکریؑ
از پئے تاریخ ولادت سروش	گفت۔ بود مایۂ جانِ علیؑ ۲۳۲ھ

یا

حرف زدہ۔ جانِ نبیؐ و علیؑ ۲۳۲ھ

حجّتِ ربِّ اکبر امامِ منتظر سمی پیغمبرؐ حضرت امام آخرؑ

خواست ہاتف سال میلادِ امامِ منتظر	قائمِ آلِ عبا سلطانِ دین شاہِ اُمم
عیسوی تاریخ آن احمد بفرطِ انبساط	حُجتُ اللہ مرحبا اہلاً و سہلاً۔ زد رقم ۸۶۷

دیگر

شد متولد چو امامِ زمان	حجت حق سرورِ عالی مقام

سال ولادت زسپہر آسمان	گفت ملک۔ شد متولد امام سنہ ۲۵۶ھ
دیگر	
سال میلادِ امامِ عصر چون	مومنین جستند در جوش ولا
از خطابِ شاہِ دین بیساختہ	گفت احمد۔ قائم آلِ عبا سنہ ۲۵۵ھ
ہژبر ثالب حضرت عباسؑ ابن اسد اللہ الغالب علیؑ ابن ابی طالبؑ	
رونق افروز جہان شد عباس	غنچۂ خاطر حیدر بشگفت
در مسرت تو بگوئی کہ حسینؑ	اے علمدار وفادار۔ بگفت سنہ ۲۶ھ
شاہزادۂ کونین علی ابن الحسینؑ	
سال میلادِ اکبرِ ذی شان	خواستم چون زپیک ربانی

سنہ ۲۵۶ھ و ۲۵۵ھ حسب روایات مختلف ۱۲

بُد جو حضرت شبیہ پیغمبرؐ	گفت - بالوجہ احمدِ ثانی ۲۶۱ عیسوی

قطعہ تاریخ بعثت حبیب رب العالمین حضرت ختم المرسلینؐ علیہ السلام الیٰ یوم الدین

مرحبا ای محمدِؐ عربی
رونقِ محفلِ قبول شدی

دین و ایمان ما خدا داد ست
تو مگر باعثِ حصول شدی

صاحبِ شرع و حامیٔ ملّت
اصلِ دین بانیٔ اصول شدی

از وفورِ مراحم و رافت
مرہمِ ہر دلِ ملول شدی

مہبطِ وحی و گنجِ علمِ لدُن
اُمّی و سابقِ عقول شدی

شدہ نازل ز امرِ حق امروز
گفت روح الامین رسول شدی
۶۱۰ عیسوی

تاریخ تنزیل قرآن

مہر تاریخ نزولِ قرآن	چون خیالے بدلم شد دارد
عیسوی سال سروش از گردون	گفت - تنزیل کلامِ ایزد سنہ ۶۱۱ء

ایضاً

چون بماہِ رجب شدی مبعوث	اے رسول از عنایتِ معبود
پیش تو از زبان خود جبریل	امر - اِقرا باسم رب - فرمود سنہ ۶۱۰ء

تاریخ معراج حضرت خیرالورا محمد مصطفےٰ صلعم

چون در مہ رجب شد معراج مصطفےٰ	تاج سر فلک شد نعلش زہی نصیب
آمد بہ عرش - گفتہ قدسی و خود خدا سنہ ۶۲۳ء	گفتہ - بود مبارک معراج ای حبیب سنہ ۶۲۳ء

تاریخ ہجرت رسول ربّ العزت

کرد ہجرت چو سید الثقلین
در محرم بہ یثرب از بطحیٰ

عیسوی سال آن دبیر فلک
کرد تحریر - ہجرتِ طٰہٰ
سنہ ۶۲۳ء

قطعہ تاریخ نکاح حضرت سیّدہؑ

حق چو عقدِ نکاح زہراؑ بست
بر سرِ عرش با ابو الحسنین

بہر تاریخ عیسوی احمد
گفت ہاتف بہم بشد بحرین
سنہ ۶۲۳ء

ولہ

بر عرش خود خالق بستہ
عقد نکاح زہراؑ با زین

مصرعے جستہ حور و غلمان
کز آن گردد ہیدا عاین

ہاتف گفت ز روئے بہجت
کہ - ہو اللہ مرج البحرین
سنہ ۶۲۳ء

قطعہ تاریخ واقعہ خم غدیر

نبی بسالِ دہم ز ہجرت۔ ز حج آخر چو کرد رجعت
رساند روح الامین بہ حضرت۔ پیام بلغ ز سوی یزدان
بگو بہ امت توای پیغمبر۔ علیؑ وصیؐ تو شد مقرر
چہ باک داری ز فتنہ و شر۔ محافظِ تست ربِّ سبحان
چو کرد تعمیل آن محمدؐ۔ لبِ غدیرِ خم از شد و مد
بحمدہ شد وصیؐ احمد علی۔ بگفتہ سروش شادان
سنہ ۶۳۲

تاریخ خلافت جناب امیر علیہ السلام

تخت خلافت شد چو مشرف آخر الامر از شاہ ولایت
سال جلوسش گفت نہ شخصے۔ الا بہرِ حصول سعادت
زمیانِ قول ودودِ احمد اذ نظمِ العاہِ وتوقا

جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ اِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا

سنہ ۶۶۵ع

قطعات تواریخ غزوات اسلام

جنگ بدر

خرد چون سال جنگ بدر جستہ	دلا این بیت از گردون شنیدم
بگو تاریخ ہجری و مسیحی	کہ سالِ آن بروئ بدر دیدم
	سنہ ۲ھ و سنہ ۶۲۴ع

جنگ اُحد

چو سال جنگ اُحد خواستہ خرد از من	سرِ جہاد قلم کرد بہر آن خامہ
	سنہ ۳ھ
ولے زبان پئے ہجری و عیسوی تاریخ	بود عیان زسرِ جنگ سال آن گفتہ
	سنہ ۳ھ سنہ ۶۲۵ع

جنگ احزاب

سال فتح جنگ احزاب از علیم	خواستہ چون دوش ارباب کمال

۱۰۶ / ۱۰۱ / ۵

مصرع تاریخ گفتم فی البدیہ	دفع از وجہ محمد شد ملال ۵ سنہ ھ

جنگ خیبر

بہر سالِ فتح خیبر از علیم	عیسوی سن جستہ چون اربابِ علم
گفت تاریخ از حروفِ مہملہ	بابِ خیبر را شکستہ بابِ علم ۶۲۸ سنہ ء

فتح مکہ معظمہ

خرد چو سایل تاریخ فتح مکہ شد	درونِ بیت حرام آنگہ اوفتاد نگاہ سنہ ھ
سرش گفت کہ از بہر سالش ای احمد	بگو بلات ہبل (۲) دور شد ز بیت اللہ (۱) سنہ ۸ھ

۸۷۸ / ۸۷۰ / ۸

جنگ حنین

چو سالِ جنگ حنین از خرد بجستم دوش	بگفت ز آخر فتح آشکار گردد سن سنہ ھ
سرِ حنین دہد خود نشان و سال نبرد سنہ ھ	ز روی حرب عیان است و ہم ز وجہ حسن سنہ ھ / سنہ ھ

جنگ موتہ

مسئلت کردہ چو سال جنگ موتہ از علیم	صاحبان عقل و دانش طالبان علم دین
زد رقم تاریخ آن غزوہ قلم برداشتہ (1) ۵۹۸ (2) ۵۹۰ ۸	از مجال[1] جنگ موتہ آمدہ فتح مبین[2] شہ ۸

دیگر

چون خرد سال جنگ موتہ جست	طبع نقّاد سلک گوہر سُفت
دانہ از سر ادب چیدہ	ذہن. میدان جنگ موتہ. گفت سنہ ۶۳۰

جنگ جمل

احمدا فکر سن جنگ جمل داری عبث	ہر کہ و مہ داند این را بیگمان و شہرہ دہ
گر رضائے حق چو بر اعدا علیؑ شد فتحیاب ۱۲×۳ =۳۶	آسمان و عرش و کرسی ہر سہ تا گفتند زہ سنہ ۳۶ھ

قطعہ تاریخ صلح جناب سبط اکبر حضرت امام حسن علیہ السلام

با امیر شام

آه از جفای چرخ پس از فوت مرتضیٰ	اعدا از مجتبیٰ بنموده مخالفت
افروختند آتش بیداد اهل کین	افراختند رایتِ غدر و مخاصمت
دامِ فریب هر طرف افگنده اشقیا	هر سو عدو نهاده اساس معاندت
راه نفاق و کید سپردند دشمنان	کردند ترک رسم وفاق و موالفت
از حد گذشت گرچه عنادِ معاندین	سبطِ نبیؐ بجنگ نکرده مبادرت
تا کس نگوید از رهِ تشنیع بعد ازین	ابنِ علیؑ نموده ابا از موافقت
از طمع مال کرده کناره ز آشتی	وز حبّ جاه بسته کمر بر محاربت
لازم پی امام چو اتمام حجت است	دیده ثواب حجتِ حق در مصالحت
ہجری سنش ز روی مصالح شده عیان ۴۱ھ	تاریخ عیسوی شده بسالِ مصالحت ۶۶۱ء

قطعه تاریخ روانگی جناب سیّد الشهدا علیه السلام از مدینه

پس از وفاتِ مجتبیٰ سر حسینؑ پر محن | چها گذشت یا الٰه از جور و ظلم اشقیا

نمود امیرِ شامیان تخلف از مصالحه | ولی عهد ساخته یزید بد نهاد را

چو بر سریر از دغا نشست بانی ستم | ز سبط سید الورا بخواست بیعت از جفا

ز روی شرع مصطفیٰ بود چو بیعت دگر | پی امام نا روا حسینؑ کرد از آن ابا

پی اذای شاه دین بقتل دلبر نبیؐ | بظلم مستعد شده یزید زاده زنا

ولید بد سگال را نوشت خوک نامه | که تا سر حسینؑ را کند ز تیغ کین جدا

چو نور عین مصطفیٰ به تنگ آمده ز شر | بمرقدش فگنده سر نموده گریه و بکا

چو حالتش نزار شد ببرد خوابش از الم | بشارتش بخواب شد ز جانبِ شهِ هدا را

که ای سرور سینه ام نشانی بتول من | سفر سوی عراق کن بصبر و شکر و از رضا

روانہ شاہ کربلا شد از مدینۂ نبیؐ	فلک ز حسرت و الم بگفت وا مصیبتا
سر الم نمودہ خم بزد قلم سنش رقم	کہ۔ دلبر علیؑ شدہ ز مرقدِ نبیؐ جدا
	سنہ ۵۹ھ یا سنہ ۶۰ھ

جنگ کربلا

بعد از فوت حسنؑ در سال شصت	حیف برپا گشت جنگِ کربلا
سال تاریخش چو پرسیدہ سروش	گفت احمد۔ بے نوا شد نینوا
	سنہ ۶۱ھ

جنگ کربلا

حیف صد حیف کہ اعدای خدا	جنگ کردہ بہ حسینؑ مہجور
ساعتی ضرب چو پرسید سروش	گفت احمد کہ۔ بصبح عاشور
	سنہ ۶۷۹

قطعات تواریخ شہادت

جناب رسالتمآب صلعم

بماہِ صفر چون رسولِ مکرمؐ	بجنت سفر کرد از دارِ دنیا
ز روئے الم کردہ فریاد عیسیٰ	الٰہی بگردید دین بے سر و پا سنہ ۱۰ھ

ازمصرع کامل ۶۳۱ ۱ ۶۶۳۲

جناب امیر المومنینؑ

چون حسام ابن ملجمِ بے پیر	زد بفرقِ علیؑ عالی جاہ
سرِ خمیدہ بباغ خلد احمدؐ	از غمِ این شہادتِ جانکاہ
وز الم کردہ رو بہ ہند و عرب	گفت۔ فرقِ علیؑ دریدہ آہ سنہ ۴۰ھ و سنہ ۶۶۱ء بست

ے۱۹ ے ے۱ ے ے۱۸

ایضاً

چون بہ سجدہ بہ مسجدِ کوفہ	تیغ کین در سرِ علیؑ پیوست
پیش ربِّ عُلا بہ صد حسرت	گفت احمدؐ۔ سرِ علیؑ بشکست سنہ ۴۰ھ

جناب فاطمہ زہراؑ

چون بسالِ یازده کرده وفات	حضرتِ خاتونؑ جنت آه آه
سر خمیده از الم در باغ خلد	ہی بگفت احمدؔ بحسرت. آه آه ۱۱ھ

تاریخ شہادت سبطین رسول الثقلین حضرت حسنینؑ

چو سالِ وفات حسینؑ و حسنؑ	خرد جستہ گفتم کہ اے باخبر
زحسنینؑ سازی یکی گر جدا	بیابی سنِ انتقالِ دگر

۱۷۸
۱۲۸
۵۰
۱۷۸
۱۱۸
۶۰

سکونِ سین جواز شعریت ۱۲

حضرت عابد بیمارؑ

چو واقع شد بہ سال خمس و تسعین	وفاتِ حزن و غم افزای عابدؑ
زگلزارِ جنان از روی اندوہ	علیما. گفت احمد. وای عابدؑ ۹۵ھ

حضرت امام باقرؑ

بہ ہفت صد و سی و سہ مسیحی. زہجری یکصد و چاردہ چون	

امام پنجم جناب باقرؑ بہ پیش خلّاق ذوالکرم رفت	
جناب عیسیٰ ز چرخ چارم بگفت یا حضرت پیمبرؐ	
شدہ محمدؐ ز فانی دنیا برون و در گلشن ارم رفت ۱۱۴ھ ۷۳۳ء	۲۰۶ / ۹۲ / ۱۱۴ — ۹۳ / ۶۴۱ / ۷۳۳

حضرت جعفر صادقؑ و موسیٰ کاظمؑ

حضرت جعفر صادقؑ چو ز دنیا رفتہ	با دلِ زار ملک گفت کہ اِنّا لِلّٰہ ۱۴۸ھ	۱۱۶ / ۶۶ / ۱۸۲ / ۱ / ۱۸۳
پیش حق رفت چو کاظمؑ ملک از روی ادب	عرض کردہ کہ ملاقی شدہ موسیٰ باللہ ۱۸۲ھ یا ۱۸۳ھ	

حضرت موسیٰ الرضاؑ

چون جناب علیؑ بن موسیٰؑ	گشت بیجان ز شرِّ اعدا وائی
سر خمیدہ ز فرط غم احمدؐ	حرف زد۔ وائی ابن موسیٰ وائی ۲۰۳ یا ۲۰۲ھ

حضرت امام تقیؑ

چون برفتہ ز عالمِ فانی	سرورِ دین تقیؑ شہ ابرار
اہل دنیا ز حسرت و اندوہ	گفتہ ۔ کردہ تقیؑ ز خلق کنار ۲۲۰ھ

تخ ۷۳۰ / ۵۱۰ / ۲۲۰

حضرت امام نقیؑ

چو فرمود امامِ نقیؑ انتقال	بگشتہ ز اندوہ عالم سیاہ
ہمہ مومنین در وفورِ الم	بگفتہ امام نقی آہ آہ ۲۵۴ھ

حضرت امام ذکی العسکریؑ

از جہان رفت بسال مئتین و ستین	آن امامیکہ سمیٔ حسنؑ اول بُد
قائم آلِ عبا در ہمہ اندوہ و الم	گفت ملحق بہ محمدؐ حسنؑ دوم شد ۲۶۰ھ

۹۲ / ۱۶۸ / ۲۶۰

تاریخ وفات حضرت زینب صلواۃ اللہ علیہ

زینبِ دلگیر سوئے ملکِ شام	باز رفت از ظلم اعدائی عنید

بود گریان در عزای شاه وآه — از جفای دشمن دین شد شهید

پا برهنه از الم سجاد شد (سنه ۶۴ھ) — در فراقش همچو بسمل می تپید — ۶۸ / ۴ / ۶۴

چون خرد سن جسته از روی الم — بهر سال این بیت از هاتف شنید — ۵۴۷ / ۴۸۴ / ۶۳ / ۱ / ۶۴

زینب بیتاب رفت. از راه شام (سنه ۶۳ھ و سنه ۶۴ھ) — وز مضاعف هم به نزدِ حق رسید (سنه ۶۸۲ھ و سنه ۶۸۳ھ) — ۴۸۴ / ۱۰۸ / ۹۰=۲×۴۵ / ۶۸۲ / ۱ / ۶۸۳

حضرت خدیجة الکبری ع

آمد چو سن دهم ز بعثت — صد حیف خدیجه در لحد خفت

از روی الم بقلبِ محزون — بیجان خدیجه شد نبی گفت (سنه ۶۲۰ھ) — ۶۲۲ / ۱۰ / ۶۱۲ / ۸ / ۶۲۰

حضرت جعفر طیار ع

شده در جنگ موته چون بریده بازوی جعفر — عطایش شد ز فضل حق پر از یاقوت رمانی

بجنت کرده چون پرواز آن ضرغام پیغمبر ع — بگفته جعفرِ طیار رفت از گیتی فانی (سنه ۸ھ) — ۵۸۱ / ۵۷۳ / ۸

حضرت حمزہؑ

گشت حمزہ شہید چون بہ اُحد	جگرش ہندۂ عنید مکید
عیسوی سال آن بجست خرد	سال ہجریٔ این ملک پرسید
خامہ ام زد رقم۔ شہید بشد سنہ ۶۲۵	گفت طبعم۔ رگ از جگر بہ برید سنہ ۳ھ

حضرت ابوطالبؑ

کرد ابوطالب چو از دنیا سفر	گشتہ محزون ہم علیؑ و ہم نبیؐ
ہاتفِ غیب از سرِ آندوہ گفت	آہ شد بے آب علیؑ بے عم نبیؐ سنہ ۶۲۰

دیگر

چون ابوطالب برفت از دار فانی	شد علیؑ محزون و احمدؐ گشت پُر غم
از پے سال وفاتش گفت ہاتف	شد ابوطالب بعام الحزن بیدم سنہ ۶۲۰

تاریخ غیبت امام الانس و الجان حضرت صاحب العصر والزمان عجل اللہ ظہورہم

غیبت کبریٰ

حضرتِ صاحب زمانِ احمدؐ — شد چو از چشم مومنان غائب

جبرئیل از غم و الم گفتہ — گشت حجت ز خاکدان غائب ۲۶۵ھ — ۶۷۶ / ۴۱۱ / ۲۶۵

دیگر

غیبت صغریٰ

چون شدہ غائب ز چشم مومنان — صاحبِ عصر و زمان کہفِ انام

مومنینِ دہر از روئے الم — گفتہ آہ از چشم غائب شد امام ۲۶۱ھ یا ۲۶۲ھ — ۳۴۳ / ۸۲ / ۲۶۱ / ۱ / ۲۶۲

۷۸۶

اِنَّ مِنَ الشِّعرِ لَحِکمَۃً وَ اِنَّ مِنَ البَیَانِ لَسِحرًا

ذخیرۂ منقبت

المسمّٰی بہ

حدیقۂ آخرت

از تصنیفات
عالی جناب معلّی القاب خان بہادر مولوی سیّد احمد علی
خانصاحب المتخلص بہ علیم وقاہ اللہ من نار الجحیم
سب ڈویزنل افیسر ضلع گیا

بہ اہتمام منشی محمد ظہور الحق فضل رحمانی استھانوی بہاری عظیم آبادی

مطبع دی اسٹار آف انڈیا آرہ طبع شد

دسمبر سنہ ۱۹۱۹ء

هو العلیم

بود ورد زبانم حمد داور
ثنای احمد و آل پیمبر

بجز نام کسے سوا اینہم نبودہ
زبانم آشنای مدح حیدر

احمد علی

بِسْمِ اللہِ الرحمٰن الرحیم

پنج بند در مدح حضرات پنجتن علیہم السّلام

بند اوّل

کلامِ الٰہی بخواندم اَصِیلاً — بُدم صرف ترتیل لیلاً طویلاً

زمتن نبا۔ دہر۔ فرقان۔ قوافی — اَخذتُ کثیراً ترکتُ قلیلاً

پئے نظم نعتِ رسولِ مکرم — شفیع و نگہدار یوماً ثقیلاً

سپردہ بامّت نمودہ بعالم — صراطاً سویّاً۔ سواءً سبیلاً

محبِّ نبی را چہ خوفِ قیامت | چو یزدان بکون علیہ وکیلا
عبیدش نجوید ز اغیار عونا | غلامش نگیرد فلانا خلیلا
تو گوئی کہ اعدائے خیر البریّہ | چو انعام بل ہم اضلّ سبیلا
پئے پیروِ او بہ جنّاتِ عدن | مہیّا خدا کردہ احسن مقیلا
چو لولوء منثور غلمان جنت | یطوف علیہ غداة اصیلا
بہ یزدان شود کور باطن ہر آنکس | کہ فرقان نہ بیند علیہ دلیلا

کہ مملوست قرآن ز وصفِ پیمبر
گواہ است بر قولِ من شیر داور

بند دوم

ط نک دار عوض جواز شعر است ۱۲

شہا صفدرا حیدرا بوترابا		امامت پناہا ولایت مآبا
زمین تا شد از نقش پایت مشرف	ق	چو گفتہ نبی بوترابت خطابا
فلک - عرش - کرسی بحسرت بگفتہ	"	کہ یالیتنی کنت ربِّ ترابا
بمومن بہ بخشی تو کاساً دھاقا		زطائر کبابا[له] زکوثر شرابا
بروزیکہ دریا بسوزد جھارا	ق	بہ یومیکہ کانت جبال سرابا
چو گیتی بلرزد چو گردون بترقد	"	چو عالم یتوب الیہ متابا
بہ پیش نظر باشد اعمال ہر کس	"	یمیناً یساراً حسابا کتابا
بہ بیند عدوی تو بئس المصیرا	"	بیابد محبِّ تو حسن المابا
سزای اذایت عذاباً الیما	"	جزای رضایت نعیماً ثوابا
صفاتت بہ یزدان ثنایت بقرآن		ندارد شمارا[له] ندانند حسابا

له الف زائد ۱۲

فلک گشته فدیه ملک گشته چاکر
خدا داد تیغ و نبی داد دختر

بند سوم

بتولِ شفیعه که یوماً عسیرا
طفیلش خدا بخشد اثماً کبیرا

بشاہان ز فرط عطا فضّۂ او
بہ بخشد نعیماً و مُلکاً کبیرا

بود در کفش چون کلیدِ شفاعت
نجاتِ اُمم کان امراً یسیرا

خطا پوش ما دامن او بہ محشر
رسد کے بہ ما شرہ مستطیرا

بود باب او آنکہ پروردگارش
بفرمود للعالمین نذیرا

ظہیراً نصیراً شہیداً شفیعاً
رسولاً کریماً سراجاً منیرا

بود زوج او شیرِ حق دست یزدان
که بالسّیف کرده جهاداً کبیرا

خدایش بگفته اماماً مبینا
نبی اش بگفته چو هارون وزیرا

نباشد غلط گر نبی را بگویم
پس از حق علی کلّ شیٔ قدیرا

بدانم خطا گر علےؑ را نگویم
پس اندر بر احوالِ عالم خبیرا

زہی شان زہراؑ اشد از لطف داور
دو چشمش منور ز شبّیرؑ و شبّرؑ

بند چہارم

الا مجتبائی که کُنتَ اماما
به یومیکه بدلے زمان نے مقاما

یم جود و للمؤمنین امیرا
کہہ حلم و للمتقین اماما

بنائے زمان وزمین را عمادا		اساس یقین دین حق را قواما
چو بر لب رسد نام سبط پیمبر	ق	فصلّوا علیه وقولوا سلاما
مہ وسال وصبح ومسا و پیاپے	،،	رکوعاً سجوداً قعوداً قیاما
ہر آنکس کہ شد منکر عصمت او		شود گرچہ عبّاد یلق آثاما
کند ہر کہ تکذیب صدق مقالش		بفرد افسوف یکون لزاما
ثواب موالیش کان جزیلا	ق	عذاب بداندیش کان غراما
پئے آن بجنّت نکو مستقراً		پئے این الی النار ساء مقاما
چہ خلقش چہ خُلق اخ وباب وجدش		اذا مرّ وباللّغو مرّوا کراما

بود باب او فاتح باب خیبر
نبیؐ جد امجد حُسینش برادر

بند پنجم

شہِ دین حسینیکہ یوماً نشورا
بہ بخشد باخیار نعم القصورا

لبِ حوض کوثر زمینائے مینو
پیاپے سقٰہم شراباً طہورا

شراب مسکّن چو عذبٌ فراتٌ
شرابیکہ کیفش فزاید سرورا

خورانَد بہ اشرار ماءً حمیماً
کہ زاید چو ملحٌ اجاجٌ نفورا

عدوش بنار از مکان مضیق
بکرّات و مرات جوید ثبورا[له]

ز بدو جہان تا قیامت مثالش
گہے گوش نشنیدہ عبداً شکورا

ز ملکِ عدم تا بہ گیتی نظیرش
ندیدہ گہے چشم گردون غیورا

نکردہ زبانے کہ تصدیق قولش
شدہ انجس و جاء ظلماً و زورا

[له] وَاِذَا اُلْقُوْا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُّقَرَّنِيْنَ دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُوْرًا لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُوْرًا وَّاحِدًا وَّادْعُوْا ثُبُوْرًا كَثِيْرًا - فرقان ۱۲

سخنئیکہ سر داد بہرِ شفاعت
وزِ امّت نہ جُستہ پِیِ آن شکوہ را

شجائیکہ تنہا وغا کرد و تشنہ
جفا بر جفا بُرد و کان صبور را

شدہ احمدؐ از فیض سبطِ پیمبرؐ
علیمِ سخندان فہیمِ سخنور

مُخمّس مدحیہ مشتمل بر مرثیہ

بیا بزدا ساقیا بکن زخمِ حُسام را
بدِہ بہ ظرفِ زمردی صبوح لعل فام را

بیار ہی پے سرم بشکلِ لالہ جام را
بریز ہان بجان من بکام من مدام را

مئی کہ بشکند خمار و خوش کند مشام را

چہ حاجت است ساقیا حساب را کتاب را
بیار ہیں بیا ہان شراب را کباب را

بباش منتظر تا خطاب اجواب را — به بزم باده جا مده عذاب را ثواب را

بیا و بے تامّلے بہ گردش آر جام را

چہ جام رشک جام جم جہان نما خدا نما — چہ بادہ بادۂ ولا کہ کیف عشق دارد ا

چہ بزم بزمِ مے کشان نہ کم ز مجمع صفا — چہ ساقیم شہ نجف کہ نام اوست حیدرا

دہد ایاغ کوثرا خیار را اکرام را

صفی و معدنِ صفا وفی و مخزنِ وفا — سخی و قلزم سخا رضی و منہلِ رضا

ذکی و منبع ذکا زکی و چشمۂ زکا — ولی و مصدرِ ولا علی و نیّرِ علا

امیر شیخ و شاب را امام خاص و عام را

علیست تاج اتقیا علی مرادِ انّما[له] — علیست رشکِ اصفیا علی مشارِ قل کفیٰ[که]

علیست نازِ اوصیا علی مفادِ هل اتیٰ[که] — علی ست شاهِ اولیا علی سوارِ لافتیٰ

[له] انما ولیکم الله و رسوله والذین امنوا الذین یقیمون الصلوة و یؤتون الزکوة و هم راکعون. سوره مائده ۱۲ [که] قل کفی بالله شهیدا بینی و بینکم و من عنده علم الکتاب ۱۲ [که] هل اتی علی الانسان الخ ۱۲

علیست فخرِ انبیا کلیدِ ہر کلام را

علی مطیعِ ذو المنن علی مطاعِ دوسرا
علی مشیرِ مصطفیٰ علی مشارِ انماؔ

علی مریدِ راہِ حق علی مرادِ ماسوا
علی مفیدِ مدعا علی مفادِ اھدناؔ

ازو کلیم کام رس ز دو شرف کلام را

علی امیرِ مومنان علی امامِ انس و جان
علی انیسِ عاصیان علی شفیعِ مذنبان

علی کفیلِ مرسلان علی پناہِ دو جہان
علی ظہیرِ در نہان علی نصیرِ در عیان

صغار را کبار را خواص را عوام را

علیست ہادیِ امم علیست والیِ نعم
علیست معدنِ کرم علیست مخزنِ ہمم

علیست صاحبِ خدم علیست مالکِ حشم
علیست ماہرِ حکم علیست دافعِ الم

غریبؔ را یتیم را اسیر را سقام را

لہ انما یرید الله ان یذهب عنکم الرجس الخ سوره احزاب ۱۲ ۲؎ اهدنا الصراط المستقیم ۱۲ ۳؎ و یطعمون الطعام علی حبه مسکینا و یتیما و اسیرا ۱۲

مگر کجائی ای علی بیا ببین بکربلا — بگو شہائی خون چکان سکینۂ یتیم را

بسوی عابدت نگر نحیف و زار و بی دوا — بہ دختران نگاہ کن اسیر ظلم و بی ردا

چنانکہ دیلمی برد کنیزک و غلام را

چو یوسف از طفیل تو ز قید مصر شد رہا — بیا و مخلصی بدہ ز قید شام امام را

چو نار بر خلیل شد ز لطف تو چمن شہا — بیا بیا باشک غم رمان ز آتش جفا

ردای اہلبیت را سرادق و خیام را

پی بقای دین حق رواج شرع مصطفی — میان حرب یا علی تو خواندہ نماز را

بشان و شوکت ظفر مع قشون و اقربا — ولے ببین چسان کند شہید کربلا ادا

رکوع را سجود را قعود را قیام را

مہ مبین دو نیم شد ز بہر ختم انبیا — پیت پس از غروب شد بلند مہر بر سما

ولے بکربلا چو شد زوال شمس تو شہا　　تا ثرے تغیرے فرو گرفتہ ہر دو را

کسوف مہر روز را خسوف ماہ شام را

توئی و قول حق گوا کہ فرض کردہ کبریا　　تحیّت و صلوٰۃ را بر آلِ سیّد الوریٰ

مگر بیا بہ نینوا ببین این انقلاب را　　زکوفیانِ پُر دغا کسے نداشتہ روا

برائے سبط مصطفیٰ درود را سلام را

تو جامِ شیر دادہ بہ قاتلِ خودت شہا　　تو بذلِ آب کردہ بفوجِ دشمنان لبا

حسینؑ ہم بپیچ عدو سبیل کردہ آب را　　ولی ہمین معاندین بدرشت کین کربلا

ندادہ حیف قطرۂ امامِ تشنہ کام را

ہمین کہ رفتہ از جہان بخلد فخرِ انبیا　　شدہ زبسکہ موجزن محیطِ شورش و جفا

تلاطمش بلند شد چنان بر ارض نینوا　　کہ کردہ غرقِ بحرِ خون سفینۂ نجات را

بہبین ز قولِ مصطفٰے تخلّقِ انام را

علیم بینوا شہا بود فدائے دلبرت
بطوع و طبع جان و دل بود نثارِ شپبرت

بود اجیر چاکرت بود غلامِ قنبرت
بخوانیش چو در برت برانیش چو از درت

شکایتے چہ عبد را چہ شکوۂ غلام را

بسم اللہ الرحمن الرحیم

قصیدہ در حمد باری تعالیٰ و صفت جنت الماوی و مدح حضرات چہاردہ معصومین صلوات اللہ علیہم اجمعین

برتر از حمد و ثنا آن ایزد داور بود ۔ داجد اعلیٰ بود ہم خالق اکبر بود

ظاہر و باطن بود ہم حاضر و غایب بود ۔ واجب ‌و ابقا بود ہم اول و آخر بود

فالق صبح و مسا و رازق عالم بود ۔ صانع ہر دو سرا کونین را گر گر بود

داد ارض و سما منعم ملاذ کائنات ۔ ذوالکرم مفضل مجیب دعوت مضطر بود

۵ ہو الاول والآخر والظاہر والباطن ۱۲

صانعی كز صنعت او ايستاده توبتو | بی طناب و بی ستون نه خيمهٔ اخضر بود
قادری كز قدرت او اين مدوّر خاكدان | سال و مه گردان بيک قطب بی محور بود
آمری كز امر او در بحر ذخّار فلک | روز و شب محو شنا[۱] مهر و مه انور بود
ای تعالی الشان ربّ كو ارفع و اعلیٰ بود | وی تبارک ذات حق كو افضل و برتر بود
لاينام و لايموت و لايزال و لامكان | بی مثال و بی قران و بی كفو و بی همسر بود
غافر الذنب و خطاپوش و رؤف للعباد | ذو الكرم ذو الجود و ذو المن مونس و ياور بود
عالم ما فی الصدور[۲] و واقف ما فی البطون | سر بر او روشن بود و اخفا[۳] بر او ظاهر بود
نيست شر از جانب او موجب خير ست او | نسبتش باشد اضافی عكس خيرش شر بود
چون وجود لون سود اينست نزد ذی عقول | نور چون غايب شود تاريک هر منظر بود
خير چون مفقود گردد شر بگيرد جای آن | خانه چون خالی بود ديوی دخيل در بود

[۱] وكل فی فلک يسبحون ۱۲ [۲] انه عليم بذات الصدور سوره ... [۳] انه يعلم السر واخفى ه خلق السموات بغير عمد ... سوره لقمان

از پے شری سزاؤ نقمت[1] واحد بود وز پی خیرے جزاؤ نعمت او فر بود

نعمتے باشد ز نعمتہائے او خلد نعیم طبقۂ او ناش از چرخ برین برتر بود

ہر روش در باغ فردوس ست رشک کہکشان ذرّہ از خاک آن روشن تر از اختر بود

روکش الماس خشان ثمرالہ بیضائے آن خندہ زن بر لعل رمّان لالۂ احمر بود

از ضیائے قطرۂ شبنم گہر بے آبرو وز صفائے سبزہ اش ہیچ اطلس اخضر بود

جا بجا روئیدہ سبزہ چون عذار کودکان سنبل پیچان بہ زلف حور عین ہمسر بود

نسترن از کہربا ہم بیشتر دلکش بود یاسمن از مشک و عنبر اطیب و اذفر بود

ہیچو دام گیسوی حور ابود ہر نجم خلد راست ہمچون قدّ غلمان دوحۂ عرعر بود

سنبلید از لون صفرایش تسرّ الناظرین قاصرات الطرف گوئی دیدۂ عبہر بود

از فرایش[2] تنگ پہن عالم امکان بود وز فرازش پست اوج گنبد اخضر بود

[1] من جاء بالحسنة فله عشر امثالها ومن جاء بالسيئة فلا يجزى الا مثلها ۱۲ سورہ

[2] وجنة عرضها كعرض السماء والارض ۱۲ سورہ حدید

سدرِ مخضودی بود با ظلِ ممدودی دران | بار مسکوبش بعینہ چشمۂ خاور بود

جا بجا محوِ خرامِ ناز غلمان صف بصف | بر کفِ ہر یک ایاغ بادۂ اطہر بود

کاسِ زرّین طعنہ زن بر کاسِ خورشیدِ مبین | جامِ سیمین روکشِ جامِ مہِ انور بود

دور این آموختہ ارض و سما را گردشی | ذرہ از نورِ آن دُرِ نیرِ خاور بود

بادۂ گلرنگ از میخانۂ عرفانِ حق | می سزد کز بہرِ آن قلبِ ملک ساغر بود

یا مئ بیضا کہ در آن لذۃ للشاربین | نی ازان غولی بہ تن نی ترفِ اندر سر بود

بادۂ ممزوج از کافورِ اخلاص و گرم | بادہ کز آن مزاجِ حار و یابس تر بود

یا شرابِ پر تکلف از پئ دفعِ کسل | در خمیرش زنجبیلِ مہرِ رب مضمر بود

از سرادق حورِ عین جلوہ نما با صد ضیا | چہرہ روشن تر زماہ و تن بہ از مرمر بود

کشف ما نا بیض مکنون ساقِ پا گویا بلور | لوح شمع طور را نامل تاج زر بر سر بود

محو تسبیح خدا بلبل بود بر شاخ گل — حرفِ تہلیلِ احد قمری بر عرعر بود

طوطی شکر شکن را شکر حق وردِ زبان — طائرِ نغمہ سرا را حمدِ رب از بر بود

صرف جولان محو رفرف در تگ و فر فر براق — حور طلعت بادپا مہر و پری پیکر بود

سُم ز عنبر لب ز مرجان خدّ ز گُل بر از بلور — چشم از یاقوتِ احمر و ز زبرجد پر بود

گرچہ گامی نسیم از نازِ او گردد سبک — ور دود گاہی خجل از تازِ او صرصر بود

می نہد پائی تفاخر بر سرِ عرشِ برین — زانکہ اسوارش شبِ معراج پیغمبرؐ بود

مہر افلاکِ جلالت نورِ ربّ المشرقین — کز جبینش مقتبس نورِ مہ انور بود

ماہ قندیلِ رواقِ انجم سپندِ مجمرش — ز آتشِ عشقِ عبیدش مہر یک اخگر بود

غاشیہ دارِ غلامش نازشِ فغفورِ چین — آئینہ دارِ بلالش فخرِ اسکندر بود

جبہہ سا بر آستانش خسرو و نوشیروان — ناصیہ فرسای کاخش سنجر و قیصر بود

صاحبِ لولاک فخرِ انبیا۔ ختمِ رسل
مالکِ یوم التناد و شافعِ محشر بود

عالمِ علمِ لدنّی مہبطِ وحیِ خدا
مخزنِ اسرارِ حق ہر علم را مصدر بود

برجِ اقبال و شرف را چاکرش ماہ شد قمر
درجِ اخلاص و وفا را خادمش جوہر بود

یافتہ طوبیٰ ز آبِ فیض او نشو و نما
شاخِ آن چون ابرِ رحمت پہن ظل گستر بود

اصلِ آن در قصر و الافرع آن فوق السما
ورقِ عرفانِ حق ہر برگ صد دفتر بود

وہ چہ تجری تحتہا الانہار چون آبِ حیات
یا لبِ آبِ بقا خضرِ ہمایون فر بود

در گلستانِ جنان نازنان و نمایان چون الف
لامِ سنبل میمِ ہا نا غنچۂ او فر بود

صحنِ جنت زان نماید صفحۂ قرآن تمام
نہرہا تابندہ جدولہا سیم و زر بود

سوی تسنیم و بطرفی سلسبیل پر صفا
ہم لبن سمتے و صوبے چشمۂ کوثر بود

ساقیِ آن افتخارِ ماسوا زوجِ بتول
نفسِ احمد۔ شیرِ یزدان۔ حیدرِ صفدر بود

له جوہر نام یکی از غلامان حضرت صلعم ۱۲ منہ له اَصْلُهَا ثَابِتٌ وَّفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ۱۲ منہ ابراہیم

مالکِ ملکِ ہمم مرحب کش و مشکلکشا — شاہ اقلیمِ شجاعت قاتلِ عنتر بود

قوتِ بازوی پیغمبر پناہِ مرسلین — سیفِ حق دستِ خدا و فاتحِ خیبر بود

بحرِ جود و بذل را آن نورِ حق دُرِّ ثمین — شہرِ علم[لہ] و فضل را آن خاصہ حی در بود

سکہ زد بر ربعِ مسکون نقش نامِ حیدری — ملکِ داؤد و سلیمان زیرِ انگشتر بود

سرمہ در چشم و سویدا در دل و گیسو بہ سر — زان سبب باشد کہ ہمرنگ رخِ قنبر بود

سجدہ بر دہلیزِ حیدر زینۂ قربِ خدا — باغِ خلد ادنی اجزای حبِّ آن سرور بود

قصرہای خوش نما و ارفع و اعلی دران — زان یکی از بہر زہرا نور و ازہر بود

فخرِ مریم رشکِ سارہ فاطمہ بنتِ نبی — مادرِ شبیر و شبر زوجۂ حیدر بود

از فروغِ چہرہ اش محراب و منبر منجلی — وز ضیای مہرِ رویش بام و در انور بود

بر یمینِ قصرِ زہرا با ہمہ شان و شکوہ — ہمچو چرخِ اخضری کاخ پی شبر بود

لہ انا مدینة العلم و علی بابها ۱۲

مجتبیٰ سبطِ پیمبر صاحبِ خُلقِ حسن
ہم خطا پوش و عطا پاش و کرم گستر بود

مہرِ افلاکِ وفا برجِ تواضع را قمر
بحرِ ایثار و عطا جود را گوہر بود

جزو و کل را قاسمش مالک بود دارا بود
انس و جن را خادمش آقا بود سرور بود

جانبِ دیگر بلند ایوانِ یاقوتِ شگرف
از پئے شبیرؑ شاہنشاہ بحر و بر بود

جدِّ او ختمِ رسل احمد حبیبِ ذوالمنن
باب او شیرِ خدا فخر النسا مادر بود

خامسؑ آلِ عبا آن یادگارِ پنجتن
فدیۂ راہِ خدا آن خاصۂ داور بود

زینتِ آغوشِ زہرا زیبِ پہلوئے علیؑ
راکبِ دوشِ حبیبِ خالقِ اکبر بود

چشمِ غیظش مظہرِ قہر و جلالِ ذوالجلال
روئے او نورِ خدائے پاک را مظہر بود

نُہ قصورِ دیگر از بہرِ امامانِ کرام
افتخار و روکشِ نُہ گنبدِ اخضر بود

سیدالسجاد زین العابدینؑ چارم امام
قبلۂ پنجم بود باقرؑ ششم جعفرؑ بود

هفتمین کاظمؑ محیط سلم ہم دریای حلم
ثامن ضامنؑ حفیظ اصغر و اکبر بود

سرور تاسع تقیؑ من بعده ہادی النقیؑ
وز پس آن خسرو کونین ذوالعسکرؑ بود

دلبرش سلطان دوران صاحب عصرؑ و زمان
مظہر نور خدا ہمنام پیغمبر بود

حامی دین مبینؑ و حافظ شرع متین
ہادی گم گشتگان اخیار را رہبر بود

یادگار مصطفٰےؐ و قائم آل عبا
ذات پاکش کشتی اسلام را لنگر بود

مجمع اخیار زیر سایهٔ دامان او
زان میان عمارؓ یاسرؓ جابرؓ و بوذرؓ بود

وہبؓ کلبی مسلمؓ ابن عوسجه حرؓ جری
حضرت مقدادؓ سلمانؓ - مالک اشترؓ بود

میرود احمد ہم آنجا بحساب و بی کتاب
از عنایات خدا تقدیر اگر رہبر بود

میرسد در باغ علّیین با جداد و پدر
از طفیل اہلبیت ار جنت او یاور بود

با ادب رضوان بگوید فادخلوها خالدین
دعوت طوبیٰ لکمؑ از جانب داور بود

له حتی اذا جاءوها و فتحت ابوابها و قال لهم خزنتها سلام علیکم طبتم فادخلوها خالدین ۵ ع ۱۳

بسم اللہ الرحمن الرحیم

ای ساقیِ دل آرا. از دست رفت یارا
ساغر بزن خدارا تا بشکنم خمارا

آمد نسیمِ جنت بر شد سحابِ رحمت
از بادۂ محبت جامی بدہ نگارا

با ہم بہ یارِ دلجو. پیہم بہ جامِ مینو
ھَاتِ الصَّبُوحَ حَیُّوا یَا اَیُّھَا السُّکَارا

تا بر سرِ مُصَلَّا. با خاطرِ مصفّا
از ساغرِ مُطَلّا نوشم مے دلارا

واز آن بکیف آیم افزون شود ذکا یم
با صد طرب سرایم اوصاف مصطفیٰ را

آن معدنِ عطایا آن مخزنِ سخایا
آن منعمِ برایا فریادرس دری را

آن مجمعِ شرافت آن مصدرِ سیادت — آن معدنِ رسالت سردارِ انبیا را
آن بانیِ شریعت آن ہادیِ طریقت — آن ماہرِ حقیقت آن رازدانِ خدا را
آن خواجۂ مکرّم۔ آن خاصۂ خدایم — آن قبلۂ دو عالم۔ آن کعبۂ دو سرا را
آن قدوۂ افاخم۔ آن عمدۂ اعاظم — آن زبدۂ اکارم سرتاجِ اصفیا را
ماہِ سمای رفعت مہرِ سپہرِ عظمت — ابرِ عطا و بذلت۔ گوہرِ یمِ سخا را
مختارِ خشک و تر را۔ سردارِ بحر و بر را — دادارِ دشت و در را سالارِ اتقیا را
خالش تو گوئی اخترِ دندان چو سلکِ گوہر — قدش طرازِ عرعر گوئی تو شمعِ پا را
رویش چو لالہ حمرا گیسوش چو ژالہ بیضا — مویش چو ہالہ زیبا۔ ہر خالِ اُو دلا را
سنبل دو زلفِ پیچان نرگس دو چشمِ فتان — لالہ دو خدِّ تابان خطِ طعنہ زن خطا را
مقصودِ خلقِ آدم مخدومِ ہر دو عالم — مطلوبِ ما سوی ہم محبوبِ کبریا را

ضرغام غابِ صولت مصباح بزمِ خُلّت | چرخ برین رفعت عرش مبین علا را

رکن رکین ایمان حصن حصین عرفان | متن متین قرآن تفسیر اِهْدِنَا را

اصل الاصول ایقان راس الروس گیہان | صدّ الصدور خاصان در بزم مسند آرا

نورِ خدای ماجد ساجد تقی و عابد | با مشرکان مجاهد در معرکہ صف آرا

ابرِ مطیر رحمت ببر عرین سطوت | بحر محیط رافت. دُرِّ ثمین صفا را

آئینۂ صداقت شایستۂ صدارت | گنجینۂ کرامت. بایستہ اصطفا را

وَاللَّیْلِ وصفِ مویش رشکِ بہشت کویش | وَالشَّمْس مدح رویش تفسیر وَالضُّحیٰ را

فحوای حکم ذَکِّرْ معنای وحی بَشِّرْ | منشای قُمْ فَاَنْذِرْ داعی بحق جہا را

ماموراَمر فَانْصَبْ مقصو قول فَارْغَبْ | لَوْلَاکَ را مخاطب تعبیر اُولِی النُّھیٰ را

لِلْعَالَمِیْنَ رَحْمَہ لِلْمُؤْمِنِیْنَ رَافَہ | لِاَ اَکْرَمِیْنَ نِعْمَہ دمساز اتقیا را

یسٓ سِتایش الحق طٰہٰ خطابش از حق — شاهِد گواه اصدق اعزاز مصطفےٰ را

مہرِ خدای اکبر۔ در ذات اوست مضمر — عزّ و جلال داور رازشانش آشکارا

آن دافع ہم و غم گردِ رہش دوایم — خاکِ درش چو یابم حاجت چہ کیمیارا

گوئی بخدِّ دلکش ہم آب ہست و آتش — بینی بہ روی و مویش ہم صبح ہم مسا را

احمد بیک اشاره کرده قمر دو پاره — وز امرِ او دو باره زد حرف سنگ خارا

احمد مسیح دوران احمد حبیب یزدان — مزمّل ہست و سلطان مدّثّر ہست و دارا

صد ره اگر بپویم ہر گلبنے بہ بویم — ہمتای او بہ جویم یابم نہ یک دلارا

ملجائے ما محمد۔ ماوائے ما محمد — آقای ما محمد او سرورست ما را

گر خواندم بنازم ور راندم چہ سازم — ہم مہر و دلنوازا ہم قہر او گوارا

بر آستانش والا بوسہ زدن علیما — اشھی لنا و احلیٰ من قبلۃ العذارا

لفظ و مصرعہ ۱۲

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

در مدح شافع روزِ جزا گوید

والشمس یک آیت بود از روی محمدؐ
واللیل حکایت بود از موی محمدؐ

طوبیٰ چہ بود دوحہ از روضہ احمدؐ
کوثر چہ بود قطرہ از جوئے محمدؐ

دوزخ چہ بود اخگری از آتش قہرش
جنت چہ بود شمۂ از بوئے محمدؐ

آموختہ از خالق و آمیختہ با خلق
حقا کہ دل آویز بود خوئے محمدؐ

نقش سرِ چوگان رسول ست مہ نو
گوئی کرۂ ارض بود گوئے محمدؐ

نور یست چہ زیبا خد پر نور پیمبر
سرویست چہ رعنا قدِ دلجوئے محمدؐ

غلمان ارم شیفتہ خال و خط او
حورانِ جنان والہٖ گیسوئے محمدؐ

سبطین نبیؐ گفتہ کہ دو مصحفِ ناطق | رحلیست فلک مرتبہ زانوئے محمدؐ

گردون چو حبابے ز محیطِ کرم او | خورشید مبین ذرّہ از کوئے محمدؐ

منظور احد گشت چو تائید رسالت | شد دست خدا قوتِ بازوئے محمدؐ

شد نعل در آتش ز رخش مہرِ منور | محجوب ہلال ست ز ابروئے محمدؐ

آمودہ ز شکّر لبِ مداح پیمبرؐ | آگندہ ز حنظل فم بدگوئے محمدؐ

گر حافظ اسلام بدہ تیغ یداللہ | شد حامئ دین دولتِ بانوئے محمدؐ

از بہر طوافِ دلش آویختہ دلہا | صد کعبہ مخفیست بہ پہلوئے محمدؐ

بینی الف و لام بود زلف و دہن میم | دو آیتِ قرآن بہم ابروئے محمدؐ

از راہِ شریعت رخ من جانب کعبہ | وز روی طریقت دل من سوئے محمدؐ

خود فالق الاصباح علیم ست کہ احمدؐ | باشد سحر و شام ثنا گوئے محمدؐ

ولہ

وزید باد بهاری رسید فصل بهار / دمید سبزه و خندید غنچه در گلزار

بهار آمد و برگشت طالع بهمن / شگفت گل شده بیدار بخت بلبل زار

رسید بر سر گردون دماغ هر قمری / که سرو قامت بالا کشید همچو نگار

تو گویی بر سر هر شاخ ارغنون بستند / ز بانگ سار و صلاصل ز صوت کبک و هزار

بباغ طوطی خوش لهجه زمزمه پیراست / ستاره گفته سارنگ بسته در منقار

بدشت محو خرامست در طرب آهو / چمد بناز و به انداز کبک در کهسار

صدای بربط و چنگ و رباب و نی گویی / رسد بگوش بهم از نوای موسیقار

شد از نسیم چمن گلستان مثال ختن / شد از شمیم سمن بوستان مثال تتار

ز لاله قطعهٔ گلشن چو خطهٔ کشمیر / ز سبزه ساحت مرعی چو وادی فرخار

روش چو قوس قزح از نبات گوناگون
حدیقه ثانی جنت ز مختلف اثمار

دمن یمن شد و گویا عقیق سرخ شقیق
چمن عدن شد و مانا سمن دُرِ شهوار

هوا معائنه ماند به آئینه ز صفا
زمین مشاهده گردد ز سبزه چون زنگار

دمن ز رنگ شقایق چو حقهٔ مرجان
چمن ز بوئ ریاحین چو طبلهٔ عطار

ز خندهٔ غنچهٔ نسرین دهان محبوبی
ز ژالهٔ لالهٔ رنگین چو پر عرق خدیار

تو گوئی سبزهٔ نورسته چون خطِ معشوق
تو گوئی سنبل پیچان چو گیسوئے دلدار

ز فیض بادِ مسیحا نفس نئے آگاه
که گوئی نرگسِ شهلاست تا کنون بیمار

به بین که هر گلِ پژمرده شد تر و تازه
نگاه کن همه سرسبز گشته خشک اشجار

ز عکسِ سبزهٔ مرعیٰ فلک بود اخضر
ز پرتوِ گلِ حمرا بود شفق گلنار

عروسِ نو چمنستان و غازه اش شبنم
بنفشه غالیه بیزش نسیمش آئینه دار

KASHMIR UNIVERSITY
Iqbal Library

زسر گرفت جوانی عجوزهٔ گیتی — زفیض یوسف بطحی محمد مختار

قوام ملت بیضا اساس شرع متین — عماد دین و بنای یقین و اصل وقار

سحاب رافت و رحمت محیط بذل و سخا — سپهر سطوت و رفعت جهان عز و وقار

بشیر نعمت منان نذیر نقمت رب — شفیع عرصهٔ محشر قسیم جنت و نار

معین خرد و کلان هادی خواص و عوام — امین پیر و جوان حامی صغار و کبار

مفاد علّم الاسما مراد کن فیکون — مشار امر قم اللیل جاهد الکفّار

شهی که معجز ادنای او بود معراج — حدیث آن بکنم سر بجمع حضار

رسید در شب معراج از فلک جبریل — نمود عرض سلام و پیام از غفار

که ای نتیجهٔ الطاف ایزد باری — نهال عشق تو آورده بار آخر کار

زفرط شوق طلب کرده خود بخود محبوب — بیا بیا و بشو بر براق عقل سوار

شنید مژدهٔ جان بخش چون حبیب خدا | شگفت خاطر اقدس چو گل ز بادِ بہار
زآب رحمت یزدان بکاسهٔ عرفان | وضو نمود و عنان بر گرفت شد اسوار
بکند ثقل علایق صعود کرد بفوق | ازانکه عالم بالاست مرکز انوار
ز فور جذب پئے رہبری روان بجلو | رضائے حق بیمین و ولائے حق بیسار
گزشت از سر گردون مثال تیر نظر | رسید زان بمقامی برون ز حد حصار
نداشت روح امین باز قوت پرواز | براق ر انه دگر ماند طاقت رفتار
رسول گشت ازانجا سوار رفرف عشق | بصد ادب شده میکال غاشیه بردار
رسید رحمت یزدان برای استقبال | دوید بہر زیارت ملک قطار قطار
ببین تفاوت ره از کجاست تا بکجا | ز فرش خانهٔ و تا عرش ایزد غفار
دلی دران قلیل و بسہل طے فرمود | چنین مسافت دور و دراز و سخت گزار

بطرف عین رسیدہ بمنزل مقصود	خدیو دین شہ گردون سریر عرش وقار
بہم بہ خلوتِ لاگشتہ طالب و مطلوب	میان عاشق و معشوق بُد فقط اسرار
در اتصال کہ گویند فرق ماند چہ بود	زدو کمان چہ کما بنست یا او الابصار
ازان طرف نگران چشم رحمت معبود	نمودہ عبدیت این سو بعین خویش قرار
کرا خبر چہ خدا گفت مصطفٰے چہ شنید	درون پردہ علیم این حدیث را بگذار
بلاح ختم رسل مطلع دگر برخوان	کہ لطف قند مکرر بیابی از تکرار

مطلع ثانی

اُطاق احمد مختار مرجع ابرار	رواق صاحب لولاک مضجع اخیار
کفش دماغہ جود ست و معدن الطاف	دلش خزانہ علم ست و مخزن اسرار
ازآن او سپری تا بہ تودۂ غبرا	بہ تحت او نگری تا بہ گنبد دوّار

ظلام کفر ز نور ہدایتش کافور چنانکہ از لمعات خور بہین شب تار

ز فیض اوست کہ داند خدای را امروز چہ روستائی چہ دہقان چہ مردم بازار

ز ذات او شدہ کامل مکارم اخلاق بفیض او شدہ حاصل محاسن اطوار

اساس مہر و وفاق از رضای او قائم بنای کفر و نفاق از قضای او مسمار

شجر نمودہ بعدل و صداقتش تصدیق حجر نمودہ بفضل و رسالتش اقرار

بیک اشارۂ انگشت او دو نیم قمر یکے بمردہ دگر بر صفا نمودہ قرار

فزون بیان جمالش ز حیطہ تحریر برون ثنای جلالش ز حیز گفتار

سخن چہ رانم از اوصاف آن شہ والا کہ جبرئیلؑ قدمبوس اوست لیل و نہار

زہی شکوہ و خہی شان موکب حضرت کہ فتح میمنہ دار است و نصر میسرہ دار

علم چو پنجۂ خورشید و طبل چون تندر صفوف فوج چو امواج قلزم ذخار

سران فوج ظفر موج او اسد صولت   مثلث حمزهٔ جرّار و جعفر طیّار

چه قهرمان که بدشت وغا علمدارش   حسام حق اسد اللّٰه حیدرؑ کرّار

مطلع ثالث

وصی برحق و داماد احمد مختار   ولیّ داور و همنام ایزد جبار

علیؑ عالیٔ اعلیٰ ولی والاشان   صفی و صافی و صوفی خلاصه اخیار

امیر یثرب و بطحےٰ امام جنّ و بشر   مطاع هر دو جهان برگزیدهٔ دادار

گُل ریاض کمال و بهار گلشن فضل   در مدینهٔ علم و خزینهٔ اسرار

سراج دین پیمبرؐ چراغ خانهٔ حق   فروغ منبر و محراب مطلع الانوار

ضیاے دیدهٔ آدم سرور قلب خلیلؑ   امام اوّل و باب ائمهٔ اطهار

یم سخا حسنؑ مجتبےٰ امام انام   سحاب خلق و مدارات قلزم ایثار

دُرِ یگانه دریای مجمع البحرین — حسینؑ حافظ اسلام صادق الاقرار

مسیح عیسی مریم شفا دهِ ایوب — جناب سیّد سجّاد عابد بیمار

سمیّ مرسل آخر محمّدؑ باقر — سلام شوق فرستہ برو رسولؑ کبار

امام جعفر صادقؑ امین از خدا — که باغ دین مبین را نمود پاک زخار

بهار گلشن فردوس موسی کاظمؑ — نگین خاتم عرفان و حلم را کهسار

امام ثامن ضامن علیؑ عالیجاه — خدیو ملک رضا۔ امن صغار و کبار

محمدؑ ابن علیؑ ذوالکرم تقیِ جواد — کز اصفیاست مفخّر۔ بر اتقیا سردار

سُرور سینه خیرُ النسا علیِؑ نقی — همارہ زہد تلطف بدش شعار و دثار

گُلِ حدیقهٔ احمد زکی ذُوالعسکر — کفیل و مامنِ مومن شفیع روز شمار

امام عصر و زمان هادیِ امم مهدیؑ — که از وجود جناب ست دو جهان بقرار

شہا نقاب برافگن کہ تا بچند حجاب — پی ظہور جمال اند منتظر انظار

سخن چہ گفتہ نغز احمد اجرک اللہ — بسلک نظم گہر سفتہ چہ سلسلہ وار

پس از ثنای رسالت پناہ و آل کرام — نجات خویش طلب کن ز حضرت غفار

بہ بخش بر من آثم الٰہی از کرمت — بحق احمد مختار و عترت اطہار

بہشت خلد نعیم و چہار نہر بہشت — بدہ مقام خدایا بجان ہشت و چہار

منم ز بس کہ گنہگار و شانت آمرزش — فَنجّنا و قنا ربّنا عذاب النّار

ولہ

حبّذا آن آفتاب برجِ اقبال و شرف — مرحبا آن افتخار انبیای ماسلف

آن شفیع مذنبان کز فیض عامش و رلحد — عاصیان را لی بہ پی آید صدای لاتخف

آن حبیب ذوالمنن کز بہر او روح الامین — بارہا از میوہ فردوس آوردہ تحف

نیر چرخ ہدیٰ کز پرتو انوار او | ظلمت کفر و ضلالت دور شد از ہر طرف
خواجۂ دین کو سر شرع را باشد خدیو | خاصۂ حق کو کلیدِ مغفرت دارد بکف
چہرۂ رخشان او چون آفتاب بے تعب | عارض تابان او چون ماہتاب بے کلف
چشم نرگس خند گل و روی حسن مانا چمن | گوہرِ شہوار دندانش دہن گویا صدف
پیشِ جودِ آن محیط بذل سیم و زر سفال | ور نگاہِ آن سپہر فیض لعل و دُر خذف
رحمۃ للعالمین[له] گفتش خدا ہو لایزال | شاہد این قول قرآن ست گویم باحلف
پیروش مومن محب ناجی موالف رستگار | منکرش کافر عدو ناری مخالف ناخلف
دور از فیض وجود او شدہ قحط از جہان | گشتہ پر از سنبلہ مرعیٰ و صحرا از علف
بت پرستی منہدم شد حق پرستی جا گرفت | مہر دین پرتو فگن شد ابر کین شد برطرف
شد صلوۃ و ورد قائم در جہان جای سرود | شد بلند آوازۂ تکبیر جای نای و دف

له وَمَا اَرْسَلْنٰكَ اِلَّا رَحْمَةً لِّلْعٰلَمِيْنَ - انبیا ۱۲

کیست در عالم چنین ذی قدر و والا منزلت | کز صدای نفعش و در زخ شود بیتاب و تلف
پیر عاجز باز یابد از ولای او شباب | با خرد گردد مبدّل از رضای او خرف
آنچه از بحر جودش قطره گردد در هوا | قطره از فیضش دُر شهوار گردد در صدف
در کمندِ موی او صد یوسفِ کنعان اسیر | وز لقای دلفریبش صد زلیخا در شغف[1]
در وفور جوش عرفان آن محیط معرفت | ما سوا اللہ را ز خاطر دور افگنده چو کف
رفت چون احمد شب معراج سوی آسمان | غاشیه بردار صولت هم کابش بد شرف
بهر استقبال آمد رحمت حق در جلو | پیش و پس عیسیٰ و موسیٰ نوح و آدم در کنف
بهر تسلیم آمده حوران قطار اندر قطار | وز پی تعظیم استاده ملائک صف به صف
چون رسید آن صاحب لولاک بر عرش برین | هم کلامش شد خدا در لهجهٔ شاه نجف
در سلف گاهی ندیده چشم گردون مثل آن | شبه این هرگز نه زاید بطن گیتی در خلف

[1] له قد شغفها حبّاً - یوسف ۱۲۰

رحمت حق را محبانِ محمدؐ مستحق — دشمنانِ اہلبیتش تیر لعنت را ہدف
احمدا لعنت رسول و مدح آلش کن شعار — در ثنای دیگری ہرگز مکن جان را تلف

فکر — وله — اول

بجیب فکر برده دوش فرقم — بدل گفتم که اے خلّاق عالم
چرا افگندیم در چاه ذلت — چرا کردی گرفتارم بصد غم
پریشانم نمی دانم چه حال است — که ہر لحظه ہموم تازه دارم
بفکر تو گرفتارم کند چرخ — بہر روزے بہر ساعت بہر دم
بہر صبحے که برخیزم ز بستر — خدایا بخت خود خوابیده بینم
بہر شامیکه بر بالین نہم سر — فساد و فتنه ہا بیدار یابم
نمی آید قرارم ہیچ پہلو — نه یکدم می برد از فکر خوابم

گہے از سقف می دوزم نظر را ‌‌ ‌ گہہ اجرام فلک را می شمارم

بسر شبہا کنم در آہ و زاری ‌ چو شمعے از تحسّر می گدازم

بریزم لعل از لخت جگر ھی ‌ فشانم دُر بر رخت خواب ہیہم

روان سازم گہے جیحون ز دیدہ ‌ گہہ از سوز درون آہے بر آرم

بہ بستر می تپم از سوزش دل ‌ شدہ پہلوے من تازہ جہنم

درین اندیشہ بودم سر بزانو ‌ خرد ناگہہ بر آشفت از خیالم

بگفت اے مردم بیگانہ از عقل ‌ خودم از زاریت در پیچ و تابم

نمی دانم چرا اے کور باطن ‌ ز دودِ دل کنی تاریک عالم

علاجت پیش پا افتادہ باشد ‌ چرا خود را نہ برہانی ز ہر غم

بپرسیدم از وای عیسیٰ من ‌ بفرما چون شوم آزاد از ہم

منم وا مانده در وادی حیرت — تو ئی خضرم نما راه صوابم

بزیر لب بخندید و چنین گفت — عجب دارم ز تو اے بندۂ غم

بگوئی گہه چگامه گاه چامه — تنی بر خود که فخر شاعرانم

زنی ہر لحظه لاف بلاغت — بدل رانی چنینم چنانم

کنی دعوائے عشق شاه بطحیٰ — ز حب اہلبیتش میزنی دم

چه شد این دم که نکشائی لب خویش — به مدح احمدِ سرتاج عالم

یقین دانم که ہر بیتے که گوئی — ہمین برہاندت از صد ہم و غم

شنیدم این سخن چون از خرد دوش — بگفتم مطلع تازه ہمان دم

مطلع ثانی

زہے شان تو ای مختار عالم — خہی قدر تو فارقلیط[۱] اعظم

[۱] لقب آنحضرت در صحف عبرانی ۱۲

ورت مسجود شاهانِ جهان بان   تعالت افسر عرش معظم

بنائے خلق را باشی تو منشاء   تو هستی باعث ایجاد عالم

بنائے دین ز احکام تو برپا   اساس عدل از رای تو محکم

گهر ریزد ز مرجانت پیاپے   شکر خیزد ز گفتارت دمادم

به پیش حلم تو کوه است کاهی   به نزد جود تو قطره بود یم

بجولانگاه تو گیتیست گوئی   فلک بر فرق تو چتریست محکم

فراز رایت روشن هلالے   شعاع مهر تابان تار پرچم

توئی دیباچهٔ دیوان امکان   توئی شیرازهٔ اوراق عالم

شها از خوف ضرب تو بگردد   بچشم دشمنان مرگ مجسم

بود از بیم تو خصمت ز جنگاه   گریزان چون گرازی پیش ضیغم

ز بیم قهر تو در جسم اعدا | شود از یکدگر اخلاط درهم
برد از یاد عدالت عدل کسری | کند منسوخ جودت جود حاتم
ز فیضت کامرس موسیٰؑ عمران | ز تو صاحب نفس شد ابن مریمؑ
برون آمد ز بطن حوت یونسؑ | ز لطف عام تو ای کاشف غم
ز فیضت شد رها یوسفؑ ز زندان | ز مهرت محو شد تقصیر آدمؑ
من بیچاره هم ای خسرو دین | بدرگاهت ز ادنیٰ سائلینم
اسیر حسرت و حرمان و عسرت | گرفتار صد آلام و حزینم
ز ناهنجاری گردون واژون | شکسته خاطر و اندوهگینم
بحق مرتضیٰ ضرغام یزدان | پی روح بتولؑ فخر مریمؑ
بحق شبرؑ مسموم و مغموم | بخون ناحق شبیرؑ پر غم

بحق حضرت سجادؑ رنجور — برای باقرِ داناؑ و اعلم
بحق جعفرؑ و موسیٔؑ کاظم — امام عادل و سلطان اکرم
پی شاہ خراسانِؑ رضاجو — پی زہد تقیٔؑ فخر آدمؑ
پی روح نقیؑ عدل گستر — بحق عسکریؑ نجبانِ عالم
بحق حضرت سلطانؑ دوران — امام ہادی و مہدیؑ اعظم
بحق حرمت فرقان اشرف — نگاہی کن شہا بر حال زارم
دل من از تہی دستیت مخزون — بغیر درہم است احوال درہم
برزق من شہا وسعت عطا کن — بعشرت زد گردان حال زارم
ہنوز افتادہ ام پا در گلِ افسوس — بمنزل در رسیدہ ہمرہانم
ازان مغموم می باشم شب و روز — بمقصودم رسان ای غمگسارم

بگرد پای من پرگار بستند	که چون گردون گردان بی‌سکونم
گهی اینجا گهی آنجا گمارند	بشهری مستقل نبود مقرم
پس از صحرا نوردیهای بسیار	پورنیه بوده است اکنون مقامم
شها این شهر نبود جای ماندن	بزودی کن برون زین تیره جایم

گرفتارم بصد امراض شاها
عطا کن ای مسیحا دم شفایم

در مدح ید اللہ غالب کل غالب

حضرت علی ابن ابی طالب

علیہ السلام

بہار آمد شدہ مرعیٰ مثال گنبد خضرا — شدہ ہر قطعہ غبرا زمین از لالہ حمرا

شدہ کشمر چمن ازآن ز نسرین و گل و ریحان — شدہ ہر تختہ بستان ختن از عنبر بویا

عروس نو بود بستان و زلفش سنبل پیچان — دو رخسارش گل خندان و چشمش نرگس شہلا

دمیدہ سبزہ در بستان شگفتہ غنچہ خندان — نماید سنبل پیچان مثال طرہ لیلیٰ

بطرفی نرگستان بعینہ دیدہ خوبان — کنار نور نور افشان ہلال چہرہ اسما

بود ہر نو گل رنگین چو رخسار بت سیمین — بود ہر سبزہ مشکین چو خط عارض عذرا

بهر سو یاسمن چیده بهر جا سبزه روئیده — تو گوئی باغ پوشیده قبای اطلس و دیبا

بود از اقحوان بستان مثال روضهٔ رضوان — شده از ارغوان الوان چمن جنت المأوی

صراحی میکند قلقل زمینا سر زند غلغل — الا یا ساقیا بلبل خروشد مست بی پروا

خرامد هر طرف آهو چمد طاوس بط هر سو — خروشد هر نفس تیهو کشیده هر بن ملیح آوا

سرآید پرپر صلصل بنالد دمبدم بلبل — بهجران می تپم گل گل اگرم گلچین بی پروا

زند سرخاب بط باهم کبستی غلغله پیهم — بگلشن در طرب هر دم عنادل زمزمه پیرا

فراز سرو و شاخ گل کند هر قمری بلبل — ثنای شاه جزو کل علی عالی اعلی

شفیع عرصهٔ محشر قسیم جنت و کوثر — وصی مرسل آخر سمی ربی الاعلی

خبیر راز پنهانی علیم کنه حقانی — امین سر یزدانی کلید گنج ما اوحی

معین عالم امکان نگین خاتم عرفان — امین کشور احسان امام یثرب و بطحا

مطیع حضرت یزدان مطاع کل انس و جان
مشیر احمدِ ذیشان مشار علّم الاسما

بطفلی شیر اژدر در شیب از بہر دلاور
بدرشت کین غضنفر فر - تہمتن تن دم ہیجا

بنائے عدل را بانی اساس سلطنت ثانی
کند ہر جا جہانبانی - چہ جابلقا چہ جابلسا

علیؑ ضرغام یزدانی - علیؑ ہمنام ربّانی
علیؑ بیچون لاثانی - علیؑ بیمثل و بے ہمتا

علیؑ سلطان بحر و بر - علیؑ مختار خشک و تر
علیؑ سردار دشت و در شہِ دنیا و ما فیہا

علیؑ موسیٰ عمرانم - علیؑ عیسیٰ دورانم
علیؑ ماحیٔ عصیانم - علیؑ حامیٔ ما حقا

بگیرد باج از خاقان ستاند تاج از شاہان
کند محتاج را سلطان ہر ادنیٰ را کند اعلیٰ

چو زد آن ضیغم یزدان بحرب تیغ برق افشان
خروشیدہ سمک تا آسمان کرم یا دافع البلوا

ملک در عشق او مجنون - فدا بر خلق او گردون
روان بر رائے او مفتون خرد بر روئے او شیدا

رضائے حیدر صفدر - رضائے خالق اکبر
قضائے نفس پیغمبر قضائے قادر یکتا

خلافِ ساقیٔ کوثر۔ خلافِ حضرتِ داور
دلائی حیدرِ صفدر۔ بلاشک عروۃ الوثقیٰ

رہِ تثلیث چون پویم۔ طریق پنجتن گویم
نہ پنہان برملا گویم۔ ندارم از کسی پروا

قطعہ

شبِ معراج پیغمبرؐ۔ برفت از خانۂ داور
بعرشِ خالقِ اکبر۔ فسبحان الذی اسریٰ

چنان شد سرورِ عالی۔ قرینِ حضرتِ باری
کہ فصلِ دو کمان باقی بقرب ماندہ او ادنیٰ

بدید آن خاصۂ یزدان محیطِ قدرتِ سبحان
بہارِ صنعتِ رحمان ریاضِ جنۃ الماویٰ

دلش از رحمت ذو المن شدہ ہر علم را معدن
شدہ بر خاطرِ روشن ہویدا رمزِ ما یخشیٰ

بفضلِ خالقِ عالم۔ شدہ ہر راز را محرم
شدہ بر قلب او ملہم ہمہ اسرار ما اوحیٰ

علیؑ را دید پیغمبرؐ۔ فرازِ گنبدِ اخضر
کنارِ چشمۂ کوثر۔ بعرش ارفع و اعلیٰ

عیان در عالمِ جلوت۔ بکین مسندِ رفعت
نہان در پردۂ خلوت۔ قرینِ ربی الاعلیٰ

سوی گیتی چو از رفعت نگه کرده گه رجعت
نشسته محو در طاعت. رآهُ نزلةً اُخری

شده ارشاد حق آندم وصی تست فخر عالم
علی میر همه عالم. علیم سرّ ما اخفی

مراد انّما حیدر. مفاد هل اتی حیدر
مشار قل کفی حیدر. بمعنی آیة الکبری

سخن گفتی عفاک الله. و در گفتی حماک الله
ملک گوید جزاک الله. نداری احمدا همتا

بفضل خالق اکبر. ز لطف مرسل آخر
بود در عرصهٔ محشر شفیعت مرتضیٰ فردا

بحکم حضرت یزدان بفیض حیدر ذیشان
پی هر بیت تو رضوان کند صد باب جنّت وا

در تهنیت عید غدیریه

گویم سپاس کبریا. کز فضل ربّ دوسرا
رفته خزان غم فزا. آمد بهار دلکشا

هر راغ شد فخر جهان از شنبلید دلستان
هر باغ شد رشک جنان از سرو و نهر باصفا

بر عقد پروین طعنه زن . هر بوستان از یاسمن
بر چرخ خضرا خنده زن هر سبزه زار از سبزها

از لالهٔ حمرا چمن . شد رو کش کان یمن
وز ژالهٔ بیضا دمن . شد مفخر کوه صفا

مرعی ز ورد و اقحوان پوشیده ملبوس حسان
صحرا از نور و ارغوان کرده بر رنگین قبا

بر شور بلبل خنده زن . هر غنچه در صحن چمن
در موی سنبل شانه زن مشاطهٔ باد صبا

هر سمت یابی نسترن . هر طرف بینی یاسمن
گلها دمیده در چمن روئیده سبزه جابجا

ریحان چو خط نازنین نرگس چو چشم حور عین
نسرین چو سیمای حسین سنبل چو زلف مه لقا

شبنم چو خوی گلبدن . لی لی چو روی سیمتن
لاله چو لولوی عدن ژاله چو درّ بی بها

مرعی چو فرش بی شکن سوسن زبان بی سخن
رمّان چو لعل بی ثمن غافت عقیق بی بها

بنگر بهار بی خزان . خار مغیلان گلستان
ریگ بیابان پرنیان خاک خیابان توتیا

کوثر نما آب غدیر . از فضل یزدان خبیر
در خم شده شیر قدیر . ایدون وصی مصطفیٰ

منشاء قول هل اتی، شان نزول قل کفا — معنی نفس انما، یعنی علی مرتضی

سردار دشت و دره علی، مختار خشک و تر علی — سلطان بحر و بر علی، فرمانروای ماسوا

آن مخزن حسن و جمال، آن مجمع فضل و کمال — آن معدن جاه و جلال، آن منبع صدق و صفا

آن مالک طبل و علم، آن صاحب سیف و قلم — آن قاطع کفر و ظلم، آن دافع جور و جفا

آن خسرو هر دو جهان، آن سرور کون و مکان — آن قاسم نار و جنان، آن شافع روز جزا

آن گوهر درج جمال، آن اختر برج کمال — آن نیر چرخ جلال، آن آسمان ارتضا

آن خاتم دین را نگین، آن دوش احمد را مکین — آن زیب عرش برین، آن زینت ارض و سما

سرمایه علم و هنر، فرهنگ آثار و خبر — سرلوح دیوان قدر، عنوان فرمان قضا

دانای راز ذوالمنن، دارای اوصاف حسن — زوج بتول و بوالحسن، نفس نبی نور خدا

عین وفا محض کرم، گنج سخا کنز همم — بحر عطا کان نعم، کهف الوری کوه علا

میرِ عجم شاهِ عرب. تکوین عالم را سبب اعلیٰ نسب والا حسب داماد ختم الانبیا

ضرغامِ حق روئین بدن صفدر لقب عنتر فگن فولاد تن خیبر شکن مرحب کش و مشکلکشا

حصنِ حصینِ سلطنت متنِ متینِ مملکت رکنِ رکینِ معدلت بنیادِ شرعِ مصطفیٰ

شمعِ شبستانِ طرب میرِ دبستانِ ادب سروِ گلستانِ عرب. شیرِ نیستانِ وغا

زیبا تنش دیبا بود حقا دلش دریا بود مانا قدش طوبیٰ بود گویا لبش معجز نما

ضرغام حق بودش خطاب از مالکِ یوم الحساب گفتش محمد بوتراب. امش بخوانده حیدرا

در عهدِ آن والی کرم مفقود شد نام الم در عصرِ آن عالی همم معدوم شد شکل گدا

بر فرق مرحب بیخطر زد چون علی تیغِ دو سر روح الامین گفت الحذر. گفته نبی صلّ علیٰ

تا شد بدشتِ کارزار از دستِ او گیتی فگار لاسیف الا ذوالفقار. از آسمان آمد ندا

تیغ دو سر را آخته. اعدای دین را تاخته ملکِ عرب را ساخته. پاک از شر و ظلم و جفا

پرسد کسی گر بر زمین ۔ آیا علیؑ را ابد قرین | از عرش رب العالمین آید بگوشش آواز لا

بطحی ارم حیدرؑ ثمر ۔ کوفہ اجم حیدرؑ ببر | کعبہ صدف حیدرؑ گہر ۔ حیدر بود قبلہ نما

ایقان او نجم الہدیٰ ایمان او بدر الدجیٰ | عرفان او شمس الضحیٰ مستغنی از کشف الغطا

حیدرؑ محمدؐ را وصی ۔ حیدرؑ مہیمن را ولی | حیدرؑ خدایم را سمی ۔ حیدرؑ نصیری را خدا

پرسید گر روز الست آیا است کس حیدرؑ پرست | گفتے بلا ہشیار و مست ۔ الا علیؑ کردی ادا

بُد مطلع نور علیؑ ۔ شد مقطع نفس نبیؐ | کعبہ اُطاق مسجدی آن ابتدا این انتہا

تا چند احمد بیخودی نایدز تو وصفِ علی | مدّاح اُو باشد نبیؐ ۔ خالق کند مدح و ثنا

بر قنبرش سرو علیؑ از دل سلامی وز دہن | از ما واز این انجمن ہر سال و ہر صبح و مسا

منقبت

مشتمل بر قوافی سورہ مریم

ابر بستر خواب لیلاً عشیّاً   تپیدم براحوال زارم بکیّاً

گہے نالہ کردم کہ صد حیف گشتم   وراثم وکبائر کبیراً عتیّاً

کشیدم گہے آہ سوزان وگفتم   کہ ماندم دریغا ز داور بغیّاً

شب وروز کردم عمل بر نواہی   ہمارہ بدم از اوامر عصیّاً

خدایم بداند چہ آید سر من   چو فردا شوم در جہنم صلیّاً

چہا بگذرد آہ بر استخوانم   کشندم چو ہیہم بدوزخ جثیّاً

گذشتہ ز حد آہ وزاری کہ ناگہہ   سحر گہہ شنیدم ندا از خفیّاً

چرا می کنی جان تلف در ہم وغم   بہوش آ و برخیز و نادِ علیّاً

امیراً کبیراً ظہیراً نصیراً   حفیّاً وفیّاً غنیّاً سخیّاً

کریماً رحیماً فہیماً عظیماً   زکیّاً رضیّاً نقیّاً تقیّاً

جلیلاً عقیلاً خلیلاً نبیلاً	جریّاً صفیاً زکیاً نجیباً
کفیلاً امیناً جمیلاً حسیناً	اماماً مبیناً وصیاً ولیاً
عمیم العطایا کثیر المدارا	علیه التحیات صبحاً عشیاً
شفیع امم کز فیوض دعایش	نیابی کسی را بعالم شقیاً
بذات الصدور است عالم بیزدان	وز احوال دل لم تجده نسیاً
نزاده چو او بطن گیتی نصیرے	ندیده چو او چشم گردون ولیاً
ز جبلی بتر سید موسی وحی در	علی رشد و فی المهد کان صبیاً
شده نوح از فیض جودش بجودی	ز طوفان میان سفینه نجیاً
ز سرچشمه فیض او دیده هر یک	بیک طرفة العین جاری سریاً
هم ادریس دانا ازین دار فانی	بفیضش رسیده مکاناً علیاً

از و گشت صاحب نفس ابن مریمؑ — وز و بود موسی رسولاً نبیاً

به مومن به بخشد بجنّات عدنٍ — سریراً امیناً و قصراً علیاً

شراباً طهوراً و کاساً دهاقاً — و لحماً طریاً و قطفاً جنیاً

زہے شان والای حیدرؑ که داور — بنام خودش کرد او را اسمیاً

قطعه

بوقت مخاضش ز بیت المقدس — برون رفت مریم مکاناً قصیاً

وز امر خدا از زیر نخل اخت هارون — بصد کرب زاده غلاماً زکیاً

کشوده لب طعن و تشنیع قومش — بگفته. لقد جئت شیئاً فریاً

به بنت اسد وقت میلاد حیدرؑ — شد ارشاد خالق وکان حفیاً

بشو با صد اعزاز در کعبه داخل — مقاماً رفیعاً مکاناً علیاً

رطب آمد از خلد و روح الامین گفت — هنیئاً مریاً هنیئاً مریاً

چو کرده عطا خالق از خانهٔ خود — به بو طالب آنهم نجلاً رضیّاً

بگیتی اماما بگردون قواما — با ئمت ولیّا به احمد وصیّا

پئے تهنیت آمد از عرش اعلی — ملائک ثلاث لیالٍ سویّا

نیاید ز تو شمّہ مدح حیدر — بکن بردعا ختم احمد علیّا

نگهدار یارب ز راه خطایم — نما بهر احمد صراطاً سویّا

خلاصم کن از شر نفس شنیعه — بحق علیؑ ده فؤاداً زکیّا

ولہ

صبح دم از جیب مشرق سر کشیده آفتاب — یا سحر گه فرق عذرا شد بلند از رخت خواب

یا تو گوئی شد کف موسیٰؑ عیان از اوج طور — یا کہ بر بام فلک عیسیٰؑ بفرمود ایاب

یا برون آئینه اسکندر از ظلمات شد — یا کہ جام جم بگردون شد عیان با آب و تاب

یا ز بطن حوت گوئی آمده یونس برون
یا ز چاه تیره بر شد یوسف گردون قباب

یا برآمد قیس صبح از محمل لیلای شب
یا بگو آمد برون از حجله اسمای نقاب

یا فگنده مهره روشن سیه مارے ز کام
یا که از بطن صدف پیدا شده دُر خوش آب

یا که گرز آتشین از دوش زنگی شد بلند
یا برون آمد حسام شعله افشان از قراب

یا عقاب از بهر صید زاغ جسته از کمین
یا که باز شعله پر زائید از بطن غراب

یا پئے رزم قشون زنگیان افراخته
رایتے باشان و شوکت رومی نصرت مآب

یا پئے دفع جنود انجم آمد شهسوار
نیزه در کف چون بفغوج طوسیان افراسیاب

لیک با این فر و صولت لرزه بر اندام و زرد
تا نگردد حیقش باز از برای بوتراب

آنکه باشد فخر موسیٰ ناز عیسیٰ خضر نوح
نفس احمد شیر یزدان خسرو گردون قباب

هادم بیخ ضلالت دافع ظلم و ستم
مبطل بنیاد بدعت هادی راه ثواب

عزم نخچیر ار کند آن سرور دنیا و دین ‌‌ ‌ شاهباز قدرت آرد عنقا از بهر کباب

گر نخواهد آن یل خیبر شکن . در طرف عین ‌ ‌ پیر عاجز باز یابد قوت عهد شباب

ور کند اونی توجه آن همای اوج دین ‌ ‌ قوت بال حواصل ای پیر پشه فوباب

قهر آن شه برج آبی را کشد در زیر خاک ‌ ‌ عدل آن سرور بیک جا جمع سازد نار و آب

در زمان آن ضمان امن مخلوق جهان ‌ ‌ گاو را دربان هزبر و میش را چوبان ذیاب

وقت ایثار جواهر لعل شد خون در جگر ‌ ‌ وز محیط بحر جودش بحر عمان آب آب

سجده گاه حور و غلمان نقش پای بوالحسن ‌ ‌ سرمهٔ چشم ملائک خاک راه بوتراب

از پی اعدای آن سلطان دین بئس المصیر ‌ ‌ وز پی اتباع آن ضرغام حق حسن المآب

مطلب والنون و صاد و مدعای انما ‌ ‌ مقصد ارشاد بلغ معنی فصل الخطاب

عالم توریت موسی کاشف سر زبور ‌ ‌ ماهر انجیل عیسی حافظ ام الکتاب

یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک ۱۲

از رضاے او بروید یک چمن گل از حجر — وز قضاے او بخیزد یک محیط آب از سراب

دوحۂ بستان ہاشم نوگل باغ خلیل — باب شبّر زوج زہرا نائب ختمی مآب

جغد ویرانہ پے بدگوے او باشد لقب — بلبل گلزار جنت بہر مدحش خطاب

شان و شوکت را جہان اوج و رفعت را سپہر — علم و خبرت را محیط و رحمت حق را سحاب

از عرق بر روے زیبا صد عدن در ثمین — وز شمیمے صد ختن و ز موے بویا مشک ناب

تا بہ دنیا پا نہاد آن مفخر حور و ملک — عرش و کرسی را سخن یا لیتنی کنت تراب

دوستانش را بشارت فادخلوها خالدین — دشمنانش را لدو للموت و ابنوا للخراب

ذات او بے مثل ہمتا اسم او اسم الٰہ — صورت او بے نظیر و سیرتش ہم لاجواب

ممکن و واجب نما و واجب ممکن نما[ه] — عالمی در فکر و حیرت انہ شیء عجاب

مظہر انوار یزدان قاسم رزق عباد — بعضے گویندش خدا واللہ اعلم بالصواب

[ه] ایں مصرع عمداً از قاآنی گرفتہ شد

این سخن تطویل خواهد عرض کردم مختصر ‌ ‌ ‌ وین بیان تفصیل دارد گفته‌ام لب لباب

بارک الله احمدا بر نظم تو از آسمان ‌ ‌ ‌ گفت هاتف یا فتی طوبی لک یوم الحساب

ولہ

دوش شد خسرو خاور چو مکین در خلوت ‌ ‌ ‌ کنج عزلت بگرفتم پی خواب راحت

بند شد چشم خلایق همه در نوم غریق ‌ ‌ ‌ دیدهٔ نجم فقط باز بده در حیرت

در شب تار پی مونس تنهائی من ‌ ‌ ‌ ماند و یک شمع که آنهم بده پر از حسرت

اختلاجم چو فزون گشت در آن حال سقیم ‌ ‌ ‌ همکلامش بشدم از پی دفع وحشت

بحث ها رفت بانواع مسائل باهم ‌ ‌ ‌ در اصول مدن هر سه فروع حکمت

اولاً علم الٰهی متعلق بعقول ‌ ‌ ‌ آنکه با مادّه و شکل ندارد حاجت

ثانیاً علم ریاضی که اصولش باشد ‌ ‌ ‌ هندسه موسیقی و هم عدد و هم هیئت

گفت نغمه شده آغاز ز فیثاغورس	گفتمش بلکه ز داود علیه الرحمت
مسئلت کرد که موهوم چه باشد نقطه	باز بندد ز چه رو در نگهه تو صورت
عرض کردم که مثالش وهم از ذات خدا	گو نهانست عیانست ز بدو و غایت
مرکز دائره آمد چو میان شد ثابت	نسبت خالق کونین بدور خلقت
جمع اعداد بفرمود ثبوت تفریق	صحت ضرب بیان کرد اصول قسمت
کرد آغاز چو توضیح کسور رسته (نسخه)	گفتم آخر بود این صاف دلیل وحدت
زین گذشته چو رسیدم بسر علم نجوم	محو در سیر سماوات شدم یک ساعت
مصرع شمع رصد بست چو بر سطح لگن	دوربین خرد آورد فلک در قربت
در نظر آمده اشکال غریبه بهم	کردم از چشم تماشای عجیبه صورت
شمع برسید چو حیلوله بوجه خسوف	واجب آخر ز چه رد گشت نماز آیت

طبع من گفت پی آنکه نیفتد در سهو | اعتدال گشش و ارض نگردد غارت
صرف اوقات بدین نحو شده آخر کار | نصف شب آمده با علم طبیعی نوبت
منکشف گشت دقائق که بدار اشکال | حل شده بعض غوامض که نماید دقت
استفاده چو دلم کرد ز اسباب سحاب | گفت تصعید بخارات زمین از حدت
گفتمش هر چه بود رای حکیمان لیکن | نزد من این همه بود از قدرت حق یک آیت
باعث صاعقه و برق چه پرسیدم گفت | متراکم شدن ابخره ها بر رفعت
الّا باز بماندم ز جوابش الّا | آیت رعد چو خواندم شده او را خجلت
شد ز بانش گهر افشان چو بذکر قولم | زود طبعم شده غواص محیط فکرت
خضر دل گفت که پس مانده سیل نوح است | این همه لجه دریا و یم با وسعت
شمع من سوخت ازین قول و بر آشفته شد | با غلش گفت چنانست و چنین نیست جهت

له ومن آیاته یریکم البرق خوفا وطمعا وینزل من السماء ماء فیحیی به الارض بعد موتها له ویسبح الرعد بحمده ١٣

مختصر اینکه سخن طول کشیده از حد
خلط مبحث شده پیدا از دلیل و حجت

ناگهان آمده آواز سروش از گردون
کاندرین باب چنین فکر نماید حیرت

آنچه گفتند قیاس حکما هست ولی
اعتقادم بشنو حال بگوش خبرت

نزد من منبع هر قلزم و دریا باشد
سر انگشت ید اللّٰه سحاب رحمت

وجه ایجاد فلک کون و مکان را مبدا
باعث خلق زمین بدو زمان را علت

شوهر فاطمه و باب جناب حسنین ع
نفس خیر البشر و خاصهٔ رب العزت

آنکه بوده سپر فخر رسولان در جنگ
آنکه بر بستر او خفت بوقت هجرت

لقبش حیدر کرار و علی اسم شریف
بوترابش بد ز ارشاد پیمبر کنیت

سالک مسلک دین ناهج منهاج یقین
هادی راه هدا خضر طریق عبرت

حارث دشت هم شیر نیستان نبرد
اسد بیشه و ضیغم غاب صولت

شیر عنتر فگن و دست خدای جبّار
شاه خیبر کن و بازوی نبی را قوت

رشک یوسف بده در خوبی صورت حقا
فخر آدم بده لاریب بحسن سیرت

فاسخ کفر و ضلل ناسخ ادیان سلف
رائج مذهب حق دین خدا را حجت

مَظهَر قدرت حق مُظهِر شان ایزد
مُحیي میّت و هم قاسم رزق خلقت

گوهر درج شرف کوکب برج اجلال
اختر چرخ علا مهر سپهر عظمت

خسرو ملک و ملل بادشه دین و دول
مالک یوم خلل قاسم نار و جنّت

حامئ تبعهٔ حق ماحئ عصیان امم
مونس مومن عاصی و شفیع امت

سرو در باغ ستاده پی تعظیم جناب
نه فلک شد پی تسلیم خمیده قامت

راسخ از جود و عطایش شده اصل ایثار
محکم از مهر و وفایش شده طرح خلت

شد اگر بهر نبی معجزهٔ شق قمر
کرد از بهر علی خسرو خاور رجعت

گشت جانبخش نفس از فیض عمیمش عیسی | شده حاصل بطفیلش بسلیمان رفعت

محترق خون توئی اندام ز نار قهرش | منتشر خلط در اجسام ز خوف ضربت

مدحت حیدر صفدر نبود کار بشر | احمدا بس بدعا ختم کن ایدون سخنت

تا بباشد کرهٔ ارض پر از گرد و غبار | تا بماند فلک پیر خمیده قامت

دشمن حیدر کرّار بود خاک بسر | بخت یاران علیؑ باد جوان هر ساعت

تا بود شمس فروزنده بچرخ چارم | بر محبّانِ علیؑ باد پیاپی رحمت

تا بود نور قمر مقتبس از مهر مبین | بر عدوی شه ابرار دمادم لعنت

باد الٰهی پی مدّاح فزون عمر علیم | مال و جاهش بفزاید بطفیل حضرت

مبتلا هست بامراض صعب شام و سحر | یا ربش بهر علیؑ زود عطا کن صحّت

وله

جام شراب ماه منور نمی شود ‌ ‌ کارِ فقیر خسرو خاور نمی شود

ہر سنگ سرخ لعل بدخشان نمی شود ‌ ‌ ہر قطره در صدف دُر از ہر نمی شود

دودِ غلیظ آب مصفا نمی شود ‌ ‌ دُردِ کثیف بادهٔ اطهر نمی شود

ور ناف خرس خون نشود ہمچو مشک ناب ‌ ‌ سرگین گاؤ ہمسر عنبر نمی شود

ہر جوہری نگین سلیمان نمی شود ‌ ‌ دیوار خام سدِّ سکندر نمی شود

گاہ انگبین ناب ز حنظل نمی چکد ‌ ‌ وز خار و خس گلاب مقطر نمی شود

ہر جو نبار منبع آب حیات نیست ‌ ‌ ہر آبشار چشمهٔ کوثر نمی شود

باشد نہ ہر موذنے ہمپایهٔ بلال ‌ ‌ ہر زنگئی برابر قنبر نمی شود

بزّاز نیست ہمسرِ سلمانِ فارسی ‌ ‌ اُشتر فروش مالکِ اَشتر نمی شود

هر کف نمی شود ید بیضا ز داغ گل
اعجاز موسوی ز فسونگر نمی شود

دجّال از خری نبود عیسیٔ زمان
بوزینه اهل فضل ز منبر نمی شود

گم کرده راه هادی امّت نمی شود
بیهوده کار حجّت داور نمی شود

روباه میشود نه مقابل به ضیغمے
فرّار گه برابر صفدر نمی شود

هر کس نه مستحق خطاب ید اللہ است
هر شخص سیف خالق اکبر نمی شود

هر کس بجنگ قاتل مرحب نمی شود
هر یل برزم فاتح خیبر نمی شود

حیدر بود به مهد نه هر طفل شیر خوار
هر شاب در مصاف غضنفر نمی شود

شیطان ولی حضرت رحمان نمی شود
نفس لئیم نفس پیمبر نمی شود

حقا که جز بخیر وری ختم انبیا
پیغمبرے مقابل حیدر نمی شود

آن آسمان سریر که همپایهٔ گداش
جمشید و کیقباد و سکندر نمی شود .

مشکلکشای عالم و حاجت روای خلق — ناکام از در گدای تو نگر نمی شود

بعد از نبی کسی بجز آن خاصهٔ خدا — یوم النشور شافع محشر نمی شود

بی اذن آن دریم اعجاز در صدف — از ماء مزن قطرهٔ گوهر نمی شود

گر یک رهی وزد نه نسیم فیوض او — یک غنچه بباغ گل تر نمی شود

باشد اگر نه مرضی آن خسرو زمان — دارای تخت و تاج سکندر نمی شود

بی حب بوتراب بدرگاه کبریا — مقبول دعوت دل مضطر نمی شود

هست این سخن شکر ولی بی مطلع دگر — این قند پارسی که مکرر نمی شود

مطلع ثانی

تا مرتضیٰ وصی پیمبر نمی شود — تبلیغ[۱] وحی ایزد داور نمی شود

تکمیل دین حق نه شود تا ز امر رب — مولای[۲] خلق حیدر صفدر نمی شود

گردد تمام نعمت ذوالمن نه بر امم — تا بوالحسن امام مقرر نمی شود

۱ه یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک وان لم تفعل فما بلغت رسالته والله یعصمک من الناس ۲ه من کنت مولاه فعلی مولاه ۱۲

آن شیشهٔ دلی که منور شد از ولاش | در یوم بعث و نشر مکدر نمی شود

آن خاطری که گشت مکدر ز بغض او | روز شمار صاف و منور نمی شود

بے لطف آن گلِ چمنستان معرفت | سیرِ ریاضِ خلد میسر نمی شود

هر کس نیافت بوی ولایش مشام او | از طیب باغ خلد معطر نمی شود

بے یمن نام آن شه عنتر فگن علے | در رزم بر حریف مظفر نمی شود

باشد نه گر حمایت آن حامی جهان | درماندهٔ ز مهلکه جان بر نمی شود

بے مهر آن خور فلک رفعت و جلال | روشن چراغِ ماه منور نمی شود

آن مومنے که شد متمسک بدامنش | خوفش ز یوم مهلکه باور نمی شود

امروز هر که در غم فرزند او گریست | فردا ز اشک دیده او تر نمی شود

درمانده هر قلم به ثنائے ابوالحسنؑ | مدح ابو تراب بدفتر نمی شود

بے فیض آن معلم روح الامین علیم | ہرجا مہ گوے ہمہ سخنور نمی شود

عرض مدعا در حضرت مشکلکشا

ترکیب بند

یک خلق فدائے سرت ای نفس پیمبر | صد خلد نثار درت ای حیدر صفدر
ریزد دم گفتار تو یک کان لآلی | خیزد گہ رفتار تو صد شورش محشر
برپا ز تگ رخش تو یک بادیہ غوغا | پیدا ز دم تیغ تو صد ہاویہ آذر
گویا لب رنگین تو یک حقۂ مرجان | مانا خط مشکین تو صد طبلۂ عنبر
روید ز نشیخ از لطف تو یک باغ ریاحین | خیزد ز تل از فیض تو صد باغ گل تر
ساطع ز خد پر عرقت یک فلک انجم | طالع ز جبین تو دو صد مطلع خاور

در طرهٔ دستار تو یک چرخ ثریا | در حلقهٔ اکلیل تو صد سلسله گوهر
یک گنج بپاشد کف سیمین تو لولو | صد تنگ ببارد لب شیرین تو شکر
یک شهر روان بندرت آزاد ز هر غم | صد ملک بشر دد برت ایمن بود از شر
در دست تو بر وقت سخا یک یم بخشش | در طبل تو هنگام وغا صد غو تندر
در چشم تو یک چشمهٔ مهرست مشکل | در چهر تو صد مهر جلال است مصور
از غیض تو در بحر زند یک کرهٔ آتش | وز فیض تو صد کشت دمد لاله بمجمر
یک نهر چکد شهد از امر تو ز حنظل | صد بار بر آرد ثمر از حکم تو عرعر

قطعه

از صبح ازل در دولت ای آیهٔ رحمت | تا شام ابد در کنف ای سایهٔ داور
یک بحر سرشته است وفا بلکه ازین بیش | صد ابر نهفته است سخا بلکه فزون تر

ممتاز شد از عون تو یک فوج ملائک — مقبول شد از مهر تو صد خیل پیمبر

از جود و عطائے تو یک انبوه سرافراز — وز بذل و سخای تو صد اقلیم تونگر

ای خواجهٔ گیهان نگہے بر من مسکین — وی خاصهٔ یزدان نظرے بر من غمگین

بسم اللہ الرحمن الرحیم

چه کنم تفرقه پردازی بختم تحریر
من کجا بودم و آورد کجایم تقدیر

منزلِ قدس کجا دیرِ خرابات کجا
این تنزل ز چه رو بے گنه و بے تقصیر

قصرِ فردوس کجا وین قفسِ تنگ کجا
این سزا بر چه قصور است چرا این تغدیر

قربِ حق ۔ بزم صفا صحبت ارباب کرم
همه مفقود شد و حیف کنون نیست یسیر

بود وقتی بدم آزادهٔ در گلشن خلد
ایدرم پا بگل و در قفس تنگ اسیر

یک جهانے شود ۔ آزرده و بیزار و نفور
زین اسیری چو کشم ناله و فریاد و نفیر

گر یکے آه کشم از غم هجران گرد
آسمانے دگر افراشته بالائے اثیر

اشک بارم اگر از فرقت محبوب گہے
از خجالت نه دگر ز ابر چکد مار مطیر

سهوا ار شمهٔ از دردِ جگر حرف زنم — لا تعد آبله خیزد ز بان از تقریر

خواهم از سوزشِ دل ذرهٔ للتسطیر کنم — خامه و نامه بسوزد همه قبل از تحریر

پاک سوزد خس و خاشاک صفت ارض و سما — آتش سینه ام ار شعله کشد همچو سعیر

احمدا این همه شور و شغبِ تست عبث — چون اِلَی اللّٰهِ متابٌ وَّاِلَی اللّٰهِ مَصِیر

آب کز تابشِ خورشید جدا گشت ز بحر — فقطش نقل مکان گردد و شکلش تغییر

ابخره گردد و برمی شود و ابر شود — میکند قطره برودت مطرش بالتقطیر

قطرهٔ اش از کششِ ارض چکد روی زمین — باز ملحق شود از بحر همان آبِ مطیر

ها علیما بگرفتم که روم باز بحق — ترسم از خار معاصی که شود دامنگیر

در گلو طوقِ گرانبار ز حُبِّ ثروت — سخت پیچیده بپایم ز علایق زنجیر

زاد راهی نه مهیا نه برم خضر طریق — جا بجا سنگ و مغاک است و بود راه خطیر

نه رفیقی نه جلیسی نه خلیلی نه معین
نه شفیقی نه انیسی نه کفیلی نه ظهیر

جای ابلیس لعین گشته بکمند تلبیس
نفس گسترده گهی دام دغا و تزویر

از چنان راه زنی قطع مراحلست محال
وز چنین دشمن جان طیّ منازلست عسیر

باز دانیم یقین تا بسر منزل برسیم
دستگیری چو کند دست خداوند قدیر

هادیٔ گمشدگان و زپیٔ مهجور انیس
حامیٔ مضطربان و زپیٔ دلگیر نصیر

مقصد علّم الاسما و مراد بلّغ
معنیٔ نون و قلم فتح مّبین را تفسیر

معدن مهر و وفا مخزن الطاف و کرم
منبع مجد و علا مصدر عزّ و توقیر

نفس محبوب خدا زوج بتول زهرا
نوگل باغ خلیل الله و باب شبیر

زهره تمثال و قمر طلعت و خورشید جبین
ملک آیین و فلک مرتبه و عرش سریر

نه همالش بخشوع و نه مثالش بخضوع
بتورّع نه عدیلش بتضرّع نه نظیر

گرد راهش چه بود. حور جنان را سرمه
خاک پایش چه بود. اهل جهان را اکسیر

افسر چرخِ برین چیست. بگو نقش قدم
زیور عرش علا چیست. بگو فرش حصیر

گوهر درج شرف چیست. بگو دُر نجف
آبرو بخش جنان چیست. بگو آب غدیر

مرکبش توسنِ گردون عنان کاهکشان
منطقه گفتی فتراک و کواکب نخچیر

زور مرحب کُشی و فاقه کشی بی در پی
قُوت شیر عرین. قُوت فقط نان شعیر

رفت در بیر علم. کرد دغا. وز دمِ تیغ
خون جنات فرو ریخت بحُسن تدبیر

بر زبان گر گذرد مدحت آن سیف خدا
هست کند ار ز ازل تیز شود چون شمشیر

خیره از فرط ضیاء رخ او دیده حور
روشن از فیض نگاه کرمش چشم ضریر

ماه کامل شود از جنبش ابروش هلال
گشته از فیض قدومش مه نو بدر منیر

این تاریخ شده زین وجه خلیل داود
کز پی مولدِ او کعبه نموده تعمیر

عَلِمَ اللّٰہ در شہر علوم است علیؑ — جہل باشد چو نگویم کہ علیم است خبیر

اُذُنُ اللّٰہ بود حیدر و ہم عین اللّٰہ — شرک نبود چو بگویم کہ سمیع است بصیر

دوش در خواب بدیدم چو ہم سیم و لعال — لَعَلی اَسَدُ اللّٰہ بگفتم تعبیر

خاطر ما ہمہ مائل سوئی ہمنام خدا — در کلام است چو راجع طرفِ اسم ضمیر

از در حیدر صفدر بدر غیر مرو — در یکی گیر علیؑ را مگرش محکم گیر

ہرچہ خواہی بدہد بلکہ از آن بیش دہد — دست حق را گہِ بخشش کسے دید قصیر

یک دو حاجت نہ برآرد چو گہے مصلحۃ — شرط اخلاص ہمین است نباشی دلگیر

بندہ بندگی کن شیوۂ تعجیل مکن — در اموریکہ امیر تو پسندد تاخیر

پارۂ علم کہ گر دست عطا از کرمش — گرچہ در اصل قلیلست ولی تست کثیر

مطلع تازہ برآید چو ز شرق طبعت — باشد از فیضِ ہمان نیر چرخ تنویر

مطلع ثانی

حیدرا حبّه در دزام تو در صغر صغیر　　کبریای تو کند بیخ و بنِ کبر کبیر

مرحبا عارض تو رونقِ خورشید مبین　　حبذا گیسوے تو نازش ریحان و عبیر

از سخاهای تو مفقود شود شکل گدا　　وز عطاهاے تو معدوم شود نام فقیر

ماه انور ز ضیای تو شده شاهد خلق　　شاه خاور ز قضای تو شده عالمگیر

مومنین را تو امیری خدا را تو ولی　　متقین را تو امامی و نبیؐ را تو مشیر

ای زہے جاه که در رزم تو میکال نقیب　　وی خہے قدر که در بزم تو جبریل سفیر

زهره را از غضب تو کرهٔ نار شود　　ناریو شده به ضمان تو سرابیل حریر

خاکِ کوی تو سرشتند بخاک آدم　　در گلِ نوحؑ تو لاے تو کردند خمیر

هست تقدیر چو پابند رضایت ز ازل　　نیست ما را بجز امداد تو دیگر تدبیر

قد فرازی چو گهی پست شود سرو سهی | خد فروزی چو دمی تیره شود ماه منیر
تا حسام تو شها نامده بیرون ز قراب | بر نشد از صف کفار صدای تکبیر
دیگری کیست بجز ذات تو ای بحر کرم | که بقاتل بفرستد قدح شکر و شیر
تا که همرنگ شود ساعتی با قنبر تو | مهر تابان به کسوف آید و گردد چون قیر
بهر اتباع تو جنت پی اعدای تو نار | بود این قول رسولی که بشیرست و نذیر
حب تو اجر رسالت بود ای نور خدا | عظم الله چه اجریکه رسولست اجیر
احمدا شکر خدا کن که بفیض حیدر | کردی از تیغ زبان ملک سخن را تسخیر
لیک با این همه ای خسرو اقلیم قلم | از تو ناید ز ثنایش بخدا عشر عشیر

دیگرے جز به محمد تواند مدحش
غیر سلطان که شناسد شرف قدر وزیر

وله

بهار آمد بکرّ و فر - ارم شد شج ز نیلوفر

چمن از سبزه شد اخضر - دمن از لاله شد احمر

شده هر باغ نو آئین - ز ریحان و گل سیمین

شده هر راغ مشک آگین - ز نور و ورد و سیسمبر

ز ژاله لاله حمرا - خُدِ خو کرده غُدرا

ز شبنم نرگس شهلا - صدف آبستن از گوهر

چمن از نکهت گلها - بود دشت تتر گویا

ز سبزه ساحت مرعیٰ - تو یابی خطّہ کشمر

بباغ از ناز سُنبلها - ز بهر صید بُلبُلها

فگندہ دام کاکلہا۔ بہ پہلوے گل از فر

نماید لالۂ رنگین۔ چو جام بادۂ خونین

چنار از سوزش دیرین۔ فشاند پی بہ پی اخگر

زند در سینہا آتش۔ سواد لالہ چون تلخوش

فزاید نشۂ میکش۔ خمارِ دیدۂ عبہر

درین آوان فرحت زا۔ برین بستان خلد آسا

باین سامان روح افزا۔ بیاید راح جان پرور

الا یا ایہا الساقی۔ زحد بگذشت مشتاقی

نہ صبر و نے توان باقی۔ بیا پی ہان بزن ساغر

برافگن اے مہ تابان۔ نقاب از چہرۂ رخشان

بیا در بزم سرمستان - بزن از شور ہے آذر

سبو لبریز کن پیہم - دمادم ہے بدہ جامم

چہ جامے رشک جام جم - لبالب از مے اطہر

چہ مے آن مے کہ در مستی - بَرد اندیشۂ ہستی

خیال نیستی ہستی - رُباید از دل مضطر

چہ ساغر ساغر ایقان - چہ بادہ بادۂ عرفان

چہ بزمے بزم مشتاقان - چہ ساقی ساقی کوثر

مشارِ عَلَّمَ الْاَسْمَا مرادِ لَا فَتٰی اِلَّا

مفاد اِنَّمَا حقا - علی حیدر صفدر

فلک دیوانۂ کویش - جنان بیعانۂ مویش

قمر پروانۂ دولتش۔ خجل از خال او اختر

نمودش از قدم اقدم۔ ظهورش با بقا همدم

وجودش با عدم توام۔ حدوثش با ابد همسر

عبیدش قدسی و غلمان مطیعش دیو و انس و جان

همیشش احمد ذیشان۔ مغیثش خالق اکبر

بحکم حضرت خالق۔ بود کونین را رازق

ز اکثر انبیا فایق۔ ز کل اوصیا برتر

بفضل خالق عالم۔ ز فیض آن شه اکرم

ز شرق طبع من بیهم۔ بر آمد مطلع انور

مطلع

امین ایزدِ داور ـ معین شرع پیغمبرؐ

قسیم جنّت و کوثر ـ شفیع عرصۂ محشر

سراجِ دین پیغمبرؐ ـ چراغ خانۂ داور

فروغ مسجد و منبر علیؑ حیدرِ صفدر

سریرِ فضل را زیور ـ محیط بذل را گوهر

سپهر عدل را اختر ـ سرِ افلاک را افسر

بده مجذوب و هم جاذب ـ شده مطلوب و هم طالب

جهان مغلوب و او غالب ـ دو عالم کهتر او بهتر

دو عین از عون آن ذوالمن ـ شده یعقوبؑ را روشن

بفیض عام او گلشن ـ بر ابراهیمؑ شد آذر

بفیض آن شہ مردان۔ رہا شد یوسفؑ از زندان

زلطفش یونسؑ ذیشان۔ زبطن حوت شد جانبر

~~بحر دوش دو جہان~~ محکم۔ زحکمش منتظم عالم
(از و اصل حکم)

بحبلش معتصم آدمؑ۔ طفیلش ماسوا یکسر

بر اسرار خدا ملہم۔ رموز شرع را محرم

صفات حق در و مدغم۔ جلال حق در و مضمر

امام یثرب و بطحے۔ بنائے دہر از و برپا

امیر بحر و بر حقا۔ جہاز شرع را لنگر

خدیو و خسرو دوران۔ امام مالک امکان

ولی اللہ و ضیغم یزدان۔ وصی و نفس پیغمبر

دیارِ علم را والی۔ اساسِ حلم را بانی

صراطِ عدل را ہادی۔ طریقِ شرع را رہبر

قمیص از رشتۂ وثقیٰ۔ بہم بافیدۂ زہرا

ضمانِ اُوست در ہیجا۔ چہ حاجت جوشن و بکتر

شگافد سینۂ خضرا۔ خدنگ آن شہ والا

بناف تودۂ غبرا۔ در آید نیزۂ سرور

بگلشن بلبل شیدا۔ بمدحش زمزمہ پیرا

بجنت طائر طوبیٰ۔ ثنائے او کند اندر

گہہ از خوف خدا ہائب۔ گہے بر دشمنان غالب

گہے بر مومنان واہب۔ گہے بر کافران اقہر

زجیلے موسیٰ عمران - چو طفلے خائف و ترسان

بمہدش ضیغم یزدان - دریدہ کلہ اژدر

نبیؐ را بدُ علیؑ ناصر - چہ دہ اول چہ در آخر

چہ در غائب چہ در حاضر - چہ در ہیجا چہ بر بستر

اساس کین برافگندہ - نمودہ شر پراگندہ

بنائی خیبری کندہ - درش را ساختہ معبر

صداق زوجہ اش عالم - طفیل شبرش آدم

کنیز فضہ اش بے غم - عدوے قبرش ابتر

بقصر آن شہ گیہان زحل حاجب اسد دربان

پرن فدیہ حمل قربان - سپند انجم فلک مجمر

طریق حیدرِ ذیشان ۔ مدار گنبدِ گردان

قضائے آن شہ مردان ۔ تو گوئی دہر را محور

وصیٔ مرسل برحق ۔ سمیٔ قادر مطلق

جلال رب حسام حق ۔ ید اللہ فاتح خیبر

چو یحییٰؑ صابر و شاکر ۔ چو موسیٰؑ قاہر و جابر

چو عیسیٰؑ نفس را کاسر ۔ چو احمدؐ از ثنا برتر

علیؑ مطلوب ما اوحیٰ ۔ علیؑ مقصود ما تخفیٰ

علیؑ فحوائے ما یغشیٰ ۔ علیؑ منشائے ہر دفتر

علیؑ عالی علیؑ اعلیٰ ۔ علیؑ ملجا علیؑ ماوا

علیؑ اولےٰ علیؑ مولےٰ ۔ علیؑ آقا علیؑ سرور

علیؑ زاہد علیؑ عابد۔ علیؑ ساجد علیؑ ماجد

علیؑ شاہد علیؑ واجد۔ علیؑ اوّل علیؑ آخر

علیؑ اجمل علیؑ اکرم۔ علیؑ اکمل علیؑ اعلم

علیؑ افضل علیؑ اعظم۔ علیؑ بالا علیؑ برتر

مدحش لب بہ بند احمد۔ ثنایش از تو کے آید

ترا وصفش کجا زیبد۔ چو مداحش بود داور

وله

زہے شانِ شہنشاہی۔ بدشت کین غضنفر فر

خہے زورِ یداللّٰہی بطفلے شیر اژدر در

بدست حیدر کرار باشد تیغ برق افشان

بران آن سوار لافتےٰ بوده فرس صرصر

دم بذل و سخا پاشد بسائل لعل و مسکین دُر

گهه جود و عطا بخشد بمفلس سیم و بی زر زر

ز برق تیغ آن سرور بود چشم عدو خیره

بود از نعرهٔ حیدر بهیجا گوش عسکر کر

بود زیر نگین چاکرش ملک سلیمانی

چه ارزد در نگاهش روم و چین و خلخ و بربر

جهان بخش و گنه بخش و سخا آئین و دین پرور

خطا پوش و کرم گستر عطا پاش و تونگر گر

امام دین شہ کونین و زوج حضرت زہرؓا

وصیٔ احمدؐ ذیشان ولی حضرت گرگرؑ

بپا شمع و بسر عرش و بکف ابر و بدل دریا

بخط ریحان بمو سنبل بخد لالہ بقد عرعرؑ

بچشم آہو برد گلشن بہ ابرو مہہ بہ سیما خور

بلب مرجان بدندان دُر ببر دیبا بہ تن مرمر

زدے در ملک نظم احمد علم از زور طبع خود

شدے از فیض شاہ لافتےٰ بر ہر سخنور در

ف لہٗ

نظم در تهنیت روز نوروز

بسم الله الرحمن الرحیم

فگند بر رخ لیلی فلک حجاب امروز — کشید از خد عذرا سحر نقاب امروز

بصد جلال زده تکیه بر سریر حمل — پس از سیاحت یکساله آفتاب امروز

شکست خورد قشون نحوست و ادبار — رسید خسرو اقبال فتح یاب امروز

حسام صارم اردی بهشت ناخن را — ز خون بهمن و دی میکند خضاب امروز

بهار آمد و از باغ دمبدم خیزد — شمیم عنبر سارا و مشک ناب امروز

چنان ز فور طراوت شده که در گلشن — دو صد قرابه ز خارے چکد گلاب امروز

زمین معائنه ماند به چرخ مینائی — طراز شیشه گردون بود سراب امروز

عروس نوشده گوئی عجوزه گیتی — رسیدش از سر نو عالم شباب امروز

بدیع نیست کہ پیر فلک جوان گردد — کہ کہنہ نو شدہ شیخ گشت شاب امروز

بود نسیج عناکب چو قلعۂ گردون — جواب گنبد خضر است ہر حباب امروز

بہ اعتدال رود رہ اہ ابلق ایّام — کہ ترک چرخ ز میزان زدش رکاب امروز

عنان توسنِ گردون در اختیار بود — بہ سہل رام شد این اسپ بدرکاب امروز

جہانیان شدہ حالا ز قید غم آزاد — رہا ز بند شد اندر شدہ رقاب امروز

نسیم امن بہر سو وزید در گیہان — غنود کید و فتن رفت شر بخواب امروز

ہزار شکر ہو الحمد دوش راہ عذاب — نسیم صبح کشودہ در ثواب امروز

بلند ابر کرم گشت و ساقی گلفام — بجام لالہ مینوزند شراب امروز

کشند می سر سجادہ بے تقیہ ثقاہ — کہ نارزا بود از بادہ اجتناب امروز

رکاب وار ازل حوت و نسر طائر را — کشند بسیخ شعلع از پے کباب امروز

بصد نشاط سر عرش جشن نوروز است — که گشت تخت نشین آسمان جناب امروز

نشست بر سر اورنگ دین باستحقاق — هزبر حق شه اعدل ابوتراب امروز

ولی ایزد منان وصی پیغمبر — که ز دست عالم اسباب بهره یاب امروز

قوام ملت بیضا اساس شرع مبین — ز حزم او شده محکم بن ثواب امروز

علی بصدر خلافت نشست عالم شد — ز بیعتش شرف اندوز و فیضیاب امروز

گهرفشاند و زر بخشد و بپاشد سیم — علی العموم یدالله بیحساب امروز

خزانه دار ازل بر سرش نثار کند — بود هر آنچه در آفاق دستیاب امروز

فتاده زلزله از رعب شه بکاخ نفاق — بنای ظلم و شقاوت شد خراب امروز

ز دشت همت مردانه اش زمین گوئی — ز مهر بذلت او آسمان حباب امروز

نمود محیی موتی طفیل نفس نبی — دعای حضرت حزقیل مستجاب امروز

زفیض آن خضر بحر حق قرار گرفت — جهاز نوح بجودی زسیل آب امروز
زضرب دست حق افتاده واژگون اصنام — شده به بیت خدا تازه انقلاب امروز
بهر کجا که بدیدیم برق تابان است — که ذوالفقار برون آمد از قراب امروز
بهر زمین که رسیدیم آسمان پیداست — زگرد سم ستور ابوتراب امروز
شده قشون خوارج به نهروان مغلوب — بیافت فتح اسد الله بر کلاب امروز
زعدل شه شده خاک ایمن از گزند هوا — بیک مقام مقر کرده نار و آب امروز
به امن خفته بزو میش پهلوی ضرغام — بره پناه گرفته بر ذیاب امروز
مگس وطن کند الآن بخانهٔ زنبور — بط آشیانه کند در بر عقاب امروز
ملخ بسار زند پنجه مور با سیمرغ — شکار باز و حواصل کند ذباب امروز
هزار شکر ز لطف مقلب دلها — دلم بسوی علی جست قراب امروز

یا مقلب القلوب والابصار یا مدبر اللیل والنهار یا محول الحول والاحوال حول حالنا الی احسن الحالة

عجیب نیست ز فضل محول الاحوال | نکوترین شود احوال ما شتاب امروز
بود مدبر لیل و نهار ناصر ما | اگر زمانه نسازد بود عجاب امروز
هزار شکر ز دربار کبریا احمد | رسید بلبل باغ علی خطاب امروز

در منقبت حیدر کرار گوید

بسم الله الرحمن الرحیم

دوش پیدا گشت بر چرخ برین شکل هلال | جلوه افگن چون طراز نو عروس خوش جمال
خوش نما چون ابروی خمدار حور مه لقا | ضوفشان چون گوشوار لعبت نازک خیال
یا چو تیغ آبدار شاهدان جنگ جو | یا مثال ناخن سیمین یار خردسال
یا که در پهلوی لیلی قیس کاهیده بدن | یا تو گوئی جسم زار وامق آشفته حال
چون نگاه من بیفتاده بر آن نقش غریب | سورهٔ یٰسین خواندم بعد از ان کردم سوال

کہ اے مطیع امر داور روی براہِ حق سریع — اے کہ در تقدیر تو طی منازل ماہ و سال

با تو کردہ خالق کونین تنویرِ ظُلَم — وز تو ایضاح بُہَم بنمودہ ربّ ذو الجلال

امتہانت کردہ خالق از طلوع و از افول — قَدْ رَضِيتَ بِالْقَضَاءِ دَائِمًا فِي كُلِّ حَال

آنکہ ہستی آیتے ز آیات ملک ذو المنن — ویکہ ہستی از علامات خدائے لایزال

چون توئی در آخر و آغاز مہ تار و نحیف — از کجا حاصل کنی در وسط مہ نور و کمال

گفت ازمین ظہور سرور گردون مقام — آنکہ شد مولود روز سیزدہ در ماہ حال

آنکہ باشد باعث اتمام نعمت بر اہم — وانکہ بودہ موجب اکمال دین ذو الجلال

آنکہ از فیض قدومش ہر دو عالم مفتخر — وانکہ از میلاد او ماہ رجب فرخندہ فال

ماہ افلاک سیادت کوکب چرخ ہدا — مہر آفاق امامت نیر برج جلال

افسر چرخ برین و زیور عرش علا — جوہر کانِ علوم و گوہر درج کمال

مبطلِ بنیادِ کین و ہادمِ بیخ نفاق — دافع ظلم و شقاوت قاطع اصل ضلال

منہلِ جود و سخاوت مخزنِ مہر و وفا — منبع فیض و کرامت مصدر فضل و کمال

فارس میدان جرأت حارث دشت ہمم — مالک ملک شجاعت شیر رب ذوالجلال

بابِ علم و کوہ حلم و یمّ بذل و بحر لطف — کنز دولت کان ثروت معدن مال و منال

در عدالت بے نظیر و در سیاست بے عدیل — در مہابت بے ہمال و در شجاعت بے مثال

ساقیِ ہر سِرّ و نجویٰ حجت رب کرام — میر بزم امتنان ۔ ضرغام میدان قتال

نو گلِ گلزار شان نوبادۂ باغِ شرف — نوبہار کشتِ دین بستان حق را نونہال

ہمدم یعقوبؑ ہارونؑ منزلت یحییٰؑ صفات — ہمسر ایوبؑ موسیٰؑ مرتبت عیسیٰؑ خصال

ابر رحمت وجہ حق یعسوب دین کہف امم — زوج زہرا نفس احمد نور رب لایزال

جز خدا و مصطفےٰ دیگر کہ داند قدر او — در رہ حمد درگہہ ذاتش عقل کل را کی مجال

یافت دختر از پیمبر زو افتخار اکبریا
آن ثبوت فخر باشد وین بود بر فضل دال

تیغ او آتش فشان و تیر او گردون شکاف
چشم او گیتی نواز و دست او دریا نوال

گرگ درنده ز خوف او گریزان چون گراز
شیر غرنده ز بیم او هراسان چون غزال

صحن ایوانش برفعت برتر از بام فلک
قصر علیین به عظمت کمتر از صف نعال

بر در او همچو مه سیمین شود کاس فقیر
بر خیالش همچو خور زرین شود جام سفال

از پی اعدای او روز سزا بئس المهاد
وز پی اتباع او یوم الجزا نعم المآل

مرغ و ماهی زیر فرمانش همه در خشک و تر
دام و دد منقاد حکمش در همه دشت و جبال

زخم تن هرگز نیابد بی رضایش التیام
ریش دل فورا پذیرد از ولایش اندمال

در صفات شیر یزدان نیست دخل کیف و کم
در ثنای نفس احمد نیست جای قیل و قال

قصهٔ باز و کبوتر بعد از آن شیرم گواه
شاهد الطاف آن ذوالجود صیاد و غزال

ذات او بیرون ز حد فهم و ادراک و گمان | شان او افزون بود از حیز وهم و خیال

همچو مدح مصطفی تعریف او مشکل بود | همچو وصف کبریا توصیف او باشد محال

احمدا لب بند کن ناید ز تو وصف علی | بر دعا خیر حالا ختم بنما این مقال

تا بماند ارض ساکن چرخ پویا نجم سار | دوستانش شاد و خرم دشمنانش پایمال

تا بماند چار عنصر پنج حس و شش جهت | ماند از عونش محبّش ایمن از عین الکمال

تا بود تابندهٔ مهر و ماه بر اوج فلک | شمسهٔ ایوان او ماند الهی بی زوال

مشرق و مغرب بود تا مطلع شمس و قمر | تا بود قطبین ثابت در جنوب و در شمال

طالع میمون بود در قسمت خدام او | در نصیب دشمنان او بباشد گوشمال

تا دمد سوسن بگلشن تا چمد آهو بدشت | باد شیرین تر زبان واصف از کعب الغزال

تا بود جنّت بود مداح حیدر در فرح | تا بود دوزخ بود بدخواه سرور در نکال

وله

صبح محشر چو دمد صور لب اسرافیل — همه بیکار بگردد عمل عزرائیل

در دمی زندهٔ جاوید شود هر موتی — آیت یبعث حیاً است برین امر دلیل

این عجب نیست چو اموات کثیر التعداد — گشته در لمحهٔ زنده ز دعائے حزقیل

معشر الانس دران مهلکه از بهر حساب — همه استاده شود پیش خداوند جلیل

چه صغیر و چه کبیر و چه فقیر و چه امیر — چه شریف و چه وضیع و چه فخیم و چه ذلیل

نیک اعمال و بد افعال بمیزان سنجند — تا بدانند کدام ست سبک کیست ثقیل

سر بسر گز زشرربار ز بهر تعذیب — جابجا طوق گران بار برای تنکیل

جابجے شعلهٔ آتش طرفی سوط عذاب — گاه غسلین و گهے غلغل زنجیر طویل

سر زند در صف محشر چه عجب غوغائے — خون بهائے چو برادر طلبد از قابیل

هم دران عرصه تاسّیش کند ہر مظلوم | دست بر دامن ظالم بزند چون ہابیل
متحیر - متردد - متفکر - ہر نفس | جوید از بہر حمایت بہ صد امید وکیل
لیکن آید پئے نصرت نہ برادر نہ پسر | نہ صدیق و نہ رفیق و نہ شفیق و نہ خلیل
نہ اعزّائے قریب و نہ اخلّائے قدیم | نہ احبّائے لبیب و نہ اودّائے نبیل
اندران حال کہ پرسد نہ کس احوال کسے | نہ میسّر بود آن روز نصیر و نہ کفیل
و اندران ضیق کہ یابد نہ بشر راہ گریز | جز تمسک بہ یداللّٰہ دگر نیست سبیل
شافع روز جزا قاسم نار و جنّت | مونس و ہمدم بیکس پئے دلگیر کفیل
شوہر دختر پیغمبر و باب حسنین | بلبل باغ محمدؐ گل گلزار خلیل
قاطع بیخ فتن سیف خدائے جبّار | قامع اصل ضلالت اسد رب جلیل
حسب ارشاد پیمبر چو بود عالم دین | در شرف مثل رسولان بنی اسرائیل

راست گو باز کراهست مجال انکار — که علی را بده بر جمله رسولان تفصیل

ماه انور پی ایضاح اطاقش مشعل — عقد پروین پی تنویر رواقش قندیل

نه مثالش به شجاعت به سخاوت نه نظیر — نه همالش به سیاست به عدالت نه عدیل

کامرس موسیٰ عمران ز محیط جودش — حاصل از چشمهٔ فیضش به خضر عمر طویل

بر سر تخت خلافت قرآن ظل خدا — چون بر اورنگ حمل مهر بوقت تحویل

سنگ اسود کند اقدام برب کعبه — کند آن قبلهٔ دارین چو عزم تقبیل

از محیط کرمش یم فلک موج ضعیف — وز سپاه حشمش خیل ملک فوج قلیل

قد احمد بده طوبیٰ ز برش پا علی — اصل آن ثابت و فرعش به سما فی التمثیل

وصف او سرور کونین نموده بحدیث — مدح او خالق دارین کند در تنزیل

انت منی بنگر گر تو بجوئی توضیح — سوره دهر ببین گر تو بخواهی تفصیل

کشجرة طیبة اصلها ثابت و فرعها فی السماء ۱۲ منه

احمدا بهر علیؑ مطلع تازه برخوان ❊ تا هویدا شود از نظم تو زور تخییل

مطلع ثانی

یا علی حاجب قصر تو بود جبرائیل ❊ در صف فوج تو چاوش بود میکائیل

شان تو بعد کلیم اللہ و داؤد و مسیحؑ ❊ ہمچو قران پس توریت و زبور و انجیل

گر شد از جنبش انگشت نبیؐ ماه دو نیم ❊ رجعت خور ز پئی تو شده در آن قلیل

پیش حق خاتم تو بر کرم تست گواه ❊ شاهد عدل تو باشد کف سوزان عقیل

ابن مریمؑ ز طفیل تو مسیحا گشته ❊ ہم سلیمان ز ورت یافته تخت و اکلیل

گشت بر امت احمدؐ ز تو اتمام نعم ❊ حاصل از ذات تو شد دین خدا را تکمیل

صدف از ابر عطایت ز گهر مالامال ❊ اسد از خوف عقاب تو دو دو میلا میل

رعد از بیم تو در جوش سما نالا نال ❊ وز سحاب کرمت چون فلک نیلی نیل

در چمن تا بوزد شام و سحر باد نسیم	بر زمین تا فگند ابر کرم ظلّ ظلیل
دشمنِ تو بود آزرده دل از باد سموم	بر محبّ تو بود سایهٔ دادار جلیل
بهر موسیٰؑ همه پایاب و به فرعون غرقاب	مظهر مهر و عتابت بدمی لجه نیل
رو کشِ باغ جنان گشته بیابان حجاز	کز قدوم تو شده آب و هوائش تبدیل
پیکر خصم سیه بخت تو بر نوک سنان	همچو بر شاخ سر کرگدنی جثّهٔ فیل
برکند بیخ زمین خادمِ تو شکل نقیر	بشکند پست فلک چاکر تو مثل فتیل
آتشِ فتنه شده سرد چو در بیر علم	صاحب طبل و علم شد ز عطایت راحیل

زانکه مدّاح تو معبود ذو الاجلال بود

کی سزاوار ثنایت بود این عبد ذلیل

در تهنیت عید غدیر

این چه ماہیست کہ اصنام شدہ مستاصل

کعبہ از دست خدا پاک شد از لات وہبل

این چہ دوریست کہ وے دور شد از دار چمن

فرد دین آمد وہے زد علم و کرد عمل

این چہ فصلیست کہ شاداب شدہ باغ جہان

ابر فیض آمد و سرسبز شدہ کشت امل

این چہ عصریست کہ محکم شدہ اصل اخلاص

بیخ بغض وحسد و مکر و ریا شد مبطل

این چہ عہدیست کہ بنہاد جہان طرح طرب

منہدم کرد زمان بیخ الم اصلِ خلل

این چہ صبحیست کہ شد مطلع انوار جہان
گوئیا مہر مبین آمدہ در برج حمل

این چہ روزیست کہ شد نیّر ایمان روشن
دور شد ظلمت ظلم و ستم و کفر و ضلل

این چہ بزمیست کہ گردید غنا فعل حلال
بادہ نوشی بحسان نیز بود حُسن عمل

این چہ جوشیست کہ ساقی عوض جام وسبو
بط بر بزیکف دارد و خُم زیر بغل

این چہ جشنیست کہ طاؤس برِ موسیقار

محو در رقص و سماع است بصحرا و جبل

این چه شوریست که در جو سما با کر و فر

رعد آورده پے تهنیت از غیب دُهل

این چه وقتیست که قدسی ز بر عرش برین

کند الفاظ تشکر بخدا مستعمل

مطلع ثانی

لله الحمد که از فضل خدا عزّ و جل — دین اسلام شد امروز اتم و اکمل

گشت از فضل خدا بر امم اتمام نعم — زہی اقبال شده ملت بیضا مقبل

شده اکملت لکم دینکم ارشاد خدا — از زبانِ گہر افشان نبیٔ مرسل

ز امر ایزد شده امروز وصیٔ احمدؐ — آنکه مولاے امم بود ز روز اوّل

الیوم اکملت لکم دینکم واتممت علیکم نعمتی ورضیت لکم الاسلام دینا ۱۲ — پ ۶ ع ۱۰ ۵

حامیٔ ملت و دین ماحیٔ عصیان امم | قاسم نار و جنان منتصر یوم خلل

واقف راز نبیؐ ماہر اسرار خدا | عالمِ علم لدنّی و وحید و اکمل

مطلب کن فیکون مقصد امر بلّغ | معنیٔ نون و قلم شرح کتاب منزل

حافظ شرع متین حامیٔ دین اسلام | حجتِ ایزد غفار امام اعدل

زاہد و عابد و اتقی و امام ابرار | باذل و باذل و باصولت و ذوالمجد اجل

باعث خلق زمان علت بدو کونین | نور خالق بعدم ہمدم و ہمسر بازل

نائب ختم رسل حیدر کرار علیؑ | سیف حق دست خدا ببر نیستان جدل

بر لسان آمده الآن چه اسم ذیشان | کز سر نو شده بر تیغ زبانم صیقل

تازہ شد جوش بخوان مطلع ثالث احمد
در ثنائے اسد اللہ امام اوّل

مطلع ثالث

صاحب سیف و قلم منتظم دین و دول — مالک طبل و علم مہتم ملک و ملل

حارث دشت وغا فاتح بدر و خیبر — سیف حق قاتل کفّار عدو احزاب و جمل

مخزن جود و سخا بذل و عطا را منبع — معدن مہر و وفا صدق و صفا را منہل

پای تختش بہ علا از سر کرسی ارفع — فرش خوابش بشرف از سند عرش افضل

از ضیای خد او طارم اعلیٰ ہر شمع — وز تمنائے خط او گنبد خضرا ہر تل

دوستانش بولایش ز ملائک اشرف — دشمنانش بخلافش ز شیاطین ارذل

طاغیش ثانی فرعون و مجسّم نمرود — باغیش ثانی شدّاد و مشکّل نعثل

مومنانش ہمہ در خلد بقصر اعلیٰ — منکرانش ہمہ فی النّار بہ قعر اسفل

از پے سورۂ والشّمس رخش شان نزول — موی مشکین ز پے آیۂ واللّیل محل

نار چون نور شد از فیض علیؑ بهر خلیلؑ
چه عجب اخگر را گر سبز شود در منقل

شکرستان شود از حکم علیؑ کان نمک
یا بدا از امر علیؑ طعم طبرزد حنظل

ریگ از پرتو او مفخر فرش اطلس
خار از شوکت او روکش خواب مخمل

قطره در بطن صدف دُر شود از مهر علیؑ
وز طفیلش شود آب دهن نحل عسل

پیش او لغو بود لفظ محال و اشکال
امر دشوار به نزدش بود حرف مهمل

سرو از هیبت او گرمی بازار نبرد
وز نهیبش بوغا بازوی سفاکان شل

اصم اند نعرهٔ حیدر بوغا گوش فلک
هم زبان فصحای عرب از لطفش کل

بوی مشکین خط او رافع آلام و محن
خوی سیمین خد او دافع اسقام و علل

بی ولایش نکشد رست نفس روح امین
بی رضایش نکند قبض روان پیک اجل

پیش او رستم و سهراب جو زال اضعف
نزد او کثرت فوج بن داود اقل

گنگ

کمتر از طفلک نادان ببرش هر دانا — بدتر از کودک یکساله بنزدش هر بل

ذاتِ او در نظر اہل بصیرت یکتا — آنکه انکار کند کور بود یا احول

شان اُو ہر کہ نہ فہمد بود او بے ادراک — قدر او ہر کہ نداند بود او لایعقل

باطل از معجزۂ او شده سحر ساحر — نقش نامش شکند پاک حصارِ مندل

از طفیل کرمش لغزش آدم معفو — وز فیوض نعمش زلّتِ ذوالنون بحل

مولد ساقیٔ کوثر چو بود بیت عتیق — طوف کعبہ شده از آن پیٔ مسلم افضل

از سحاب کرمش ہمچو مطر جاء الحق — زھق الباطل از مہر نگاہش چون طل

فک ز سعیش شده ہر بندش مالاینفک — حل ز فکرش شده ہر عقدۂ مالاینحل

احمدا بس کہ ثنایش نہ بود کار بشر — عقل کل مانده در ادراک صفاتش مختل

امر دشوار بود مدحت او با تفصیل — سخنت ختم شد ازین نیست کہ باشد مجمل

وله

حبذا از فیض حیدر بر زمین ناکام کم
مرحبا از بحر جودش پر همه ایام یم

بر درش انداخته شاهنشهان تاج شهی
وز جنابش یافته خاتم سلیمان جام جم

هر مبارز را شده از خوف ضربش چشم تر
وز خطر خشکیده اندر هر رگ اندام دم

در دل مومن گرفته راحت از لطفش قرار
وز تن کافر کند از قهر او آرام رم

راست چون تیر شد از فیضش خمیده قامتے
پخته کاران جهان نزدش چو چوب خام خم

منکر شه را بوادی جهنم جسم خار
مومنش را در گلستان ارم گلفام فم

ز آتش گرزش عدو را خرمن جان سوخته
ز آب تیغش شد وجود دشمن بدنام نم

تا ابد باشد علیم از مدح او رطب اللسان
دشمنش را تا قیامت خلط در اجسام سم

تا بود گردون بود مداح سرور شاد کام
تا بود گیتی خورد بدخواه آن ضرغام غم

احمدا بس کن نیاید از تو وصف بوتراب نارسیده در صفات شاه دین اوهام هم

ولہ

ساقی بیا که از کرم ربّ ذو المنن بار دگر بهم شده اربابِ انجمن

غازه بکش بعارض و شانه بزن بزلف تازه بپوش خلعت و رخت کهن بکن

از بهر یاد صحبتِ دیرینه ساقیا باز آ به بزم عام فدائے تو جان من

تا چند این حجاب ز یاران روشناس گردم سرت بیا و نقاب از رخت فگن

هان هان بیار باز ز پیر مغان سبو هے هے بریز از سر نو باده کهن

مینا بیار زود و پیاپے پئے سرم ساغر بزن شتاب و دمادم بجان من

پیمانه بیار ز طاق زبرجدی وز خلد می بیار و فرو ریز در دهن

پیمانه نیست در خور من میکده بیار می جرعه جرعه می کشم بل برطل من

این ہم نہ مکتفیست بدہ حوض کوثرا — کایم بکیف و بیح سرائیم ز بوالحسن

گویم تشنلاے ساقی کوثر بشد و مد — خوانم بزور و شور صفات شہ زمن

تعریف بوتراب بگویم علی الرؤس — توصیف شیر حق بکنم سرّ و ہم علن

برکف نہم چپانہ و نوشم چپان چپان — افشانم از دہن گل مدحش چمن چمن

بیرون روم ز ہوش و فرستم بر او صلوٰۃ — ہر ہو دوم بجوش و بگویم از و سخن

اژدر در و کنندۂ خیبر ہژبر حق — مشکل کشا و صفدر و کرّار و صف شکن

سیفِ خدا و قاطع بنیاد کفر و شرک — دستِ خدا و با دم تیغ شر و فتن

در بزم ابر باذل و دُر بار و زر فشان — در رزم شیر باذل و قہّار و تیغ زن

رعب و جلال و دبدبہ را چشم او مقر — مہر و وفا و صدق و صفا را دلش وطن

ریزد ز روی پر عرقش پاک آن گہر — خیزد ز موی پر شکنش مشک صد ختن

از آب رحمت وز نسیم وفاے اوُ — از سنگ لالہ روید واز ریگ یاسمن

برباد خرمن حسد از برق خاطفش — شاداب زابر سا کب او گلشن منن

از خاک راہ و رشتۂ حبّ عبید او — تسبیح شیخ دارد و زُنّار برہمن

سوزد خس نفاق ز قہرش جہان جہان — رُوید گلِ مُراد ز لطفش چمن چمن

از تابش سہیل نگاہِ ابو تراب[۴] — خیزد عقیق سُرخ ز خاکسترِ یمن

کہسار پیش ہمت مردانہ اش چو کاہ — اژدر بنزد ہیبت حیدرؓ چو یک رسن

حقا ز جنبش لب معجز نماے او — بوسیدہ نعش زندہ برون آید از کفن

جایم دہند اگر بجنان بی رضای او — نفرین کنم بجنّت د بر کوثر دلبن

وز بار رضای او سوئے دوزخ مرا برند — با صد طرب بقعر جہنّم کنم وطن

در ذات او علوم جہان بودہ مستتر — بر خاطرش رموز نہان گشتہ مبرہن[له]

له این بیت تا بیت سکون در حکمت جواز شعر لیست ۱۲

وصفش برون ز حیطۂ فہم و خیال و عقل		مدحش فزون ز حیز وہم و گمان و ظن
مدحش چو مدح احمد آید نہ از زبان		وصفش چو وصف ایزد گنجد نہ در دہن
یونان و زنگ و ہند و عراق و حجاز و روم	ق	روس و فرنگ و خلخ و ہم بربر و یمن
تاتار و چین و نوبہ و ژاپون و جرمنی		سندھ و بہار و کشمیر و بنگالہ و دکن
دشت و در و جبال و نیستان و بحر و بر		خشک و تر و زمین و زمان قریہ و مدن
دام و دد و ہوام و سوام و دواب ارض		انس و جن و ملائکہ و حور سیمتن
نار جحیم و خلد بل از فرش تا بعرش		باشد ہمہ بزیر نگین شہ زمن
احمد تو عندلیب گلستان حیدری		جبریل ہمصفیر تو از مدح پنجتن
در ہند چامہ گو بکند با تو ہمسری		گر در چمن مقابل بلبل شود زغن

آلمان

سنگر قدیم	ولہ	سنگر قدیم

باز برآمد علمِ فروردین | زد عمل وے نفس واپسین
دورِ خزان رفت زدارِ چمن | عهدِ بهار آمده بر سرِ زمین
صحنِ چمن روضهٔ رضوان شده | گشت دمن رشکِ بهشتِ برین
زاغ شد از سبزهٔ بو یا ختن | باغ شد از نکهتِ گل عنبرین
شد ز دمِ بادِ مسیحا نفس | صحنِ زمین چون فلکِ چارمین
کان جواهر شده هر گلستان | دامنِ صحرا شده پُر از نگین
لالهٔ حمرا چو عقیقِ یمن | ژالهٔ بیضا همه الماس چین
شکلِ خوش سیب بود در چمن | هوش رُبا چون ذقنِ حورِ عین
لالهٔ پر ژاله نماید بصبح | چون غبب پُرعرقِ نازنین
طوطی و قمری شده تسبیح خوان | کبک دری گرم حنین و انین

محوِ ترنّم شده هر عندلیب — در صفتِ نو گُلِ بستانِ دین

شاهِ نجف اخترِ چرخِ هُدیٰ — حیدرِ صفدر مہِ برجِ یقین

نفسِ نبیؐ رونقِ بزمِ جہان — نورِ خدا شمعِ شبستانِ دین

قوّتِ بازوی رسالت پناه — دستِ خدا قاطعِ بنیادِ کین

حجّتِ حق نائبِ ختمی مآب — حامیِ دین حافظِ شرعِ متین

دستِ خدا هادمِ بنیادِ ظلم — سیفِ خدا قاتلِ اعدائے دین

خنجرِ شہ را تنِ اعدا قراب — ترکشِ تیرش دلِ اربابِ کین

در غضب از چینِ جبین آشکار — اِنَّا فَتَحنَا لَکَ فَتحاً مُّبِین

باز بخوان مطلعِ روشن علیم — در صفتِ خسروِ دنیا و دین

مطلع ثانی

آبِ گل از زحمتِ یعسوبِ دین — در دہن نخل شود انگبین

مطلعِ انوارِ خدا از سما — مقطعِ القابِ وصی بر زمین

خرمنِ کین را نظرش صاعقہ — ہر دو کفش ابرِ پئے کشتِ دین

بر سرِ کفّار ز سیفِ علیؑ — صاف عیان مدِّ ولا الضّالّین[1]

خادمِ او قیصر و خاقان و کے — چاکرِ او خسرو و فغفور چین

نیست کسے جز بہ علیؑ در جہاں — مستحقِ منصبِ یعسوبؑ[2] دین

باذل و در بزم سحابِ کرم — با دل و در رزم ہزبرِ عرین

فرش حصیرش بہ برتر ز عرش — نان شعیرش ز نِعَم بہترین

آئینہ بردار سکندر بہ فخر — ملکِ سلیمان ہمہ زیرِ نگین

ہست عنانِ فرسش کہکشان — ماہ رکابش بود و مہر زین

[1] لطف مدیح لفظ ضالین عدد ان بیست و دو نسبت بہ لفظ کفار ۱۲ منہ [2] اول در زبان عرب یعسوب را گویند ۱۲ منہ

پشت فلک از پے تسلیم خم — تاج سر ش کفش شہ دادودین

ماه شد از لمعۂ رویش جلی — مهر شد از شعشعۂ چهرش زرین

عروۂ وثقاست ولائے علیؑ — الفتِ او مقصدِ حبل المتین

تبعۂ او لانهم المفلحون — دشمنِ او کان من الکافرین

از کرم شاهِ ولایت مآب — از لفتِ الجنۃ للمتقین

تا بکجا بند کن **احمد** زبان — از تو نیاید صفتِ شاهِ دین

ولہ

چیست ایمان دل ز دنیای دنی بر داشتن — طمع را یکسو نهادن دل بداور داشتن

نیست ایمان بندۂ اصنام بودن باطنا — ظاهر آوردن زبان الله اکبر داشتن

نیست ایمان و بقبله کردن و دل سوی دیر — رخ بابراهیم و خاطر را به آذر داشتن

ایکه نشناسی حجر از در نباشد عاقلی
مر منات و لات را همسنگ داور داشتن

ایکه نشناسی ز روغن نیست شانِ مؤمنین
موسی و فرعون را با هم برابر داشتن

شرط ایمان نیست بر بستن ز هارون دیده را
وز سحر سامری دل را مسخّر داشتن

نیست کار ذی بصیرت بلکه فعلِ اعوری
سرورِ معصوم را هم چشم کافر داشتن

نیست کار اهلِ دانش بل شعارِ جاهلان
از موالی جا که مولا را موخّر داشتن

می نباشد مقتضای عقل و حُسنِ اعتقاد
سوء ظن از حیدر و دین پیمبر داشتن

بی ولای مرتضیٰ هرگز نیرزد با جوی
در عبادت تا قیامت قد چو چنبر داشتن

بی رضای آن شه دنیا و دین ناید بکار
دیده را از گریه احمر چهره اصفر داشتن

ار خیالِ جام کوثر هست می زیبد ترا
حُبِّ حیدر را رحیق و قلب ساغر داشتن

در هوای روضهٔ فردوس میداری بسر
شاید از بوی ولایش جان معنبر داشتن

گر نجاتِ آتشِ دوزخ بداری آرزو — دل ز نارِ عشقِ او بالیست مجمر داشتن

به بود کوثر ز تسنیم و لبن و ز سلسبیل — کفر نعمت نیست تنها دل به کوثر داشتن

بل همه انهار فردوسند بهرِ اہلبیتؑ — غیر ایشان کے تواند جرعہ بر داشتن

هست حیدرؑ خسروِ دنیا و دین بعد از نبیؐ — دیگران را کے سزد بر فرق افسر داشتن

ار نبودش خلعت و دیہیم شاهی عیب نیست — حسنِ ذاتی کے بود محتاج زیور داشتن

ور نه بودش طرهٔ و دستار بر سر باک چیست — نیست شاهِ خاوری را شرط گوهر داشتن

گر نبیؐ مبعوث کردن بر خدا واجب بود — واجبش باشد وصیؐ را هم مقرر داشتن

چون علیؑ باشد ز امرِ حق وصیِّؑ مصطفیؐ — نیست زیبا غیر را محراب و ممبر داشتن

مسندِ احمدؐ بود نا اهل را بے فائده — کے بود دجّال روحُ اللّٰه از خر داشتن

جز بدستِ کبریا هرگز نیارد دیگرے — بر سرِ انگشت واحد بابِ خیبر داشتن

بزدل و بے ہمت و نامرد را در دست کین
ننگ باشد جوشن و خفتان و مغفر داشتن

خوشتر آنہار ابجلہ چون عروس سیمتن
جائے ورع آہنی یک معجر زر داشتن

کے بود گم کردہ راہی ہادی امت علیم
خضر نہج شرع زا بالیست رہبر داشتن

چیست شرط خلت و اخلاص میدانی علیم
عشق صادق ہمچو سلمان و ابوذر داشتن

ولہ

بر شدہ ابر سیہ چون بخت ظلمت زائے من
صبح روشن گشت تیرہ چون شب یلدائے من

سیل ز ابر خاکدان چون دیدہ گریان ما
نعرہ زن بر آسمان چون شور رعد اسائے من

گاہ خندان گاہ گریان گہ خروشان گہ خموش
در سرش افتادہ گوئی علت سودائے من

تن سراسر پر ز دانش ہمچو روئے دشمنم
دل پر از در ثمین چون طبع گوہر زائے من

یادوان با گنج گوہر ہمچو زندگی سوئے کوہ
پیکرش غربال ہمچون سینہ اعدائے من

بر سر عالم چو چتر خسروی سایه فگن
سربلند و مرتفع چون همت بالای من

یا تو گوئی بر هوا تخت سلیمانی روان
یا فراز دوش هر سر محمل لیلای من

یا بود نیلی فلک دریای ناپیدا کنار
و ندران ابری وان چون کشتی صهبای من

آمد از فیضش بهار جان ستان در گلستان
لالهٔ احمر ببین چون جام جان افزای من

باد نوروزی وزید و وقت می نوشی رسید
برخیز و در پیاله ساقی رعنای من

تا زند بر مهر گردون مجلس من خنده ها
زعفرانی می بده در ساغر بیضای من

شایدم تازه کباب بایدم کهنه شراب
طاس من پر ساز و هم لبریز کن مینای من

ساقیا آن بادهٔ اطهر بده کز جرعهٔ
سر زند جوش و لا در هر رگ اعضای من

هر سحرگاه هست در بزم نشاطم دور ماه
هر شب تار آفتابست انجمن آرای من

جن و انسان حور و غلمان عرش و فرش آید بوجد
سر کشد در بزم من چون قلقل مینای من

افسر چرخ برین خاک در میخانه ام — همسر جنت جهان از بادهٔ بویای من

چیست آن میخانه وان ساقی گلفام کیست — صاف تر گویم اگر فهمی نه تو ایمای من

هان نجف میخانهٔ من ساقی من مرتضیٰ — ای فدائی نام او جان من آبای من

نور ایمان شمع بزم و بزم من خلوت سرا — قلب صافی ساغر و حب علی صهبای من

رهبر من در جهان هم سرور من در جهان — یاور امروز من هم داور فردای من

قطرهٔ از چشمهٔ الطاف او کوثر مرا — دوحهٔ از روضهٔ احسان او طوبای من

گوشهٔ فرش حصیرش برتر از چرخ برین — ذله نان شعیرش نعمت عظمای من

از فیوض آن محیط بذل و ابر رحمت — قلزم هفت آسمان یک قطرهٔ دریای من

باشد از جولان گهش صحرای من یک خردهٔ — عرصهٔ محشر بود یک گوشهٔ صحرای من

عارض تابان حیدر مصحف انور مرا — ابروی خمدار او مسجد الاقصای من

در تنم زد رو ولای آن یل عنتر فگن — سرنگون سهراب و زال و رستم از یارای من

گر بنالم یک نفس بر جور اعدائے علی — بگسلد زنجیر عرش اعظم از غوغائے من

ور شوم آمادهٔ پیکار با اعدائے شہ — در دمی صد محشر انگیزد صف ہیجائے من

کوچهٔ او مرجع من معبد من مرقدش — روضهٔ او مامن من حایرش ملجائے من

وادی من پرضیا از پرتو مہر رخش — مقتبس نور قمر از ذرّهٔ صحرائے من

اخگری از نار قہرش دوزخ اعدائے او — گلشنے از باغ مہرش جنّت الماوای من

از ضیای طلعت او صبح من رونق پذیر — یاد مشکین گیسوی او مونس شبہای من

خشت دہلیزش بود بالین آسایش مرا — ریگ صحرائیش ہمانا بستر دیبای من

می بود زیبا چو بر خود نازد و گوید نجف — بقعهٔ از روضہ رضوان بود صحرای من

روضهٔ اقدس بود بیت المقدس بہر ما — گشته سنگ آستانش صخرهٔ صمّای من

روضهٔ در چشم مصوّر دیده ام از ان نجف — جاے حیدرؑ در دلم مانا دلم بطحاے من

شکر حق می گویم و نازم که از فضل اِله — شد نصیبم جبهه سائی بر در مولای من

تا نهادم بر وحید روضهٔ اقدس قدم — پیر گردون شد دوتا و بوسه زد بر پاے من

ناصیه فرسا شدم تا بر جناب درگهش — خسرو خاور نموده رشک بر سیمای من

اشتیاق ره نوردیها به صحراے نجف — بست پرکار به پاے بادیه پیماے من

در نگاهم آمده چون شمسهٔ ایوان او — چشم گردون کور شد از دیدهٔ بیناے من

می فشاندم آستین بر تخت و تاج خسروی — شد چو از فضل خدا صف نعالش جاے من

زانکه من برداشتم از وادیٔ انور دُری — جوهری چرخ شد از هر طرف جویاے من

چون نمودم مس ضریح انور آن نور حق — موسیٔ عمران خجل گشت از ید بیضاے من

تا زیارت خواندم و کردم دعای بر درش — حاملان عرش آمین گفته بر اداے من

در فراق آن گل باغ نبیؐ وقت وداع — اشک حسرت ریخته از دیدۂ شہلای من

چون زبانم گوہر افشان گشت در وصف علیؑ — عقد پروین شد نثار لولوی لالای من

تا فشاندم از دہان گلہای وصف بوالحسنؑ — بلبل سدره شده از جان و دل شیدای من

شکر حق باد امن دیگر نہ کردم اعتصام — حبّ حیدرؑ در دو عالم عروة الوثقای من

من غلام کفش بردار عبید حیدرم — بی ادب باشم چو گویم قنبرش آقای من

ای فدای شبّرؑ و شبیرؑ او جان و تنم — جان نثار قنبرش دنیا و ما فیہای من

آفتاب از فیض او یک قرص نانِ مطبخم — آسمان چارمین خوانیست از آلای من

من گدای درگہش ہستم بہ بینم ای علیم — آن شہ ملک سخا بخشد چہ بر آوای من

از طفیل پنجتنؑ در قسمت من پنج گنج — دو جہان کمتر بود از ارزنش کالای من

می نہ ارزد در نگاہم ملک و مال دنیوی — الفتِ آن حیدرِ دین دولتِ عقبای من

عندلیب خوش نوا از گفتگویم دم بخود	هم دبیر آسمان در حیرت از انشای من
گرچه در هندوستان از فیض سلطان نجف	نیست در مدحت سرای احمد اهتمامی من
قاصر و عاجز بود تا هم زبان خامه ام	در ثنا و مدح آن شاهنشه والای من
وصف او بیرون بود از حیز امکان ما	مدح او افزون بود از قوت احصای من

بسم الله الرحمن الرحیم

وله

ای که نفع لاتعد در هر ضرر انداخته	خیر لاتحصی به شر بهر بشر انداخته
کیمیا در نیش عقرب حفظ جان در زهر مار	درد را درمان به شحم شیر نر انداخته
نوش را با نیش کرده توام و از رحمت	چاره بهر زخم اندر نیشتر انداخته
هم اذل خلق را نگذاشته خالی ز سود	زانکه در کرمی دوای درد سر انداخته

کرمک شبتاب را بنموده شمع آشیان — در خراطین چارهٔ ضعف بصر انداخته

قوت دفع ورم در فضلهٔ زنبور داد — واندر استغر اغش بهبود بشر انداخته

عنبر سارا بهم آورده از سرگین گاو — مشک اندر ناف آهوی تتر انداخته

انچه در عالم بود از ارض تا چرخ برین — اندرش تاثیر و حکمت بی‌شمر انداخته

در عقیق امن بشر در کهربا جذب گیاه — در حجر بنگر چه گوناگون اثر انداخته

در صدف پرداخته گوهر ز آب رحمتش — در چنار از آتش قهرش شرر انداخته

از برای نضرت انظار و تفریح قلوب — سبزی جان‌بخش در برگ شجر انداخته

گه شجر را نطق بخشیده پی اظهار حق — قوت گفتار گاهی در حجر انداخته

ساخته ابر کرمها سائبان ره نورد — فیض احیای زمین اندر مطر انداخته

میمنت در مشتری هم نحوست در زحل — اوج در شمس و شرف اندر قمر انداخته

والله انزل من السماء ماء فاحیا به الارض بعد موتها - نحل ۱۲

در عطارد علم و دانائی و در مرّیخ قهر ‌‌ ‌ در جبین زهره حسن سیمبر انداخته

ساخته مهر مبین را موجب نشو و نما ‌ ‌ باعثِ جزر و مد بیم در قمر انداخته

ارضِ ساکن چرخِ گردان را معلق در هوا ‌ ‌ چون دو سنگ آسیا زیر و زبر انداخته

ماه را افگنده گاهی درمیان ارض و شمس ‌ ‌ سایهٔ گیتی گهی اندر قمر انداخته

فرش گیتی را بگسترده پیٔ سکنائی خلق ‌ ‌ وندرش بهر سیاحت رهگذر انداخته ۱

تا نیفتد ارض بیرون از مدار خویشتن ۲ ‌ ‌ از جبال او تاد اندر بحر و بر انداخته

تا که ماند برقرار این خاکدان با مهر و ماه ‌ ‌ ثقل و جذب مرکزی در یکدگر انداخته

چون بقائی خلق مقصودش بود زان حب زیست ‌ ‌ در دلِ دام و دو و جن و بشر انداخته

وز پیٔ تربیت مخلوق از لطف عمیم ‌ ‌ مهر و الفت در دلِ مام و پدر انداخته

چون عبادت علت غائی خلق عالمست ۳ ‌ ‌ میل آن در فطرت جن و بشر انداخته

۱ و ۲ — والقی فی الارض رواسی ان تمید بکم وانهارا وسبلا لعلکم تهتدون. سورهٔ نحل ع ۲ ۳ — وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون سورهٔ ذریت ۱۲

زانکه حب مرتضیٰ باشد عبادت را شرف | مهر او در خاطر هر باخبر اندوخته

شهسوار لافتی کز بیم او در دشت کین | بر سُمِ اسپش عدو تیغ و سپر انداخته

خسرو ملک نعم کز لطف بر خوان کرم | بهر عالم خشک و تر را ما حضر انداخته

بر طباق آسمان از ماه و خورشید و نجوم | باد و قرص نان و نقول بی شمر انداخته

تیغ را ابروی خم ارشن نموده سرنگون | زلف و رویش از نگه شام و سحر انداخته

مهر او ارباب ایمان را رسانیده بخلد | قهر او اعدای دین را در سقر انداخته

خیل بدگو را کلامش در هم و برهم زده | فوج بدبین را نگاهش در خطر انداخته

تیغ از ابرو کشیده بهر قتل سرکشان | غمزه‌اش پی دفع عدو تیر از نظر انداخته

لعل در آتش ز چهر انورش مهر مبین | عارض او داغ در قلب قمر انداخته

در کف او مهر حق بنهفته صد عمان جود | در حسامش قهر حق بی حد حذر انداخته

ح اعداد کف یک صد - ۱۰۰ و از قوله وانزلنا الحدید فیه بأس شدید - سوره حدید ۱۳

لعل و گوهر هیچ بشمرده عبید خاورش   سیم و زر او نی گدایش از نظر انداخته

چاکرانش باج بگرفته ز شاهان جهان   خسروان بر آستانش تاج سر انداخته

خلعت خُلق و مودت کس نکرده زیب تن   تا نه ذاتش جامهٔ هستی به بر انداخته

از فیوضش خامه‌ام طرز کهن بگذاشته   در زمین شاعری طرح دگر انداخته

تیر او سوزش به قلب تیر دل انگیخته   خیر او شورش به مغز خیره سر انداخته

اوج شأن اعلی از مطار طائر سدره چنانک   پر زده گر طائر اندیشه پر انداخته

محشر تازه به هیجائی به پی انگیخته   چون بدشت کین فرس با کر و فر انداخته

داد و دین از قدر او چون بدر برافروخته   کفر و کین از قهر او از دهر بر انداخته

احمدا بس کن مه صوم آمد و یاد نجف   در سرم از بسکه سودای سفر انداخته

شد چمن فخر ختن فصل بهاران آمده
شد دمن رشک عدن ابر دُر افشان آمده

لالهٔ حمرا دمیده هر طرف از فیض آن
در گلستان گفته کان بدخشان آمده

قطعهٔ گلشن همانا خطهٔ کشمیر شده
یا تو گوئی دشت خلخ در خیابان آمده

شد چنان طغیانی باران ز ابر آذری
گوییا اندر بیابان بحر عمان آمده

نو گل مهتاب سر زد در فضای بوستان
یا فرود از آسمان ماه درخشان آمده

شد وفور گل چنان کز جنبش یک شاخ تر
بے شمر هر باغبان را زر بدامان آمده

سنبل تر سر زده یا بهر گلگشت چمن
لعبتان چین بگیسوی پریشان آمده

نرگس شهلا دمیده یا پی دیدار گل
ماه رویان چگل با چشم فتان آمده

بر لب جو خلعت خضرا بپوشیده شجر
یا به نخلستان خضر با آب حیوان آمده

لاتعد طاؤس قمقان با همه مانند او
در بهارستان تو گوئی صد پرستان آمده

با همه انداز در بستان چمان کبک دری　　یا بتِ طناز در گلشن خرامان آمده

قمریان صدها نشسته بر سرِ یک شاخ سرو　　در هوای نوگلی بلبل هزاران آمده

لالهٔ پر نم بود یا شاهد گلگون بدن　　جام می بر کف سحرگهه از شبستان آمده

هان بیا ساقی که از فیض بهار جان فزا　　موسمِ عیش و طرب از بهر رندان آمده

نیست کافی ساغری خمخانها بهم بیار　　پی بپی بنگر گروه باده خواهان آمده

ده منی باید پیاله حوض‌ها باید شراب　　میکشانِ بیشمار از دور عطشان آمده

بر غدیر خم رسیده مجمع رندان تو　　وقتِ جود و موقعِ لطفِ فراوان آمده

ساقیا پا شو پیٔ تعظیم کز بیتِ خدا　　با همه جاه و حشم محبوب سبحان آمده

شد منور خشک و تر از پرتو انوار او　　رونقِ تازه سرِ دشتِ مغیلان آمده

وز شمیم زلفِ سرور شد معنبر دشت و در　　یا دران بقعه نسیمِ باغ رضوان آمده

بود پیغمبر مهیای رحیل از آن مقام | کز فلک روح الامین با وحی یزدان آمده

گفت پیک کبریا که خسرو هر دو سرا | بهر استخلاف حیدر حکم رحمان آمده

امتثال امر رب خود حضرت بی درنگ | زانکه از حق واجب الاذعان فرمان آمده

مجلسی آراسته اصحاب و فرش خاک | و ز برای منبری پالان پالان آمده

جلوه فرما شد بر آن منبر رسول کبریا | یا فراز طور سینا ابن عمران آمده

کرد ارشاد آن شه دین که گروه مسلمین | بعد من مولای کل این شاه مردان آمده

اهل ایمان با دل و جان شادمان گشته از آن | بهر اظهار مسرت هر مسلمان آمده

تهنیت خوان آمده خیل ملائک از فلک | و ز ارم تبریک گویان حور و غلمان آمده

حبذا ای نفس احمد مقصد بلّغ توی | در وجوب طاعت تو نص قرآن آمده

شد مکمل دین حق از فیض تو ای مرتضیٰ | نعمت وافر طفیلت بهر گیهان آمده

رفت بر عرشِ برین صیتِ شجاعت مرحبا
زان ترا از حق خطابِ شیرِ یزدان آمده

گر گدائے رفت بر درگاہِ تو بہرِ سوال
از وفورِ بخشش تو رشکِ سلطان آمده

داد ختم الانبیا دختر ترا از حکمِ رب
وز جنابِ کبریا شمشیرِ بُرّان آمده

از حسامِ تو شده محکم اساسِ داد و دین
ذاتِ والایت بعالم رکنِ ایمان آمده

لافتیٰ الا علی گفته ملک در وصفِ تو
ہل اتیٰ در شانِ والایت بہ فرقان آمده

تا کشیدی تیغِ برق افشان تو در بیر الالم
آتشے بر خرمنِ جانِ بنی جان آمده

آتش از لطفِ تو شاہا شد گلستان بر خلیل
خاتم از بذلِ تو در دستِ سلیمان آمده

یونس از الطافِ تو جان بُرده از بطنِ حوت
یوسف از امدادِ تو بیرون ز زندان آمده

ای علاجِ درد و غم وی چارهٔ رنج و الم
ذاتِ پاکت از پیِ عیسیٰ دوران آمده

بنگر اے عیسیٰ نفس۔ رنجور و بیمار و حزین
بر درت بہرِ شفا احمد علی خان آمده

آن چنان کن کز خباثت کس نگوید بعد ازین
کین غلامت از در ت با یاس و حرمان آمده

نیستش گو مال دنیا و ولی حب تو هست
این متاع نغز در ارث از بزرگان آمده

در محمدت فخر مریم و ساره حضرت فاطمهٔ زهرا سلامٌ علیها الی یوم الجزا

(قلمی قدیم)

کیست آن کز بهر او مخلوق شد ارض و سما — کیست آن کز فیض او موجود شد هر دو سرا

کیست آن کز بهر او آمد ز جنت حلهٔ — وز پیش خوان نعم آورده پیک کبریا

کیست آن نور خدا کز پرتو مهر رخش — بام و در شد منجلی محراب و منبر پر ضیا

کیست آن گردون سریرے کز پی تعظیم او — احمد کرسی نشین برخواست از حکم خدا

کیست آن محبوبهٔ داور که از فیض دعاش — مرده شد زنده بفضل خالق ارض و سما

کیست آن خاتون با عظمت که خود رب جلیل — با علیؑ عقد نکاحش بست بر عرش علا

کیست آنؑ با احترامی کز ادب بر درگهش — خواست اذن داخله پیکے خدا دو سرا

کیست آن مخدومہ کز جانب رب غفور | مہر او باشد شفاعت پیش حق روز جزا
احمد آن صاحب عزت و شرف باشد بتول | فخر مریم رشک سارہ حضرتِ خیر النسا
نازِ حوّا ظلِّ حق خاتون جنت فاطمہ | زوج حیدر مادر حسنین بنت مصطفیٰ
گوہر درج سیادت جوہر کان شرف | ماہِ افلاکِ صداقت نیّر چرخ صفا
گنج رحمت کان نعمت بحر جود ابر کرم | عین عفت محض عصمت مخزن شرم و حیا
شمع بزم موہبت مصباح قصر مکرمت | شمس گردون جلالت مطلع نور خدا
نزہت گلزار جنت زیب کرسی فلک | زینت محراب و منبر زیور عرش علا
راکعہ ہم خاشعہ ہم خاضعہ ہم شافعہ | عابدہ ہم زاہدہ وردش ثنای کبریا
کاملہ ہم عادلہ ہم عاقلہ ہم عاملہ | صابرہ ہم شاکرہ ہم منبع صبر و رضا
ملکہ صبر و شکر و حلم و صفا را تاجدا | کشور تقوی و زہد و ورع را فرمان روا

قطب آسش طعنه زن بر قطب چرخ اخضری — سبحه او خنده زن بر منطقه با صد ضیا

خاتم او منطقه قطبین هر دو گوشوار — طوق او بدر الدجی و تاج او شمس الضحی

حاصل از زیبن مصلایش بگیتی شد بساط — گردشی از آسیایش آسمان را شد عطا

آسیه مشاطه اش بنت سلیمانش کنیز — مریم و بلقیس و حوا بر خبابش جبهه سا

عصمتش باشد نقاب و عفتش باشد حجاب — شرم او باشد حریم او حیا پرده سرا

چادر او بادبان کشتی امت بود — دامن او پرده پوش عاصیان پیش خدا

گرد راهش چشم حوران جنان را سرمه — خاک پایش دیده افلاکیان را توتیا

مروحه جنبان او مریم بود لیل و نهار — آئینه بردار او ساره بود صبح و مسا

وصف او بیرون بود از حیز وهم و گمان — مدح او افزون بود از حیطه ذهن سا

احمدا لب بند کن از مدح آن عفت مآب — ذکر آن معصومه عظمی نمی زیبد ترا

در محامد سبط مصطفی حضرت امام حسن مجتبی

بسم الله الرحمن الرحیم

یاران رسید فصل بهاری به آب و تاب ‌ ‌ ‌ بر شد سحاب ماطر و سر زد گل از تراب

آید نسیم صبح که صحراست عنبرین ‌ ‌ ‌ خیزد نسیم شام که بویاست مشک ناب

کان عقیق گشته چمن گوئی از شقیق ‌ ‌ ‌ پر گوهر است زآب مطر دامن سحاب

از نو گل است عارض عذرا بنار رشک ‌ ‌ ‌ وز سنبل است گیسوی لیلی به پیچ و تاب

چون نیشتر خلد بدل مژه یار خلد ‌ ‌ ‌ غرق عرق ز غنچه گل گوهر خوش آب

چشم بتان ز نرگس شهلاست شرمگین ‌ ‌ ‌ روی حسان ز لاله زیباست در حجاب

لاله بود بباغ که باشد ایاغ می ‌ ‌ ‌ ژاله بود به لاله که باشد شراب ناب

دریاست از کمال صفا گنبد فلک ‌ ‌ ‌ مهر منور است ز فرط ضیا حباب

کنعان بود حدیقه و یوسف بود سمن — یک خلق مشتریش به بیعانهٔ شباب

صحرا ز نسترن شده فرخار را طراز — مرعی ز یاسمن شده تاتار را جواب

خلخ شده ز لالهٔ بشگفته دشت و در — کشمر شده ز سبزهٔ نورسته غار و غاب

بشگفته چارسو گل صدبرگ بی شمار — روئیده هر طرف گل مهتاب بیحساب

سرسبز شد زمین همه کز فضل ذوالمنن — رونق فروز گشته حسن ابن بوتراب

لخت دل محمد و جان تن بتول — نور خدا قوام زمین آسمان قباب

کهف انام غیث عطا غوث دو جهان — دوم امام لیث وغا میر شیخ و شاب

بنیاد حق اساس یقین ناصح الامین — سرتاج اتقیا شه دین عاقبت مآب

رحمت نشان خجسته پی و میمنت قدوم — نصرت پناه فتح مآب ظفر رکاب

فوج کثیر موز ز حکمش کند تباه — مغز خیول پشه ز امرش زند خراب

عنقای از ولاش نیاید مگس به قاف — روبه غضنفری کند از امر او به غاب

در عصر عدل اصلش چوپانِ میش شیر — در عهد امن عهدش شبانِ بز ذیاب

از پرتوی ز شمسهٔ قصر بلند شاه — ماه منیر می بکند نور اکتساب

از لطف او گلاب چکد دم بدم ز خار — در فیض او شراب برون آید از سراب

سرشار بزم گشته ز جام ولای شاه — پر جوش مطلعی به سر احمد انتخاب

مطلع ثانی

ساقی بیا که موسم عیشست فتح باب[۱] — هنگام جشن وقت طرب عالم شباب

گردم سرت بنه به سر الماس گون کلاه — روحی فداک پوش به بر زمردین ثیاب

هان بر فروز چهره وهی بر فراز قد — بشکن بدوش زلف و ز رخ بر فکن نقاب

[illegible] بیاده بزم چنگ و رباب و نی — خندان بیار باده به نقل و بط کباب

[۱] کنایه از آغاز موسم بهار ۱۲

ساقی مدد مدد که ز سر می رود خمار — ساقی کرم کرم که شد از دل توان و تاب

دل می رود ز دستم و بی هوشم العجل — مینا بیار زود و پیمانه بده شتاب

ساقی روا مدار ز می نوش سوء ظن — هرگز نه تا بود به تو حسن عمل خراب

هان هان بیار کشتی می بین کالجوار — هی هی بده پیاله لبریز کالحباب

بی کیف سرگرانم سنگین مکن سبو — پیهم بیار ساغر و بیغم بزن شراب

در ساغر بلور می اخضری بریز — زینسا که آسمان نظر آید در آفتاب

آن ساغری که شیشهٔ گردون ازان خجل — آن بادهٔ که مهر مبین ز دست حجاب

آن بادهٔ مسکن قلب و جگر بده — کو سینه التهاب برد و ز دل اضطراب

آن بادهٔ که تقویت روح و اعا — یک قطره اش خرف چو چشد آیدش شباب

آن بادهٔ که مستی آن اتقا بود — باشد خمار آن خمر و ادهی ثواب

آن بادہ کہ از پئے مومن بود حلال
با خند مرا حرام از ان بادہ اجتناب

آن مے کہ ہست بزم جہان را گل نشاط
وان مے کہ ہست اہل جنان را گل گلاب

آن بادہ کشیدہ بخمانۂ الست
آن بادہ چشیدہ ارواح مستطاب

آن بادہ کہ اہل سعادات خوردہ اند
وان مے کہ انبیا ہم ازان گشتہ فیضیاب

وہ بادہ کہ ساقی آن باب مجتبیٰ است
آن مجتبیٰ کہ کاسہ از خوانش آفتاب

عمان جود بحر کرم قلزم سخا
خورشید مہر ماہ وفا آسمان جناب

عالی ہمم ولی نعم مصدر حکم
وافی کرم شفیع امم منبع ثواب

اصل الاصول دین و دول علت العلل
صدر الصدور ملک و ملل مالک الرقاب

در حلم و سلم و خلق و مروت فرید خلق
در جود و در تواضع و در بذل لاجواب

در جستجوی بام و در اوست روز و شب
سرگشتہ آفتاب سراسیمہ ماہتاب

ذاتش چنان به صفحهٔ گیتی ست منفرد — کاندر کتاب حق بود الحمد انتخاب

تا ز عقاب او به نهد خاک کین بباد — نارِ عقاب او بزند آتشش اندر آب

شیرازهٔ صحیفهٔ عالم وجود اوست — ذاتش مقدم است چو دیباچه کتاب

از حزم و عزم شاه بهر سو ز هر دیار — راحت کند ایاب مصیبت کند ذهاب

اعدا بر عساکر آن شبل شیر حق — مانند آنکه پیش ضیا غم صف کلاب

کید عدو تباه بر شاه دین چنانک — پیش کلیم فتنه فرعون فی تباب

پرسم اگر شمار عدیل شه زمن — آید ز عرش و فرش بپایان عدم جواب

از لطف او بدهر چه حاصل کنم فلاح — وز جود او سپهر چه بشمرده ام حباب

از یمن نام او دو جهان ست در وجود — گوئیم با حلف بکن اعداد احتساب

از بارگاه خسرو ما در همین قفس — ما را رسید بلبل باغ ارم خطاب

چشم عدوست خیره مثالِ نگاهِ بوم
روی حسود تیره همسالِ پرِ غراب

از من شد این دیار الارشکِ شوستر
وز من بود بهار هلا فخرِ فاریاب

شاها قدیم خادم تُست احمدِ حزین
ز و بهر بوتراب رُخ مرحمت متاب

درد اشباب رفت و به پایان رسید عمر
از سود سیّات محاسن کند خضاب

با اینهمه بر آیهٔ لاتقنطوا ست چشم
دارد امید مهر تو در ساعتِ حساب

گر لطفِ تو میسرش آید ورا چه باک
در قبر از عذاب و دمِ حشر از عتاب

دارد طواف روضهٔ شبیر آرزو
بنما شها ز بهر پیمبر رهِ صواب

مگذار تا بغیر جبین سائی اهل درش
راهی سوی عدم شود این خان و مان خراب

ولہ

فکر قدیم	وله	فکر قدیم
خسرو خاور چو دوش گشت هزیمت گزین		شد بجلالت عنان مرکب ماه مبین
رایت حمرا به پیش موکب انجم زپس		قوس قزح بر یسار تیر فلک در یمین
فضل خدا در کنار فتح و ظفر در کنف		شد بسریر فلک قیصرهٔ شب مکین
زد و دبیر فلک صاف بخط غبار		کرد بنامش رقم آیهٔ فتح مبین
وز پی شکر خدا با همه عجز و نیاز		شد بمصلائے چرخ عابد شب جاگزین
با صد انین و حنین از نظر اقتدا		خیل کواکب بہ بست صف پس ماه مبین
شد چو کواکب تمام محو قعود و قیام		پیر فلک ز احترام گشت مع الراکعین
زانکه بگوشم رسید بانگ صلوٰة از سما		با فرح و انبساط روزه کشادم همین
نفس که شد مطمئن از پس افطار صوم		حرف زدم با خرد از دل شادان چنین

کای خضر راه دین بهر خدا حق بگو | ماه صیام از چه رو گشت مبارک چنین

گفت که ای بی هنر حیف نداری خبر | کرد درین مه ظهور سرور دنیا و دین

روح تن مرتضی جان و دل فاطمه | بحر کرم مجتبی دوش نبی را مکین

خسرو گردون قباب قیصر مهتران رکاب | شاه امامت مآب مالک ملک یقین

معدن جود و عطا مخزن بذل و سخا | منبع مهر و وفا مصدر علم مبین

وارث علم نبی ماهر رمز وصی | خازن اسرار حق حافظ شرع متین

راحت جان بتول قرهٔ عین علی | پارهٔ قلب رسول خاصهٔ جان آفرین

خاصهٔ رب عباد شافع یوم التناد | حافظ زاد المعاد عاقبت المتقین

دافع ظلم و ضلال رافع کفر و خلل | قاطع بیخ حسد هادم بنیاد کین

ماه سمای جمال مهر سپهر جلال | اختر چرخ کمال نیر برج یقین

قطعه

محض صفا عین حق بحر سخا ابر جود — کان وفا کوه حلم سرور گردون نشین

اختر برج همم گوهر بحر کرم — جوهر درج نعم خاتم دین را نگین

خاک در آنجناب سرمهٔ چشم ملک — نقش کف پای او سجده گه حور عین

کفش غلامان او تاج سر قدسیان — نعل سم رخش او افسر چرخ برین

مرجع کروبیان درگه آن نور حق — منبع افلاکیان خرگه آن شاه دین

شیعهٔ آن حق نما انهم المفلحون — دشمن آن شاه دین کان من الکافرین

از پی آن ذوالمنن محسن نعم الوکیل — وز پی این اهرمن مغوی بئس القرین

باعث ایجاد کون موجب تکوین خلق — علت بدو جهان اصل فرع ماء و طین

احمد کج مج بیان بند کن اکنون زبان — نیست مجال بشر مدح حسن بالیقین

ولە

افشانم از دہان گل مضمون چمن چمن — می بارم از زبان در مکنون عدن عدن

در مدح شبل حیدر کرار مجتبیٰ — سبط رسول صاحب خلق حسن حسن

آن وافی النعم که کرم گسترد چو حق — باشد بخلق پے بپے چون ذو المنن منن

آید نسیم طیب ز کویش خطا خطا — خیزد شمیم مشک ز مویش ختن ختن

گر یک رہی ز لطف عمیمش وزد نسیم — روید چمن چمن گل و لاله دمن دمن

تابد چو یک شعاع سہیل نگاه او — خیزد عقیق سرخ ز مینش یمن یمن

برداشت بر ستم ستم و بر جفا جفا — برده بشکر و صبر و رضا بر محن محن

جدش بود نبی که فتاده ز بیم او — از طاقہائے خانۂ حق بر وثن وثن

بابش بود علی که ز ضرب حسام او — بیجان فتاده ہمچو صنم بر شمن شمن

مامش بود بتول که بہر رضائے حق — فاقہ کشید روز و شب و بر شجن شجن

بوده حسینؑ شاه شهیدان برادرش / شد ریگ کربلای آن بیکفن کفن

خواهرش زینبؑ که اسیر محن بده / جائے طراز و حلیه بدش بر رسن رسن

پورش غضنفری که برزم از حسام او / پیهم رسد بگوش صدائے بزن بزن

آن تشنهٔ شراب طهورم که احمدا

بینیم بکف چو جام بگویم بمن بمن!

در شان شهید کربلا حضرت خامس آل عبا

مکرر قدیم

از چه رو پیر فلک کرده به بر نیلی قبا — وز چه بر سر ریخته این زال گیتی خاک را

زان سرشک غم همین ریزد بپایش بهر چه — وز دل این دمبدم دود الم خیزد چرا

شد گریبان سحر در ماتم که چاک چاک — وز غم که شد سیه پوشاک این گونه مسا

وز غم که لعل در معدن شده خون در جگر — داغ در دل لاله در گلشن شده آخر چرا

وز غم که گشت عارض ماه انور در خسوف — در کسوف از بهر چه شد مهر روشن مبتلا

در تلاش که زند قمری خروش دلخراش — وز فراق که کند بلبل فغان جانگزا

از چه هر شب دیده نرگس بریزد اشک غم — وز چه هر دم آه سردی میکشد باد صبا

وز چه غم شد سر برهنه بر سما روح الامین — وز چه غم پوشیده کعبه بر زمین رخت عزا

آه چرا باشد همه این در عزا آنکه بود — داور صبح و مسا و سرور ارض و سما

سر چرخ برین و زیور عرش عظیم
افتخار هر دو عالم نازش هر دو سرا

قوت بازوی شبر راحت جان بتول
قرة العین علیؑ نور نگاه مصطفیٰ

مالک ملک شکیب و شکر و عجز و انکسار
خسرو اقلیم حلم و صبر و تسلیم و رضا

کعبهٔ حق قبلهٔ چارم امام سومین
خواجهٔ هر هفت خلد و خامس آل عبا

سید مغموم و مظلوم و غریب و پر محن
تشنه لب بی مونس و یاور شهید کربلا

حیف در پیش نگاهش گشته مقتول از ستم
پی به پی احباب و اصحاب و عزیز و اقربا

جان بحق تسلیم کرده در بغلش حر جری
هم حبیب خوش سیر افتاده در دام قضا

دید غلطان و تپان عونؑ و محمدؑ را بخون
نو گلان جعفرؑ و نو بادگان مرتضیٰ

شد دریغا کشته در پیش نظر از ظلم و جور
نوشه ناشاد قاسمؑ نونهال مجتبیٰ

آه از ظلم لعینان پشت سر در هم شکست
در غم عباسؑ غازی یادگار مرتضیٰ

از نظر پنہان شدہ در دشت کین نورِ بصر	نوجوان نامراد اکبرؐ شبیہ مصطفےٰ
حلق اصغر ہم بریدہ شد در آغوش پدر	آہ از تیر سہ پہلو بے قصور و بیخطا
ماندہ ہنگام شہادت یکّہ و تنہا حسینؑ	بے حبیب و بے برادر بے عزیز و اقربا
بے شفیق و بے رفیق و بے دیار و بے وطن	بے حمایت بے کفالت بے بضاعت بے نوا
نہصد و نہ زخم کاری خورد سرور بر جسد	شد دریغا تن ہمہ غربال از تیر جفا
از برِ پشتِ فرس افتادہ پایٔن آہ آہ	گشت اندر سجدۂ معبود مذبوح از قفا
ماندہ نعشِ اطہرش در دشت بے گور و کفن	فرق بر نوک سنان گردیدہ در بازارہا

احمدا ذکر مصائب ناید از تو شمۂ
ہست بے پایان غم سبط رسول کبریا

وله

نور افشان شد چو بر بام فلک مهر سما ‌ ‌ ماه من بر بام مشکویم شده جلوه نما

سرو قد ـ بلور شانه لعل لب شکر دهن ‌ ‌ ماه سیما ـ مهر طلعت ـ سیمتن زرین قبا

خال مشکین قلب سنگین خد زرین خط عنبرین ‌ ‌ زلف پرچین چشم پرفن ـ چهرهٔ او پر ضیا

دیده اش از سرمه زیبا جبه ز افشان ضو فشان ‌ ‌ عارضش از غازه حمرا دست رنگین از حنا

پشت او یک لوح مرمر ساق پاش شمع نور ‌ ‌ سینهٔ بی کینه اش آئینهٔ اندر صفا

طره او ژوبین ـ سیه خالش سپر زلفش کمند ‌ ‌ ابروانش چاچی کمان تار نگه تیر قضا

جنگ جو شنگول ـ بی پروا خشن عشوه فروش ‌ ‌ مست شوخ و شنگ شاهد مونس جان دلربا

دلفریب و دلستان و دلنواز و دلشکن ‌ ‌ خوش مزاج و خوش ادا و خوش بیان و خوش نوا

لاله رو سوسن زبان شمشاد قامت گلعذار ‌ ‌ کم سخن غنچه دهن نازک کمر رنگین ادا

مژه یک ترکش خدنگ و هر یکی زان جان گسل
زلف یک آهو از عقرب هر یکی زان جان گزا

گوشوارش ماه نو در خوشهٔ پروین گوش
در دهن دندانش یا در درج درّ بی بها

دست جنبان پای کوبان لب گزان غمزه کنان
طعنه زن بر لعبت چین خنده زن بر غنچه ها

گفت بنگر مهر گردون بعد از آن روی مه جبین
لایق تحسین که باشد حق بگو بهر خدا

گفتم ای جان جهان بس بند کن اکنون زبان
این همه کبر و تعلّی می نه شاید مر ترا

ای کجا مهر منوّر وی کجا رخسار تو
کی زمین را می سزد زعم تقابل با سما

مهر باشد شاه خاور تو که ای انصاف ده
بندهٔ ناچیز را زیبد کجا این ادّعا

زیر لب خندیدم و گفتم بتا پاسخ بده
گشت برهم. بانگ بر زد گفت خامش احمقا

مهر را گاهی شنیدی تا کسی شاه گفت
مهر را روزی بدیدی با کسی شد آشنا

مهر را کو چشم نرگس. قد کجانش مثل سرو
لب ز مرجانش کجا خالی کجانش چون سها

عارض گلگون کجائیش گیسوی خمدار کو   تیغ ازابرو کجائیش در نظر ناوک کجا

این زنی کش مهر نامی گنگ باشد از ازل   نی سخن گوید همی شنود نه گاهی یک صدا

گفتی مهر منور خوانمش یک قرص نان   خسرو خاورش گفتی دانمش کاسه گدا

گوئیمش خاتون یغماز انکه هر جای بود   بیحجاب آید برون شرمش ببین بنگر حیا

من شه ملک جمالم عارضم برمن شهید   من مه برج عفافم دامنم برمن گوا

گفتمش آخر چی یوسف شیم گفتا نعم   باز پرسیدم که یوسف لقا گفتا بلی

جستم و چسپیدم و بوسیدم و پرسیدمش   کی صنم وی دلبرم جان تنم برتو فدا

آگهی تعبیر رویا یوسف کنعان بگفت   گفت دانم باز دانم این سوال آخر چرا

عرض کردم جان عالم دوش دیدم خوابکی   یا بده تعبیر خوابم یا ز قولت باز آ

گفت بسم الله بگو هر انچه دیدی در منام   گفتمش با غیب بدیدم پر فضا زهست فر

نرگس آن چشم غلمان سنبل آن زلف حور — دو حواشش چون نخل طوبی چشمه اش کوثر نما

دلکشا از هار آن اثمار آن دلکش همه — جان فزا انهار آن اشجار آن نصرت فزا

ضوفشان اکناف آن اطراف آن جنت نشان — رشک خلد اقطاع آن اضلاع آن فردوس زا

سبزه زارش چرخ اخضر لاله زار آن شفق — هر روش نهر ان کهکشان عین الفلاک اعلا لها

اندرش دیدم درختی تا سر گردون بلند — شاخ آن بر ربع مسکون ظلّ گستر چون سما

شیر مردی را بدیدم آبیاری می نمود — کز طفیلش یافت آن نخل این قدر نشو و نما

ناگهان دیدم وزید از چار سو باد سموم — برگ و بار آن شجر پژمان شده از آن هوا

سرخ پوشی آمد آخر آب گلگون هی بریخت — باز شد شاداب نخل از کار آن مرد خدا

چون شنید آن شاهد رعنا من رویای من — اندکی غوّاص شد در بحر فکر آن آشنا

گفتمش خنده زنان ذهن رسا معلوم شد — گفت غضبان باش بر جا یکدم ای بیهوده چا

هان بیا بنشین یکی بگشای گوش ای ناصبور　　تا کنم تصحیح خوابت لفظ لفظش بر ملا

آن نهالستان که دیدی باغ لطف کبریاست　　وان شجر ذاتی چه باشد نخل دین مصطفی

مقصد مدّثّر نون و قلم را ما حصل　　مطلب مزّمّل فتح مبین را مدعا

شرح سبحان الذی اسری مراد وجهه　　معنی یسین طه روکش شمس الضحی

نوگل گلزار آدم دوحهٔ باغ خلیل　　ذی شرف ـ فخر خلف ناز سلف خیر الوری

مطلع صبح ازل ـ شمع شبستان ابد　　نور خالق ـ اولین مخلوق ختم الانبیا

صاحب لولاک ایجاد دو عالم را سبب　　شرح قانون قدر سرلوح دیوان قضا

هادی راه طریقت اصفیا را پیش رو　　والی ملک شریعت انبیا را مقتدا

سرور عالم شفیع المذنبین کهف الانام　　رحمة للعالمین احمد حبیب کبریا

مزن ساکب دست او در بزم وقت موهبت　　برق خاطف تیغ او در رزم هنگام وغا

دین و دولت را کفیل و ملک و ملت را امین
نار و جنت را قسیم و شافع روز جزا

وصف ذات بے عدیلش خارج از امکان بود
شان بے ہمتاش باشد برتر از مدح و ثنا

رایج شہر عش ہمان شیر ست کش دیدی بخواب
حامی دین ضیغم حق شہسوار لافتے

اختر برج شرف اعلیٰ نسب والا حسب
زوج زہرا بوالحسن نفس نبی نور خدا

مدعای امر بلغ مدعی لو کشف
تاجدار انما شان نزول ہل اتے

خسرو دنیا و دین. شاہ نجف دلدل سوار
خاصۂ حق حیدر صفدر علی مرتضیٰ

ذو الکرم آدم شیم گردون حشم غلمان خدم
ایلیا. ابر عطا مشکل کشا حاجت روا

روشن از او نام حق سرسبز از و باغ کرم
موجزن از و بحر جود آباد از و ملک سخا

زبدۂ ارباب فضل و قدوۂ صاحبدلان
سرگروہ اتقیا و بادشاہ اوصیا

دار ایمان را عماد و کاخ احسان را ستون
قصر عرفان را قوام و بیت یزدان را بنا

صاحبِ وصفِ بشر دارای شانِ ایزدی
ممکن واجب نما واجب ممکن نما

در وغا فولاد تن در راه ذوالمن تیغ زن
صف شکن عنتر فگن مرحب کش و خیبر کشا

قاطع بنیاد کفر و شرک دست ذوالجلال
قاطع بیخ ضلال و رجس سیف کبریا

آنکه از سم سمندش گشت کین پامال شد
و آنکه از آب پرندش نخل دین شد خوشنما

لیک صد حیف از جفا و جور چرخ واژگون
در جهان برخاست از هر سو هوای ناسزا

آه زان ملکهای نکبت وای زان باد بدی
نونهال دین احمد گشت بی برگ و نوا

پاس ایمان حرمت دین خوف حق بر باد رفت
ماند نی اخلاق قائم نی مسلمانی بجا

هر طرف افروخته شد آتش فسق و فجور
چارسو افراخته شد رایت جور و جفا

خانهٔ دل را مسخر ساخته کید و نفاق
جای اخلاص و وفا بگرفته تزویر و دغا

بیحذر از اکل حرام و بیخطر کذب مقال
آشکارا بت پرستی می پرستی برملا

نے کسی را آگہی ماند از اصول دین حق
نے تمتع از فروعش داشتہ شخصے روا

شد نہ دیگر نخلِ دین کبریا نصرت پذیر
تا نہ شد سیراب از خون شہ گلگون قبا

آنکہ تفسیر سوار سرخ پوش خواب تست
وانکہ کرد احیائے دین ای فدایش ہر دو سرا

نوبہار باغ ہاشم۔ قرۃ العین علیؑ
نوگلِ گلزار زہراؑ۔ نور چشم مصطفےؐ

آن قسیم ہشت خلد آن افسر ہفت آسمان
آن امیر شش جہت آن خامس آل عبا

مایۂ فخر حجاز و باعث ناز عراق
آفتاب یثرب و بطحے شہید کربلا

صاعد افلاک رفعت عارج اوج شرف
راکب دوش پیمبر زینتِ عرش خدا

ضیغم غاب شجاعت فارس میدان صبر
خسرو اقلیم غیرت۔ مالک ملک رضا

خشک و تر را کارفرما دشت و در را حکمران
انس و جن را مقتدا حور و ملک را پیشوا

اصل ایمان۔ حافظ ملت اساس او دین
سرور دارین۔ وجہ خلقت ارض و سما

بادشاه مغرب و مشرق که بر بام و درش | سر فگنده بوسه زن شمس و قمر صبح و مسا

فخر اسمعیل و یحییٰ معنی ذبحِ عظیم | دلبر ابن اللہ بیچون افتخار انبیا

خسرو ملک سخا کز طوع و طبع جان و دل | کرد هفتاد و دو سر را فدیه در راه خدا

حامی شرع متین کو بهر استرضائے حق | کرد سیراب از دمِ خود نخل دین مصطفیٰ

بر متاع و مال دنیا بر فشانده آستین | دامنش چیده کمر بسته بر استحفاظ ما

ماند ثابت بر صراط مستقیم در راه حق | با همه جور و جفا و غربت و عسر و عنا

بیعت فاسق نکرد و داد عالم را نشان | چیست دین کبریا باشد چه شرع مصطفیٰ

یک جهان آگاه بود از عظمت و اجلال او | وز قرابت با محمدؐ قربتش با کبریا

هر کسے بد مطلع جدش بده خیر البشر | باب او مشکل کشا و مام او خیر النسا

گر یکے ایمائی جمع عساکر می نمود | صد هزارش فوج می آمد بهم تحت لوا

تا نہ گویند این ہمہ بہر کسب ملک و مال — آن شہ دنیا و دین فرمود از این امرابا

زین گذشتہ ہم ز انصار و اعزا شد مصر — تا نیندازند جان خود بگرداب بلا

در شب عاشور ہم فرمودہ اصرار بلیغ — شمع را خاموش کرد آن شمع بزم اصطفا

تا بگیرد راہ خود در پردۂ شب ہر کسے — رعب نے مجبور سازد نے شود مانع حیا

آفرین صد آفرین بر عزم بالجزم حسینؑ — مرحبا بر ہمت مردانہ اش صد مرحبا

بُردہ صد ظلم و ستم وز حق نگشتہ منحرف — خورد زخم طعنۂ بیجا و فرمودہ دُعا

کرد ثابت دولت دنیا نباشد دین حق — بل اقامت در رہِ حق بیخطر از مدعی

کرد آن آقائے ما کارے کہ باللہ العظیم — تا مدو ناید نگاہے از کسے در ماسوا

کُل عالم گر جزائے سعی او باشد بجاست — کے عجب بخشاند ار جنت بران سرور بکا

تازہ شد جوش احمدا یک مطلع دیگر بخوان — نور افزا جوش افزا راحت افزا دلکشا

مطلع ثانی

حبذا اے شاہ دین شبیر سبط مصطفیٰ | مرحبا ای حافظ اسلام نور کبریا
ایکہ ممنونِ تو باشد امت ختم رسل | وی کہ مرہون تو باشد دین رب دوسرا

قطعہ

اے نہے عز و وقارت ای شہ گردون رکاب | خادمت روح الامین از ابتدا تا انتہا
سایہ افگن بر سرت از مہر ہنگام اخیر | وز تفاخر مہد جنبانت در ایام صبا
مروحہ جنبان تو موسیٰ مگس رانت مسیح | یک نقیب تست آدم خضر دربانِ شما
سنجر و خاقان و کسریٰ از عبیدت شمرسا | قیصر و فغفور و خسرو بر عبیدت جبہ سا
شمۂ از بوئے جعدت صد شمیم باغ خلد | ذرہ از کوئے عبیدت چشم گرد ز ضیا
ہا بدانم خدمت تو خارج ہر ہم و غم | ہے بخوانم مدحت تو کاشف کرب بلا
ہر مرج را دعوتت اے خاصہ یزدان علاج | ہر مرض را تربتت ای عیسی دوران شفا

بنده گیتت نسخهٔ اکسیری باشد ازانک | خاک را سازد نگاهِ بندهٔ تو کیمیا

ذره را سازد ضیائے چهرهٔ تو آفتاب | پرتو زان ذره گردد بر فلک بدر الدجیٰ

حاصلے خیزد نه بے حکم تو از حب الحصید | سر زند بے امر تو نخلے نه گاہے از نویٰ

ملک دین را سروری اقلیم حق را قیصری | نه فلک را افسری بر عالمی فرمانروا

مؤنسی فی کلِ حالٍ عسر باشد یا که یسر | حافظے فی کل وقتٍ امس باشد یا غدا

می فروزی هر مقامی پست باشد یا بلند | می نیوشی هر کلامی جهر باشد یا خفا

وصف ریحانِ خط تو قلب را راحت رسان | مدح نسرینِ خدِ تو روح را باشد غذا

نقش پایت بوسه گاه و خاک کویت سجده گاه | گردِ راهت دیدهٔ حور و ملک را توتیا

پاک سوزی خرمن کین پاک سازی باغ دین | از کرم پاشی عطا و ز رحمت پوشی خطا

در جهان از خرمنِ جودت عالم خوشه چین | بر سما از خوان فیضانت ملک زله ربا

وز نوائے مدح تو ای نوگل باغ نبی | احمد هر ذره را شد بلبل نغمه سرا

وله

للّٰه الحمد بهار آمد و شد فصل خزان — آمده وقتِ طرب رفت زمانِ احزان

آمد المنّت للّٰه نسیم سحری — بر شد العظمت للّٰه سحاب نیسان

گشت از رحمت حق زنده زمینِ مرده — مفخرِ گلشنِ جنّت شده دشت ویران

اثر عیش و طرب گشت ز هر شے ظاهر — شد نشان غم و اندوه بهر سو پنهان

سر زده سنبل و شد دور ز سرها سودا — وا شده نوگل و شد دفع ز دلها خفقان

کسوت کهنه ز تن کنده عروسان چمن — خلعتِ تازه به بر کرده چو حوران جنان

شانه زد باد صبا باز بموی سنبل — غازه زد آب صفا باز بروی ریحان

رخت صفرا ز بر افگنده نهال گلشن — تاج حمرا به سر افگنده شقیقِ نعمان

سبزه در راغ مزیّن بلباس اطلس — لاله در باغ منوّر ز قبای رخشان

ایستاده بهم اشجار کنار انهار — راست چون خضر لب چشمهٔ آب حیوان

باعث رشکِ فلک گشت بیابان ز نجم — موجب فخرِ ارم گشت چمن از ریحان

غنچهٔ لاله تابانست چو لعلِ احمر — قطرهٔ ژالهٔ رخشانست چو درِ غلطان

بحرِ تشبیه سپهر است ز لونِ خضرا — دشت تمثیل محیط است ز فرط باران

روکش کانِ یمن فوق دمن نسترون — نازش نهر لبن توی چمن آب روان

چون غزالانِ ختن کبک دری محو خرام — نیز طاوس چمن مثل پری رقص کنان

مهوشان باده کشان از دل و جان بر لب جوی — مطربان چنگ زنان با صنمان در بستان

صلصلان بانگ زنان در زوشبان با صد جوش — بلبلان زمزمه سنجان به هزاران الحان

رهروان را بصد انداز پی سیر چمن — دمبدم می طلبد شاهدِ شاخ جنبان

مردمان را پی نظارهٔ گل نرگسِ شوخ — صد اشارت کند از گوشهٔ چشمِ فتان

چو گلِ مهتاب سحرگاه ز شبنم در باغ — می نماید چو خدِ پُر عرقِ ماه رُخان

وقت آنست نمایند زر و سیم نثار — مهر و مه بر سرِ هر تازه عروسِ بستان

دور نبود که بحجر نوگلِ رنگین ز فلک — آورد زُهره حمل را برای قربان

زانکه آمد برّه امروز پئے قربانی — عوضِ نوگلِ بستانِ خلیلِ رحمان

فخرِ نوحؑ و شرفِ آدمؑ و نازِ ادریسؑ — بانیِ بیتِ خدا جدِّ حبیبِ یزدان

منبعِ بحرِ هدیٰ قاعدِ دینِ اسلام — رونقِ بزمِ صفا مبدأ نورِ ایمان

اصلِ غمخواری و ایثار۔ اساسِ خلت — بیخِ جانبازیِ اخلاص۔ بنائے ایقان

آنکه مانده پئے نسلش شرفِ ذبحِ عظیم — از طفیلِ خلفش شاهِ شهیدانِ جهان

قوتِ بازوی شبّرؑ دل و جانِ زهراؑ — خواجهٔ رُوحِ امین خاصهٔ ربِّ منّان

نیّرِ برجِ شرف فخرِ خلف نازِ سلف — دلبرِ شاهِ نجف سبطِ رسولِ سبحان

خسرو کشورِ حق مالکِ ملکِ اخلاص — سرورِ دین شہ کونین حسینؑ ذیشان

عارجِ رفعتِ اجلال کلیم اللہِ وقت — فارجِ کربت و آلام مسیحِ دوران

نوگلِ گلشنِ دین بلبلِ بستانِ یقین — اخترِ برجِ صفا گوہرِ درجِ عرفان

حارث دشت وغا فارس میدان ہمم — وارثِ زورِ علیؑ مظہرِ قہرِ یزدان

رخش او خنگ فلک غاشیہ بردار زحل — زین او عقد ثریّا و رکابش میزان

مسندش عرش برین صفّ نعالش گردون — مقدمش دوشِ نبیؐ وہ چہ وقار و چہ شان

احمدا در صفت آن شہ عالی درجات — مطلعِ تازہ و پرشور بصد جوش بخوان

مطلع

اے زہے شان تو شاہا کہ گدایت سلطان — وی خہے قدرِ تو آقا کہ عبیدت غلمان

در سپاہِ تو بصد فخر نبی جان چاوش — بر جناب تو بصد ناز سلیمان دربان

بر وصیدت بطرب جن و بشر ناصیہ سا — بر ضریحت ز ادب حور و ملک بوسہ زنان

کفش بردار تو در بزم ملک صدر نشین
صحن ایوان فلک پای تو فردوس نشان

از حسینم همه دم گفت رسول ثقلین
وجه این قول عیان است عیان را چه بیان

از تو باقی است شها نام محمد در دهر
وز تو ثابت شده حقیت دینش بجهان

علم اللہ رضای تو رضای داور
شہد اللہ ولای تو کلید غفران

بر تو واجب صلوٰة است بقول احمد
بر امم حب تو فرض است ز نص قرآن

پاره پاره شود از عکس ہلال علمت
جامہ ہستی اعدای تو مانند کتان

اسم پاکت ہمہ اقوام و ملل را آمن
خاک کویت ہمہ اسقام و علل را درمان

ناوکت تیر قضا صید تو نسر طائر
گوی تو مہر درخشان بہ سپہر میدان

پای اصحاب صبا رخش تو زینت دہ عرش
کفش احباب ارم بخش تو تاج رضوان

شیعہ ات ناجی و محبوب جزایش فردوس
دشمنت عاصی و معتوب سزایش نیران

یافته از تو دو عالم سبق صبر و شکیب　　وز تو آموخته تسلیم و رضا کون و مکان

داغ اکبرؑ - غم عباسؑ - فراق قاسمؑ　　زخم تیر و تبر و خنجر و شمشیر و سنان

دل شکسته - وطن آواره - الم دیده - حزین　　قلب تفته - جگر افگار - گرسنه - عطشان

با همه رنج و همه کرب و همه درد جگر　　با همه سب و همه شتم و همه زخم لسان

جنگ کردی به هزاران سپهِ شام ز تیغ　　خوش دعائے پئے اعدا بنمودی ز زبان

ضیغم غاب شجاعت که شنیدست چنین　　مالک مملکت حلم که دیدست چنان

پے بہ پے معجزه پیدا از سرت در همه جا　　چه بچاه و چه به تنور و چه بر نوک سنان

گاه در خیمهٔ نصرانیه شد هادیٔ حق　　گاه در دیر شده قاعد دین یزدان

از ازل در غم تو پیر فلک سینه کوبد　　تا ابد حور و ملائک بعزایت گریان

دمبدم عرق آتش باد صبا هر نفسی　　پے بہ پے رعد سما هست بماتم نالان

دمبدم باد صبا می بکشد

احمدا بس کہ دگر نیست مجال گفتار | ماند نے طاقت تحریر نہ یارائی بیان

نہ سرم را نہ دلم را است بجا ہوش و حواس
نہ قلم را نہ زبان را است بہم تاب و توان

در ثنای امام ابرار حضرت عابد بیمار ؑ

آه از تفرقه پردازیٔ چرخ غدّار | کز جفا و ستمش دور فتادم ز دیار

پی به پی صحبتِ یارانِ وطن آخر شد | از بد اندیشی و جور فلک ناهنجار

تشنهٔ شربتِ دیدار اعزه گشتم | می‌چشم تلخیٔ دوری اقارب هر بار

بی سکونم سحر و شام چو گردون هیهات | بسته تقدیر بگر در کف پایم پر کار

باغبان ازلم دور فگنده افسوس | از گلستان وطن سبزهٔ بیگانه وار

غنچهٔ خاطرِ من گشت ز غم پژمرده | زار از فرقتِ احباب شدم همچون خار

داغ چون لاله بدارم ز جدائی در دل | خاطرم همچو کتان است ز اندوه فگار

دائما بر روشِ مهر گیا در گردش | خانه بر دوش شقائق صفتم لیل و نهار

گشته گشت بصحرای خزان دیده مقام | روز دیگر شده بر دشت پرآشوب گذار

تابش مهر و نم ژاله کشیدم چو نبات — سردی و گرمی ایام چشیدم چو ثمار

آخرش کرد اثر آب و ہوائے فاسد — ہمچو نرگس زسفر سخت فتادم بیمار

جسم من خشک شده شل زبان سوسن — زعفرانی شده از ضعف عذار گلنار

ہیچ حالم نہ بدہ خوب ولے فضل خدا — صحتم کرد عطا لطف امام بیمار

حضرتِ عابدِ بیمار علیؑ ابن حسینؑ — مونس خستہ تن و اہل مرض را غمخوار

کاشف کرب و الم فارج ہر ہم و غم — مانع رنج و تعب دافع کلّ آزار

مایۂ قلب علیؑ راحت جان حسنینؑ — قرة العین نبیؐ نور خدائے غفّار

قیصر کشورِ حق خسرو اقلیم صفا — خواجۂ ارض و سما ہر دو جہان را مختار

رونق بزم سخا شمع شبستان کرم — نیّر برج عطا مہر سپہر ایثار

مامن حور و ملک جن و بشر را ملجا — منہل دین و یقین کہف ثقات و اخیار

زبده اهل صفا عمدهٔ ارباب هدی | قدوه مجمع زهّاد امام ابرار

دست آن سرور دین بهر خیار ابر کرم | تیغ آن ضیغم حق بهر لعین صاعقه بار

وصف آن سرور کونین برون از تحریر | مدح آن خسرو دارین فزون از گفتار

ملک و جن پی تعمیر اطاقش مزدور | حور و غلمان پی ترتیب رواقش معمار

از سحاب کرمش نار ریاض خضرا | وز سعیر غضبش فی الشجر الاخضر نار

برق اعجاز نمودار ز نار تیغش | فلک تازه پدیدار ز گرد رهوار

پای سرور گه رفتار بود محشر خیز | لب لعلش دم گفتار بود گوهربار

دارد از ابر کرم مزرع دین را شاداب | سوزد از نار غضب خرمن جان کفار

شسته از صفحه جودش نعت ناممکن | محو از فیض وجودش شده لفظ دشوار

روضه پاک بود عرش و ملائک خدام | صحن اقدس بجهان جنت و غلمان زوار

دشمن او بود از باد حوادث رنجور | مخلص او بود ایمن ز دبور ادبار

تا بود لیل بود بخت عدوش خفته | تا بود یوم بود طالع مومن بیدار

حب آن سرور کونین مرا هست سپر | باک دارم چه از اعداد حسود و اغیار

از ولای شه و نعت مرا حصن حصین | آبگینه پی عرفیست مرا نیست حصار

بارک الله علیما که برین سلک گهر | میکند عقد ثریا فلک پیر نثار

گرچه حاسد بکند متهم از سرقه ترا | لیک ممدوح تو داند که چنین نیست شعار

اهل انصاف بدانند که قاآنی را | نه ز سرقه نه سلخ فتاده سروکار

احمدا شکر که محسود خلائق گشتی | دال برحسن کمال تو بود این گفتار

لعرفی گوید ۵ ز منجنیق فلک سنگ فتنه می بارد * من ابلهانه گریزم در آبگینه حصار ۱۲

معترض را چمنِ نظمِ فرزدق بنما | منتخب کن ز پی ترجمه زان چند اشعار

تا نماند پی بدخواهِ تو جای ایراد | هم عدوی تو بفضلِ تو نماید اقرار

گوید آخر که بود شاعرِ غرّا احمد | از طفیلِ شہِ سجّادِ امامِ ابرار

هٰذَا الَّذِیْ تَعْرِفُ الْبَطْحَاءُ وَطْاَتَهٗ | وَالْبَیْتُ یَعْرِفُهٗ وَالْحِلُّ وَالْحَرَمُ

آنکه داند شرفِ صفِّ نعالش بطحیٰ | مشعر و حلّ و حرم منسک و بیتِ غفّار

هٰذَا ابْنُ خَیْرِ عِبَادِ اللّٰهِ کُلِّهِمْ | هٰذَا التَّقِیُّ النَّقِیُّ الطَّاهِرُ الْعَلَمُ

ابن آن شافعِ محشر که بود خیر وری | پاک و پاکیزه و اتقیٰ و جهان را سردار

اِذَا رَاَتْهُ قُرَیْشٌ قَالَ قَائِلُهُمْ | اِلٰی مَکَارِمِ هٰذَا یَنْتَهِیْ الْکَرَمُ

روی زیباش چو بینند بگویند قریش | ختم بر ذاتِ مقدس شده جود و ایثار

یَنْمِی اِلٰی ذِرْوَةِ الْعِزِّ الَّذِیْ قَصُرَتْ — عَنْ نَیْلِهٖ عَرَبُ الْاِسْلَامِ وَالْعَجَمُ

عارج اوج وقاریست که تا گرد رهش — از عرب تا بعجم کس نرسیده زنهار

یُکَادُ یُمْسِکُهٗ عِرْفَانَ رَاحَتِهٖ — رُکْنُ الْحَطِیْمِ اِذَا مَا جَاءَ یَسْتَلِمُ

دور نبود که خود اقدام کند رکن حطیم — عزم بوسیدن آن گر کند آن نیک شعار

یُعْطِیْ حَیَاءً وَیُغْظٰی مِنْ مَهَابَتِهٖ — فَمَا یُکَلَّمُ اِلَّا حِیْنَ یَبْتَسِمُ

از حیا چشم نگون دارد و از هیبت آن — تا تبسم نه کند نیست مجال گفتار

یَنْشَقُّ نُوْرُ الْهُدٰی مِنْ نُوْرِ غُرَّتِهٖ — کَالشَّمْسِ یَنْجَابُ عَنْ اِشْرَاقِهَا الظُّلَمُ

بود انوار هدایت ز جبینش ساطع — همچو خورشید کند دور ضیایش شب تار

مِنْ جَدِّهٖ دَانَ فَضْلُ الْاَنْبِیَاءِ لَهٗ — وَفَضْلُ اُمَّتِهٖ دَانَتْ لَهُ الْاُمَمُ

جد او کرده نگون فضل رسولان سلف — برده گوی سبقت امت او بر اغیار

مُنْشَقَّةٌ مِنْ رَسُوْلِ اللّٰہِ نَبْعَتُہٗ ‏ ‏ طَابَتْ عَنَاصِرُہٗ وَالْخِیْمُ وَالشِّیَمُ

نو نہال چمنستان رسول عربی ست ‏ ‏ پاک طینت بود و خوش سیر و خوش الہوا

ھٰذَا ابْنُ فَاطِمَۃَ اِنْ كُنْتَ جَاہِلَہٗ ‏ ‏ بِجَدِّہٖ اَنْبِیَآءُ اللّٰہِ قَدْ خُتِمُوْا

گر نہ دانی بشنو راحت جان زہراست ‏ ‏ جد او ختم رسل ہر دو سرا را مختار

اَللّٰہُ شَرَّفَہٗ قِدْمًا وَعَظَّمَہٗ ‏ ‏ جَرٰی بِذٰلِكَ لَہٗ فِیْ لَوْحِہِ الْقَلَمُ

ایزدش داد وقار و عظمت ز ازل ‏ ‏ در ستایش شده بر لوح قلم گوہر بار

اَللَّیْثُ اَھْوَنُ مِنْہُ حِیْنَ تُغْضِبُہٗ ‏ ‏ وَالْمَوْتُ اَیْسَرُ مِنْہُ حِیْنَ یَہْتَجِمُ

ہیبت شیر عرین ہیچ بود مرگ آسان ‏ ‏ خشمگین چون شود آن مظہر قہر قہار

فَلَیْسَ قَوْلُكَ مَنْ ھٰذَا بِضَآئِرِہٖ ‏ ‏ اَلْعُرْبُ تَعْرِفُ مَنْ اَنْكَرْتَ وَالْعَجَمُ

کس شناسش نہ بود گر نہ شناسی قدرش ‏ ‏ از عرب تا بعجم داندش اے ناہنجار

كلتا يديه غياث عمّ نفعهما
تستوكفان ولا يعروهما عدم

هر دو دستش بود از فضل خدا كهف انام
كف او نيست تهى بلكه بود دريا بار

حمّال اثقال اقوام اذا فدحوا
حلو الشمائل يحلو عنده نعم

حامل بار ديون امم و فيض رسان
منعم و پاك خصائل بود و نيك شعار

ما قال لا قط الا فى تشهده
لولا التشهد كانت لاؤه نعم

شهد الله نه گهى جز به تشهد لا گفت
لا نعم بود تشهد چو بودش در كار

عمّ البرية بالاحسان فانقشعت
عنها الغناية والاملاق والعدم

جود و احسان عطايش بجهان گشت محيط
عسرت و فقر و عنا كرد ز هر سمت فرار

من معشر حبهم دين و بغضهم
كفر و قربهم منجى و معتصم

زان گروهيست كه دينست ولاى ايشان
بغض شان كفر و بود قرب ملاذ اخيار

إِنْ عُدَّ أَهْلُ التُّقَى كَانَتْ أَئِمَّتَهُمْ — أَوْ قِيلَ مَنْ خَيْرُ أَهْلِ الْأَرْضِ قِيلَ هُمُ

قدوهٔ اہل صفایند شماری چو ثقات — عمدهٔ اہل زمینند بپرسی چو خیار

هُوَ الْغُيُوثُ إِذَا مَا أَزْمَةٌ أَزَمَتْ — وَالْأُسْدُ أُسْدُ الشَّرَى وَالْبَأْسُ مُحْتَدِمُ

غیث وابل ہمہ در موسم قحط و سختی — لیث بادل ہمہ در معرکۂ گیر و دار

مَنْ يَعْرِفُ اللّٰهَ يَعْرِفُ أَوَّلِيَّةَ ذَا — وَالدِّينُ مِنْ بَيْتِ هٰذَا نَالَهُ الْأُمَمُ

ہر کہ حق را نہ شناسد نہ شناسد قدرش — احمدا یافتہ خلق از در او دین و قار

وله

گنج عزلت بہر راحت چون شہ خاور گرفت — بر سر آسمان جایش مہ انور گرفت

انجمن آراستہ با ثابت و سیارگان — رونق از تنویر مہ این مجلس اختر گرفت

آنکہ از جای صدارت گفتگو آغاز کرد — کان منم کز پرتو من نور بحر و بر گرفت

چون هلال ضوفگن بودیم در آغاز ماه — گوش لیلای شب از ما گفتی زیور گرفت

چون شدم بدر منیر از فضل خاص ایزدی — زال گیتی از فروغم نقرئی چادر گرفت

گاه ابروی بتانم گه جبین شاهدان — گاه از من کجکلاه چرخ تاج زر گرفت

چون بهاله در شوم بخشم بگل آب حیات — بارها گیتی به فیضم زندگی از سر گرفت

مشتری گفته بلی از نور تو روشن جهان — وز ضیای روی تو این آسمان افسر گرفت

حرف زد زهره توئی فرمانروای بحر و بر — فیض لا تحصای از ذات تو خشک و تر گرفت

هم عطارد با شد و برخواند تحریر بلیغ — حسن گردون را از آن حیرت ببام و در گرفت

میر مجلس عابد شب باشد ای افلاکیان — دین مصلای فلک زو رفعت برتر گرفت

قیصر شب گفت کز ارکان دولت مرحبا — اینهمه گفتار چادر گوشهٔ خاطر گرفت

من ولی عابد نیم عابد بود ابن الحسینؑ — کز قدومش زیب و زینت مسجد و منبر گرفت

آنکه باشد خسرو اقلیم زهد و اتقا — وانکه در ملک عبادت جای پیغمبر گرفت

از قد طوبی مثالش سرو قامت یافته — وز شمیم بوستانش شمهٔ عبهر گرفت

نکہتے از گیسوی او عنبر سارا بیافت — پرتوی از عارض او لالهٔ احمر گرفت

میش را در عصر او ضرغام چوپانی نمود — طفل را در عهد او گرگ از کرم در بر گرفت

از وفور بذل و جودش لعل شد خون در جگر — وز کف دریا نوالش آبرو گوهر گرفت

هر دو عالم از طفیل او پذیرفت انتظام — زورق گردون زمین ذات او لنگر گرفت

باب او باشد حسینؑ آن خامس آل عبا — آنکه فطرس از طفیلش باز بال و پر گرفت

جد او بوده علیؑ مرتضی کاندر مصاف — ذوالفقارش باج جان از مرحب و عنتر گرفت

آن علیؑ کز کشته‌ها بسته به خندق پشته‌ها — آن زبردستیکه تنها قلعهٔ خیبر گرفت

بانگ طبل رعد آسایش به هنگام نبرد — حصن گردون را فرو همچو غو تندر گرفت

هرچه باشد در دو عالم خاص ازان علی ست | انچه دارد هفت کشور از در حیدر گرفت

وله

برخیز در بیا ای ساقی گلفام من | می بیار و هی بده ایجان من در کام من
لاتعد مینا بیار و تا ابد ساغر بزن | تا میان می کشان تا حشر ماند نام من
تا بماند دور مهر و ماه باشد در جام | خنده زن ساغر بود بر گردش ایام من
ساقیا آید چه از مینا چه از جام و سبو | هان فرو ریز از کرم خمخانها در کام من
ساقیم تنها نیم از فضل رب ذو الکرم | بنگر انیدم در برم یاران می آشام من
ناصبورم بی شکیبم تشنه ام دارم خمار | العجل ثم العجل ای شوخ دل آرام من
ساقیا بهر سرم سویم نگاهی از کرم | چند باشد در الم این خاطر ناکام من
بی شمر خمها بیار و بی حذر می ده مرا | کز جهان بی غم شوم باشد بخیر انجام من

مینا

می بنوشم آن قدر مدہوش باشم آنچنان | بے خبر گردد ز دنیا تا دلِ بدنام من

در شبستانم بیار از طاق گردون آفتاب | تا شود ہی خندہ زن صبح روشن شام من

ہان شراب آتشین دہ در ایاغ من چناک | حِدّتش آتش زند در خرمنِ آلام من

آن مصفا مے بدہ ساقی کہ ہنگام نشاط | قطرۂ زان پاک شوید صفحۂ آثام من

آن شرابِ تند و ناب آور کہ از نظّارہ اش | ہی زند جوش و لا در ہر رگِ اندام من

آن رحیقِ بی ضرر دہ کز صراطِ مستقیم | رو نہ گردانم دمی لغزد نہ گاہی گام من

آن شراب الصالحین نوشم کہ ناید بر زبان | حرف دیگر جز ثنای آمن آرام من

کیست آن مقصود من ای ساقی ذوالجود من | ہان بگو مفہوم من فہمی گر استفہام من

ای کجا صبرم کشم تا انتظار یا سخت | گوش بکشا بشنو از من شرح این ابہام من

باشد آن ممدوح من ظل خدا ای ذوالمنن | شافع روزِ محن پوشندہ آثام من

سید السجاد زین العابدین ابن الحسینؑ — کاشفِ آلام من ہم دافع اسقام من

بحر عرفان کنز غفران مخفی القیان عین عدل — اصل ایمان نفس قرآن حافظ اسلام من

ای نثار جان نثارش ہرچہ از آن منست — وی فدای فدیہ اش جان من و اقوام من

خاک پایم توتیا گردد پی چشم ملک — گر رساند بر درِ او بخت من اقدام من

بر سر کیوان نہد پای تفاخر جا کرم — گر رسد در کوچہ آن خسرو دین گام من

قالب سرکش بود ترکش برائی ناوکم — قلب اخصائیش نیامست از پی صمصام من

مدح او بیرون بود از حیطۂ امکان من — وصف او افزون بود از حیز افہام من

شان او بالاترست از فہم عقل اولین — کی رسد در کنہ ذاتِ اقدسش اوہام من

ذکر او آسان نہ لفظے دارم ار صد زبان — مدح او ممکن نہ حرفی از ہزار اقلام من

من کجا توصیف شانِ آن شہ والا کجا — بدتر از خبط دماغ ہست این خیالِ خام من

بهر من ادراک وصافش خیالست ومحال	کاندرین وادی بود ناکام سعی تام من
قاصد باد صبا منت کشم گر از کرم	خدمت آن شاه دین برسانی این پیغام من
سرورا عاجز نوازا در دو عالم یک نظر	بر عیالم بر خودم بر باب من بر مام من
پر ضیا باشد رخ احباب من در خافقین	رو سیه در دین و دنیا خصم نافرجام من
تا بود لیل و نهار ای فارس دشت همم	ابلق ایام ماند از ولایت رام من
میکنم مدحت شها با لطوع دارم آرزو	جبهه سائی بر وصید تو بود انعام من

در مناقب وارث علم سوابق و اواخر حضرت امام محمد باقر ع

خط ابیض چو سحرگہ بفلک شد ظاہر — نور از پردۂ گردون بزمین شد صادر

خلعت فاخرہ پوشید ہمہ موجودات — کردہ زیب بدن آفاق لباس باہر

پیر گردون شدہ مصروف عبادت اول — زال گیتی شدہ مشغول بطاعت آخر

باز گشتہ دہن غنچہ بوصف ایزد — چشم نرگس شدہ ہم قدرت حق را ناظر

صرف تہلیل شدہ تحت جبل ہردو دوام — محو تسبیح شدہ فوق شجر ہر طائر

مرغ زد بانگ صلوٰۃ سحری در صحرا — تر زبان ہم شدہ ماہی ز ثنای غافر

مور در جوف ادا کرد سپاس رزاق — مار در رخنہ شدہ حمد خدا را ذاکر

سرو در باغ پی طاعت رب کرد قیام — سبزہ بنمود قعود از پی ذکر قادر

شاخ اشجار شدہ خم بادب بہر رکوع — بار ساجد شدہ بر برگ بطرز نادر

هر چهار رکشده مشغول قنوتی به خضوع — هر گیا گفت تشهد به خشوع خاطر

نوررا ورد زبان مدح جناب غفار — خاررا نوک زبان حمد خدای قادر

چون بدیدم همه مخلوق بطاعت مصروف — پاشدم زود و وضو کردم از آب طاهر

با صد اخلاص اذان خوانده اقامت گفتیم — صرف قرأت شدم و قبل رکوع آخر

ربنا اتنا علماً چو بخواندم بقنوت — بعد از سورهٔ اخلاص بقلب حاضر

گشتم آنگه متوسل بامام پنجم — خلفِ حضرتِ سجادؑ جنابِ باقرؑ

آنکه بوده بخدا وارث علم سابق — وانکه بوده به نبیؐ عالم علم آخر

شارح حکم خدا حافظ قرآن مجید — حامیٔ شرع علیؑ دین نبیؐ را ناصر

مبدءِ کون و مکان هر دو جهانرا منشا — خالق صبح و مسا ارض و سما را فاطر

حاکم مصر قدر مالک اقلیم قضا — ناظمِ کشورِ دین ملکِ یقین را آمر

قاطع بیخ فتن مبطل بنیاد فساد — ہادم طرح نفاق اہل حسد را کاسر

مونس و منعم و خیار و سخی و ذوالجود — باذل و بادل و فیاض و غنی و شاکر

عابد و زاہد و اتقا و صفی و صافی — خاضع و خاشع و قنّاع و غیور و صابر

وارث علم لدن عالم اخبار و صحف — واقف سرّ نبی راز خدا را ماہر

در صدف از کرم آن گہر بحر عطا — دُرّ خوش آب شود قطرۂ ماء ماطر

معجزات شہ والا بحضیض انداز د — حرف ہائے کہن کاہن و سحر ساحر

داخل خلد شود یوم جزا بی پرسش — ہر اثیمے کہ بود روضۂ شہ را زائر

بار آرد ز قضایش شجر خشکیدہ — نجل یابد ز رضائے شہ دین ہر عاقر

در دم جود و عطا کنز بہ بخشد بسیار — درگہہ بذل و سخا گنج بہا شد وافر

دامنش روز جزا جرم و خطا را پوشش — رحمتش پیش خدا عیب و گنہ را ساتر

سرکشی خفتہ ز بیمش بدرون فاسق | خودسری رفتہ ز خوفش بدماغ کافر

مومن آن شہ دین را وز قیامت بصراط | بیخطر از ہمہ آفات بگردد عابر

گر زبان گشتہ ز تقریر ثنایش عاجز | ہم قلم ماندہ ز تحریر صفاتش قاصر

وصف او فوق تر از فہم و خیال شارہ | مدح او بیشتر از وہم و گمان شاعر

احمدا شکر بجا آر و بکن سجدۂ رب

کز ثنای شہ دین گشت زبانت طاہر

در مدح امام ناطق حضرت امام جعفر صادق ؑ

سپاسِ فراوان بدرگاہ خالق
کہ طبع مرا کرد از بسکہ شایق

بہ تمجید شاہی فلک بارگاہی
شفیعِ امم مظہرِ نورِ خالق

امیرِ عطا پاش امامِ دو عالم
مسمّٰی بہ جعفر ملقب بہ صادق

وقیع المعارج رفیع المدارج
دفیع الحوادث منیع الطوارق

بحکمِ خداوند بالطوع تابع
بہ پیغمبر النعل بالنعل طابق

امینِ رموز و کلیدِ غوامض
علیمِ حقایق فہیمِ دقایق

پئے کشتِ دین دستِ او مزن ساکب
پئے خرمنِ کین نگاہش صواعق

چو قرصے ز خوانش بود شمس بازغ
چو نقل طباقش بود نجم بارق

کند ہر کہ نظارۂ روئے انور
نہ بیند دگر سوئے خورشید شارق

مثالش نہ بیند کسے در مغارب	همالش نیابد کسے در مشارق
وزدیک رہے گر نسیمے زخلقش	بروید ہم از سنگ خارا شقایق
چو خیزد شمیمے زگیسوی مشکین	خزان دیدہ صحرا بگردد حدایق
بدشتِ دغا گر زند چین بابرو	کشد گر زغیظ آستین تا مرافق
بود خشک از خوف خونِ مخالف	شود آب زہرہ بہ جسمِ منافق
فشاند چو موئے زریشِ مقدس	کشاید چو تاری زگیسوی باسق
برند آن پے ہدیہ غلمان بہ جنت	برین فدیہ گردند حور از سرادق
بود لطف او غیث وابل بہ مومن	بود قہر او برق خاطف بہ فاسق
زموئے پریشان او شام محشر	زچاکِ گریبان او صبح صادق
بیاضِ خد او سوادِ خطِ او	نہ در صبح روشن نہ در لیل غاسق

به یزدان بود کاذب آن کس که گوید | که بطن زمین زاده احمق ز صادق

به قرآن بود جاهل آن کس که داند | که چشم فلک دیده از دو مرد فایق

به اسمائے فارس بُده سعد مفتون | بر اسم توام اے شہنشاه عاشق

به لیلائے موئے تو واللیل مجنون | به عذرائے روئے تو والشمس وامق

بود سایه چتر تو مهر تابان | ز نور جبین تو ماه است سارق

کلیم خدا بود موسے ولے تو | کلام خدائی بقرآن ناطق

تو بودی به میکال دانا معلم | بروح امین نیز باشی تو سابق

ز رائے تو شمه فنون اواخر | به نزد تو ذره علوم سوابق

ز نکته صفات تو معجز نمائی | ز اوصاف حمید تو آید خوارق

به پیش تلامیذت اطفال مکتب | فقیهان کامل حکیمان حاذق

اگر گویمت قاسم رزق عالم | نگردد منافی احکام رازق
ورت باعث بدو خلقت نویسم | نباشد مخالف ز مرضی خالق
اگر دانمت ممکن غیر واجب | بود این به نهج شریعت مطابق
وگر خوانمت واجب غیر ممکن | بود این براه طریقت موافق
نیاید ز تو حمد لایق بشر را | بوصف شه دین نباشی تو لایق
کنی هرچه تعریف از و هست برتر | کنی هرچه توصیف از و هست فایق

در شان مخزن مراحم حضرت امام موسی کاظم علیه السلام

چو چشم خلایق شده دوش نائم
پی استراحت بگشتیم عازم

هنوز از خیالات خوابم نبرده
که گشته سروشی براحت مزاحم

نصایح ز سوز دل آغاز کرده
شد آخر بدین جور بیوقت لائم

که ای عبد فرمان بر حرص و شیطان
اسیر هوا بندهٔ نفس ظالم

نداری دگر اجتناب از مناهی
نه پرهیز کردی دمی از مآثم

کنی پیله به پی اکتساب معاصی
کنی دم بدم ارتکاب محارم

سراسیمه گشتی بوادی عصیان
سراپا شدی غرق بحر جرائم

گرفتم که کردی بجمع مال دنیا
مگر زاد عقبا نه کردی فراهم

تلف جان نمودی بتحصیل دولت
بسر عمر کردی بجمع دراهم

ضرورت بدانی حصول محاصل — غنیمت شمارے تو کسب غنایم

سبکدوش ماندی گر از بار احسان — گران جان نگشتی ز وزر مظالم

دماغم پراگنده گشت و منغص — ازین حرف لا معنی و نا ملایم

جوابش بگفتم که اے پیک زاهد — نباشد مرا وعظ و پند تو لازم

خودم معترف بر گناهان ماضی — بعصیان پیشین منم بسکه نادم

ولے باز دارم امید شفاعت — ز ارباب الحوائج مددگار آثم

مغیث گنهگار و ماحی عصیان — شفیع امم اعنے موسے کاظم

عمیم العطایا وسیع المدارا — نصیر البرایا کثیر المراحم

جهان سخا و سپهر مواهب — سحاب عطا و محیط مکارم

حفیظ اصاغر معین اکابر — امیر افاخم امام اعاظم

بود مژه او بہر فجار پیکان — پئے کافران ابروش تیغ صارم

ز لطف عمیمش شد آزاد یوسف — ز فیض دعائش شد ایوب سالم

اگر بر پیمبر درود است واجب — بر این حجت حق سلام است لازم

بر عدل او ظلم انصافِ کسرےٰ — بر جود او بخل ایثار حاتم

شہا از پے مومن خستہ جانے — کند چشم لطف تو کار مراہم

غلام تو کسرے و فغفور چاکر — عبید تو خاقان و قیصر ملازم

نقیب تو موسےٰ و چاوش عیسےٰ — خضر حاجبِ تست و الیاس خادم

بود اصل کین را سنان تو مبطل — بود بیخ شر را حسام تو ہادم

ز فیض تو جامے بجمشید حاصل — سلیمان ز دربار تو یافت خاتم

زمین در ہوا از رضائے تو ساکن — فلک بے ستون از قضائے تو قائم

جعاب خدنگ تو اجسام اعدا	قراب حسام تو اندام ظالم

مدارا احمدا خوف فردای محشر
که باشند شفیع تو موسی کاظم

در ستایش غریب الغربا امام علی الرضا علیه السلام

از پس ماه صیام شد چو عیان صبح عید | گشت اثر خرمی در همه عالم پدید

هر کس و ناکس شده محو به تزئین خویش | بی خبر از انکه عید نیست ز ثوب جدید

در فرح و انبساط طفلک و برنا و پیر | چون شتر بی مهار از پی مرکب دوید

حیف ندانند سفیه نیست عطا یا لکار | ترک خطا یا کند مرد عقیل و رشید

از پی آ لسنت عید کو بشناسد طریق | کی برساند به حق ... اکل دقیق و ثرید

آنکه بود روز و شب محو به لهو و لعب | گفته اندیشه مهلک یوم الوعید

قول جناب امیر علیه السلام [illegible]

حرف زند بی محل ز انکه ندارد یقین | گر زپی هر لفظ او هست رقیب عتید

کار شنیعه کند چونکه نداند جهول | هست یسار و یمینش کاتب فعلش قعید

نیست مگر بوالهوس قایل بعث و نشور | وسوسه دارد بدل ذلک رجع بعید

هرزه چه دارد گمان کز پس خلق جهان | باز ندارد خدا قدرت خلق جدید

هست مگر منتظر طعمهٔ دوزخ شدن | چون شود از آن بلند نعرهٔ هل من مزید

چون بیچ بسپارش نهد وصف محشر ملک | نامهٔ اعمال او نقش ضلال بعید

چون شود ارشاد حق کی سگ دنیا بچش | حدت نار جحیم تلخی ماء صدید

از پی آن است عید کو چو رسول کریم | میکند از جان و دل حمد خدای حمید

تارک لذت شود محو بطاعت شود | همچو علی الرضا خاصهٔ رب مجید

مخزن صبر و رضا معدن صدق و صفا | منبع مهر و وفا شافع روز وعید

ذق انت العزیز الکریم دخان

ما یلفظ من قول الا لدیه رقیب عتید سورهٔ ق
اذ یتلقی المتلقیان عن الیمین وعن الشمال قعید ق
ءاذا متنا وکنا ترابا ذلک رجع بعید ق
افعیینا بالخلق الاول بل هم فی لبس من خلق جدید ق
یوم نقول لجهنم هل امتلأت وتقول هل من مزید ق
ولکن کان فی ضلال بعید ق
من ورائه جهنم ویسقی من ماء صدید ابراهیم
... من ... تنزیل من حکیم حمید فصلت
... مقام ربه ونهی النفس عن الهوی
۱۲

نسل رسول کریم صاحب خلق عظیم ‎ ہم ہمہ دارا آفرید ہم بہ تلطف وحید

خادمش اسفندیار سنجر و قیصر غلام ‎ چاکرش افراسیاب خسرو و کسری عبید

بادشہان جہان بوسہ زنان بر درش ‎ قدسی و حور و جنان سجدہ کنان بر وصید

از پے اتباع او اجر ثواب جزیل ‎ در پئے اعدائے او سوط عذاب شدید

حب محبان او بخشش رب را سند ‎ خدمت دربان او باب جنان را کلید

صفحۂ تاریخ دہر بر کرم او گواہ ‎ قصۂ مذکورہ ذیل بر شرف او شہید

راوی صادق مقال کردہ روایت چنین ‎ چون بہ امام رضا عرضہ مامون رسید

کے شہ گردون مقام سرور عرش احتشام ‎ ہر دو جہان را امام ظل تو بادا مدید

ہست تمنائے ما تا ہمگی در نماز ‎ خوش بکنیم اقتدا در عقب روز عید

ما ہمہ داریم چشم کز پے اعلای دین ‎ گر کنی دعوت قبول نیست ز لطفت بعید

اوّلا آن شاه دین کرد از این اِبا	لیک چو اصرار او دید ز احسان فزید
شه ز وفور کرم ردّ سؤالش نکرد	سرور ما در همین مصلحت حق پدید
همچو رسول خدا کرد عمامه بسر	برد یمانی او بر قدِ رعنا کشید
شاه ز دولت کده راهی مسجد شده	یا که ز برج شرف خور رهِ مغرب گزید
شد ز ضیای رخش هر دو جهان منجلی	شعشعهٔ چهرهٔ فرخش تا سر گردون رسید
از خط او چار سو گشت هوا عنبرین	وز دم او گوئیا باد بهاری وزید
ساحت بستان شده روکشِ باغِ جنان	لا تعد از هر نهال سر زده طلعٌ نضید
هر شجر از لطف او خلعت تازه گرفت	وز حجر از فیض او لالهٔ نعمان دمید
از پی دیدار او زود برآورده سر	سبزه ز هر مرغزار و حبّ الحصید
هم به طرب در جهان شد قد طوبی بلند	هم ز فرح ز آشیان بلبل سدره پرید

سرور دین با خضوع کرد بد او رجوع
بهر رکوع از خشوع قامت زیبا خمید

پی به پی و بار بار سجده بادی نمود
دمبدم و زار زار ناله دلکش کشید

پر شده از بام و در تا فلک آوای احمد
غلغل تسبیح حق گوش ملایک شنید

نعرهٔ تکبیر او سینه گردون شگافت
نالهٔ دلگیر او پردهٔ غفلت درید

حور و ملک جوق جوق بهر زیارت شتافت
جن و بشر فوج فوج بهر اطاعت دوید

خلق خدا یک جهان در همه جوش و خروش
از پی پابوس او عاجل و بیهم رسید

فوج سترگی که بود اسپ و حیش در جلو
خسرو کونین را بهمه پا چون بدید

زاشهب خود هر سوار آمده پابیش شتاب
بیخود و در اضطراب حوزه ز خنجر درید

چون برسید این خبر تا به وزیر ملک
خدمت مامون فرست با همه عجلت برید

گفت که ای شهریار این گل دیگر شگفت
زام خودت بهر تو باد مخالفت وزید

گر نه مدارا کنی خلق بگردد ز تو
یوم تغابن شود از پی تو روز عید

زین سخن بی ثبات مالک طبل و علم
گشت ز او رنگ تاج بی سبب ناامید

نامه در اضطراب خدمت سرور نوشت
بود ز متنش عیان حفت و خوف شدید

کی شه اقلیم حلم گشته پر آشوب شهر
می سزد الآن ترا گوشه عزلت گزید

شاه زده باز گشت خانه نشین شد بکو
نیامده بیرون دگر تا ز دغا شد شهید

در غم او از زمین شد بفلک دود آه
وز الم از چرخ خون بر سر گیتی چکید

ناوک اندوه و غم سینه حیدر شگافت
خنجر درد و الم قلب پیمبر درید

بنت نبی در مزار شد ز الم بی قرار
وز غم او در لحد موسی کاظم تپید

نور نگاهش تقی خاک بسر شد ز غم
خار یتیمی صد آه در دل نازک خلید

خواهر شه فاطمه ره سپر طوس بود
کین خبر جانگسل ناگه در قم شنید

هوش نه ماندش بجا از بر ناقه فتاد
صدمه بجد از آن در تن اقدس رسید

هیچ نه مانده دگر تاب و توان سفر
کرد اقامت به قم تا به لحد آرمید

ابر به جو السما در غم او خون گریست
باد صبا در چمن هر نفس آهی کشید

جن و بشر بر زمین حور و ملک بر سما
سینه ز ماتم کبود دیده ز گریه سفید

احمد شیرین زبان لایق تحسین بود
با همه شغل کثیر این همه شعر سدید

شاکر از افضال حق و ز کرم شاه طوس
گشتی در ملک هند موجد طرز جدید

در مدح حضرت امام علی رضا و حضرت امام محمد تقی علیهم السلام

ای شمس چون طالع شوی بر طوس تسلیم رسان — در حضرت موسی رضا آن آفتاب خسروشان

ای بدر چون لامع شوی بر شمسهٔ ایوان او — برگو سلام من بآن ماه سپهر امتنان

ای نجم چون ساطع شوی بر قصر آن سلطان دین — با صد ادب برسان تحیاتم بآن برج امان

ای ابر چون بر روضهٔ اقدس شوی سایه‌فگن — کن عرض احوالم بآن ظل خدای دو جهان

ای قاصد باد صبا چون در خراسان بگذری — هی بوسه زن بر آستان شاه و پیغامم رسان

ای شافع رب غفور ای خواجه یوم النشور — ای حامی ما در قبور ای قاسم نار و جنان

ای فارج کرب و الم وی کاشف هر رنج و غم — ای داروی درد و الم وی چاره بیچارگان

یا ایها الشمس الشموس ای مونس کل نفوس — یا ایها المدفون طوس ای حافظ پیر و جوان

ای غمگسار مفلسین وی همدم اندوهگین — ای یاور درماندگان وی دستگیر بیکسان

در شوق طوف درست تا که بتیم

در اشتیاق طوف درگاہت بتیم صبح و مسا — زود هم برائے کبریا بر آستان خود بخوان

در بحر عصیان غرقه ام دارم وے چشم کرم — اے شافع کل امم اے دستگیر مومنان

دارم شها پیش نظر لا تقنطوا لم تبتئس — مایوس از لطفت شوم اے سایه رب جهان

گرده در اضلاع بهار الیشاهد بن طاعون بروز — حرا لوباء الحاطمه کن منطقی بر مومنان

هم والدین و اقربا هم اهل و اطفال مرا — در حفظ و امن خود بدار انجا من خرد و کلان

افتاده ام بے مونسے در عالم غربت شها — بر حال زار من نگر بهر نقی شاه جهان

روح روان فاطمه جان جهان مرتضے — نور نگاه مجتبے دلدار فخر مرسلان

شه تاج دین سلطان حق شاهنشه حور و ملک — مختار بر ارض و سما فرمانروائے انس و جان

چرخ همم ـ مهر علا ـ گنج نعم ـ کان وفا — ابر کرم ـ بحر سخا ـ کوه حشم ـ کهف امان

اے احمد شیرین زبان قند مکرر هم بخیشت — حالا ثنائے هر دو تن کن با ادب یکجا بیان

مطلع ثانی

آن سرور ارض و سما این خسرو هر دو جهان — آن خالق صبح و مسا این آمر کون و مکان

آن مالک ملک یقین این قیصر اقلیم دین — آن باعث خلق زمین این موجب بدو زمان

آن مخزن جود و عطا این معدن بذل و سخا — آن منبع مهر و وفا این مرجع صاحبدلان

آن شارع شرع متین این جامع دین مبین — آن صاحب مهر نگین این مالک طبل و نشان

تعریف آن بیرون بود از حیطهٔ فهم و خیال — توصیف این افزون بود از حیز وهم و گمان

از آب رحمتهای آن سرسبز شد هر هشت خلد — وز بار منتهای این خم پشت نه آسمان

موسی بطور مرتفع رطب اللسان در مدح این — عیسی بچرخ چارمین در ذکر آن گوهرفشان

آن اختر برج رضا این گوهر درج صفا — آن زیور عرش امان این زینت چرخ ضمان

آن دافع رنج و محن این رافع کرب و شجن — آن قاطع شر و فتن این مانع نقص و زیان

زاہدے در دو جہان مخلوق نبود ہمچنین	عابدے در دو سرا مولود نبود ہمچنان
در بزم آن وافی نعم انور چو مصباح کرم	در رزم این عالی ہمم اقہر چو ضرغام ژیان
آسان نباشد چون ثنای مصطفی تعریف این	ممکن نباشد چون صفات کبریا توصیف آن
عاجز بود جن و بشر در وصف آن گردون نشین	قاصر بود حور و ملک در مدح این جنت نشان
تمجید آن عالی گہر حقا نگنجد در دہن	تحمید این والا منش باللہ نیاید از زبان
ہرگز نہ زادہ پیش ازین ہمتای آن لطف زمین	گاہے نہ بیند بعد ازین امثال این چشم زمان

جرم و خطایت گر کند محوا ےعلیم احد اہما

گردد ترا از لطف دیگر جنت الماوی مکان

در توصیف حضرت امام عاشر نقی الطاهرؑ

آه از چرخ و از زمین فریاد	می نیاید ز هر دو جز بیداد
این بشورش ز غدر آن غدار	آن بگردش ز کید این کیاد
جسم آن از سزای این نیلی	خاک این از جفای آن برباد
سینهٔ آن ز ظلم این غربال	خاطر این ز جور آن ناشاد
این نهفته چو سبزه اندر دام	وان نشسته چو در کمین صیاد
حیف زین جنگ زرگری صد حیف	گشت عالم تمام تر برباد
نے سکندر بماند و نے دارا	نے فریدون نه قیصر و نه قباد
شد مظنّه روایت وامق	شد فسانه حکایت فرهاد
ماند عالم نه کاملان خالی	گشت گیتی ز ناکسان آباد

هر عظیمی سوی عدم رفته
هر فخیمی بدام مرگ افتاد

ماند ارسطو برارض نی سقراط
ماند مانی بدهر نی بهزاد

شد فراموش قصۂ اخیار
رفت اخبار صالحین از یاد

شکوۂ دهر احمدا تا چند
تا بکی این شکایت و فریاد

درگذر زین حکایت غمناک
کن سخنهای جان فزا ارشاد

از ثنای امامؑ عاشر زود
قلب مغموم را بفرما شاد

مایۂ قلب حضرت زهراؑ
بهجت خاطر تقیؑ جوادؑ

راحت جان سیّد الثقلین
نور عین ولیّ ربّ عباد

گلستان خلیلؑ را نوگل
بوستان رسولؐ را شمشاد

حامی دین و ماحی عصیان
رحمت حق شفیع یوم تناد

نفس یٰسٓ و مقصدِ طٰہٰ — مطلبِ نٓون[1] و قافٓ یا و صاد

معنیٔ اِنَّمَا یُرِیدُ اللہ — مدعائے لِکُلِّ قَومٍ ھَاد[2]

موجب بدو عالمِ ارواح — باعثِ صنعِ خلقتِ اجساد

قاطعِ بیخ کفر و شرک و ضلال — قامعِ اصلِ کین و بغض و فساد

دافعِ بغض و کین و شرّ و فتن — مانعِ ظلم و جور و حقد و بداد

شد ز فیضِ نسیمِ اخلاقش — ثانیٔ خلد جنّتِ شدّاد

شد ز الطافِ آن خورِ بطحا — ماہِ کنعان ز قیدِ مصر آزاد

تا قیامت بدے عقیم آدم — گر نہ بودے وجودِ شاہِ مراد

اے تعالیٰ امینِ کشورِ دین — وے تبارک امیرِ ملک وداد

اے ز تو گلشنِ امل شاداب — وے ز تو بارور نہالِ مراد

[1] نقی ۱۲

[2] اَنتَ مُنذِرٌ وَّ لِکُلِّ قَومٍ ھَادٍ ۱۲ (انوری) اور اعتقاد کیفیۃ گمراہی ازجملہ رد وہ معصومین رضی اللہ عنہم خطابات کردہ۔

ربع مسکون ز حزم تو ساکن — وز تو قائم ثلاثهٔ ابعاد

از ولائے تو خالقِ بیچون — هفت اقلیم را اساس نهاد

گر نبودے وجود تو منقوش — نقش بستی نہ عالمِ ایجاد

از تو گشتہ اصول دین محکم — وز تو حاصل فروع را بنیاد

از نسیمِ تو کشت حق سرسبز — وز طفیل تو باغ دین آباد

از رضائی تو ای قوام جهان — بے ستونے رواق چرخ استاد

وز قضائی تو ای اساس زمان — گشت قائم زمین بغیر عماد

نے مثال تو چشم گردون دید — نے همالِ تو بطن گیتی زاد

نے خدائے و لے جدا از او — ذات پاک تو مجمع اضداد

بهر تحریر مدح تو باید — از سوادِ عیون حور مداد

بے ولایت نہ یا جوے ارزد — پیش معبود طاعتِ عبّاد

بے رضایت نمی شود مقبول — با ہمہ زہد دعوتِ زہاد

اے شہ دین علیم مضطر ہم — بر درت ہست کمترین عباد

جز تو دارد نہ از کسی حاجت — جز تو خواہد نہ از کسے امداد

بذل فرما برا و نبہرِ زکیؑ — عمر و اقبال و دولت و اولاد

باد ذُرّیتش طویل العمر

بہر احمدؐ و آلہ الامجاد

در مدح خاصهٔ حضرت داور امام ذو العسکر ۴

دوش چون حجله نشین گشته عروسِ خاوری
شد ضیا مفقود از آفاق و تاری شد زمی

بر مصلای فلک شد عابدِ شب چون مکین
باز شد کون و مکان از بهر ساعت منجلی

تا یکی لیکن لباس عاریت دارد بقا
بعد پاسی باز بگرفته جهان را تیرگی

در اطاق تار تنها زیت فکرت سوختم
زان چراغ شاعری افروختم چون انوری

گوهرِ معنی ز درجِ طبعِ روشن ریختم
آب مروارید زان آورد چشم جوهری

گر نگه کردی فروغ ذهن وقادِ مرا
سوختی از آتش رشک و حسد هم واقدی

ور شدی آگه ز بحر طبع گوهرزای من
گشتی یکسر غرق در اموی خجلت رودکی

ار بچیدی خوشهٔ از خرمن گفتار من
بهر اظهارِ تشکر سجده کردی عسجدی

ور شنیدی شمّهٔ از مخزنِ اقوال من
در رموزِ شاعری عبرت گرفتی عبرتی

قوّتِ تخییل ما را در خیال آوردی گہربار
نصرت از تلمیذ من جستی نصیرؓ ناصری

از مضامین دگر دیدی چو استغنای من
از تخلّص ہم در آن ساعت ابا کردی غنی

نیست از راہِ تعلّی این ہمہ گفتار من
وین کلام من نباشد ہرگز از روی منی

حاشا للّٰہ این نہ از وجہِ تکبّر گفتہ ام
بل نمودم خالصاً اظہارِ امرِ واقعی

ادعای من بود بر حق کہ از لطفِ خدا
شد ذکایم حاصل از فیضِ زکی العسکری

آنکہ باشد تاجدارِ کشورِ فضل و کمال
وانکہ بودہ خسروِ اقلیمِ علم و بخردی

نورِ چشمِ مصطفیٰ روحِ روانِ مرتضیٰؑ
راحتِ جانِ تقیؑ و قرّۃ العین نقیؑ

عابد و زاہد تقیؑ و ساجد و ماجد مجید
کافی و وافی وفی و صافی و صوفی صفی

کامل و فاضل ذکی و عاقل و عامل علیم
باذل و باذل جواد و منعم و مفضل سخی

مفخرِ اولادِ آدمؑ رشکِ احفادِ خلیلؑ
افسرِ قومِ عرب اعزاز نسلِ ہاشمی

نوح کشتی نجات الیاس بحر مغفرت | عیسی چرخ ہدی خضر طریق رہبری

مایۂ اقبال و نصرت آیۂ فتح و ظفر | کوکب یمن و سعادت طالع فرخندگی

گوہر دریای رفعت جوہر کانِ علا | شمس گردونِ جلالت آسمانِ سروری

ہادیٔ راہ طریقت والیٔ اقلیم حق | ناظمِ ملکِ شریعت رائج دینِ نبی

سینۂ انور بود آئینۂ رازِ خدا | خاطرِ اقدس بود گنجینۂ سرِّ نبی

دشمنش در وادیٔ دوزخ خورد آبِ حمیم | مونسش نوشد بباغ خلد جام کوثری

گر کسی پرسد مثال آن شہ کون و مکان | از سماوات و زمین آید جوابش در نفی

ور کفِ معجز نمای او خذف دُرِّ ثمین | وز مسِ انگشتِ قدرت مس طلای جعفری

برق قہرِ او بسوزد خرمنِ جانِ عدو | ابر لطفِ او بسازد نارِ دوزخ منطفی

یونس از لطفش بہ بحر از بطنِ حوت آمد برون | یوسف از فیضش بمصر از محبس غم شد بری

از عطاء جود او معدوم شد فقر و عنا / وز سخا و بذل او مفقود گشته بی زری

محو شد در عهد او نام و نشانِ هم و غم / سکّه زد در عصر او نقش و نگینِ خرّمی

نامهٔ او بوده دستور العمل چون حکم رب / خامهٔ او کرده کارِ ذو الفقارِ حیدری

از نگاهِ او هویدا فرّ و رعب مرتضیٰ / وز جبینِ او نمایان عزّ و شانِ احمدی

واجب و لیکن بود صاحب صفاتِ ممکنات / ممکن و تا هم بود دارای صفت واجبی

واجبی زین رو که در باطن بده نورِ خدا / ممکنی زین رو که آمد در لباس ظاهری

ممکنی زین جه کو در عالمِ امکان بود / واجبی زین گونه کو دارد صفات ایزدی

ممکنی از این جهت کو جسم انسانی داشته / واجبی از این سبب کو بوده روحِ سرمدی

واجبی زیرا که او بی مثل و بی همتا بود / ممکنی از انکه دارد قالبی چون آدمی

احمدا بس کن که در میدان وصفِ آنجناب / اشهب خامه پیاپی میخورد اسکندری

قدر این دُرهای معنی گو نداند ناشناس
یا بفهمد نکته‌هائے این کلام آبدار

لیک ممدوح تو سنجد وزن این نظم دری
آنکه دارد دستگاهی در زبانِ پهلوی

چشم اعمیٰ کے بداند حسن این سلکِ دُرر
قدر گوهر شه بداند یا بداند جوهری

در مدح خلیفة الرحمن صاحب العصر و الزمان

که بنموده رخ زیبا که عالم پر ز انوار است — که مشکین زلف بکشاده که گیتی رشک تاتار است

شمیمے از کجا آمد که صحرا شد همه تبت — نسیمے از چه سو آمد که راغ و باغ فرخار است

که بکشوده دهن اینم که هر غنچه بود خندان — که جنبیده لب میگون که عرش و فرش سرشار است

که افگنده نقاب از رخ که ظلمت دور شد از بر — که کرده جلوه بر گون که ساکن بحر زخار است

چه ماهی جلوه گر گشته که آفاق ست نورانی — چه مهری پرتو افگنده که هر ذره ضیابار است

چه شاهی ظل گستر شد که گشت ایمان همه ایمن — چه سلطان عدل فرما شد که گیتی پر ز احرار است

امام عصر شاه دهر میز بحر و بر احمد — شد از کتم عدم ظاهر که بخت خفته بیدار است

سرور سینهٔ زهرا و شبل حیدر صفدر — فروغ دیدهٔ احمد ولی رب غفار است

نهنگ قلزم ایمان هزبر بیشهٔ عرفان — امین کشور احسان امیر ملک ایثار است

به مجلس همچو پیغمبر بود میر کرم گستر
مثال حیدر صفدر غضنفر فر به پیکار است

چو دست ایزدی دستش چو تیغ حیدری تیغش
موافق را گهربار و منافق را شرربار است

به بزم آن خسرو دوران چو مهر نور افشان
بدر بار آن شه ذیشان مثال ابر دربار است

یدش بحری پی مومن نگه تیری پی کافر
کفش ابری به اخیار و نظر برقی به اشرار است

عطا و جود را منبع سخا و بذل را معدن
علوم و فضل را مصدر کلید کنز اسرار است

چو جعفر لطف منانی چو حیدر شیر یزدانی
چو احمد ظل سبحانی به هیجا قهر قهار است

نسیم کوی آن ذیشان بود دهر سقم را درمان
شمیم موی آن سرور دوای کل آزار است

اطاقش خلق را ماوا و رواقش مامن مومن
درش اخیار را ملجا خیامش کهف ابرار است

جبین سا بر درش فغاران عبیدش قیصر و خاقان
به پیش آن شه ذیشان تهمتن تن نگونسار است

به پیش جود آن باذل بود قلزم چو یکقطره
به نزد حلم آن سرور مثال کاه کهسار است

بود هر امر را آمر بود کونین را ناظم | دو عالم را بود سلطان و بر آفاق مختار است

گهر بار و گهه جود و سخا شد زر گهه بخشش | شکر ریز و دم خنده دُرر افشان بگفتار است

برخ گلشن بقد طوبی بمو سنبل بکف دریا | بر و لاله بسر دیبا بلب گویا نمک زار است

برخ یوسف بخو یحیی برو احمد بکف موسی | بفر حیدر بدم عیسی بمعنی وجه غفار است

خجل از روی او حوران اسیر موی او غلمان | بعشق آن شه خوبان همه کنعان گرفتار است

بدل از فرقت او لاله دارد داغ در بستان | بگلشن دیدهٔ نرگس پی دیدار خونبار است

صفات ذات و یکتا بود اوصاف او بیچون | بود همتای او ممکن بعالم امر دشوار است

بود چون وصف آن سرور ز احصا ملک بیرون | لب اکنون بند کن احمد که جد و جهد بیکار است

ولہ

سرور هر دو جهان شاه سلام علیک | بادشه انس و جان شاه سلام علیک

زبدۂ اہل صفا عمدۂ ارباب جود
قدوۂ صاحبدلان شاہ سلام علیک

مرہم ہر خستہ تن دارو ئی ہر ہم و غم
چارۂ بیچارگان شاہ سلام علیک

ابر کرم بحر فضل محض سخا عین جود
کان حشم کوہ شان شاہ سلام علیک

عارفِ ربِّ علا واقفِ علمِ لدن
کاشفِ سرِّ نہان شاہ سلام علیک

خاصۂ ربِّ غفور شافع یوم النشور
قاسمِ نار و جنان شاہ سلام علیک

قالع اعدای دین قاطع بنیاد کین
دافع کفر از جہان شاہ سلام علیک

موسیٔ عمران توئی عیسیٔ دوران تو ئی
شان حق از تو عیان شاہ سلام علیک

حامیٔ دین مبین حافظ شرع متین
ہادیٔ گم گشتگان شاہ سلام علیک

سرورِ ہر دشت و در قیصر ہر بحر و بر
مالک کون و مکان شاہ سلام علیک

باعثِ ایجاد کون علّتِ تکوین خلق
موجب بود و جہان شاہ سلام علیک

حور و ملک انس و جن ہم رسل و ہم خدا   در صفت ہم زبان شاہ سلام علیک

ماہ سپہر جلال نیرّ برج جمال   کوکب امن و امان شاہ سلام علیک

زینت عرش علا افسر چرخ برین   زیور ہر دو جہان شاہ سلام علیک

راحت جان بتولؑ قرۃ عین رسولؐ   نور خدائی جہان شاہ سلام علیک

نائب ختم مآب مہدیؑ ہادی دین   یعنی امام زمان شاہ سلام علیک

ایکہ توئی در حجاب چون قمر اندر سحاب   کے شوی بر من عیان شاہ سلام علیک

از من و از جملہ خلق دمبدم و پے بہ پے   شام و سحر ہر زمان شاہ سلام علیک

ولہ

مژدہ ایدل کہ جہان از فضل خلاق انام   شد خزان زرد رو آمد بہار سبز فام

از نسیمِ مشکبو گشته ختن صحنِ چمن — شد دمن کانِ بدخشان از شقیقِ لعل فام

صید عنقای نظر را سنبل افگنده کمند — نجم از بهرِ شکارِ طایرِ جان چیده دام

لالۂ رنگین بود یا ساغرِ گلگون شراب — داغ باشد اندرش یا ته نشین دُردِ مدام

بر سمن شبنم بود یا بر رُخِ مهوش عرق — بر سبد نسرین بود یا بر کفِ گلفام جام

باغ از لاله مثالِ جنت الماوی همه — راغ از ژاله همال روضۂ رضوان تمام

شاهدِ سوسن بناز استاده طرفِ جویبار — نرگسِ بیمار در پهلوی گُل غرقِ منام

شانه در گیسوی سنبل میزند بادِ سحر — غازه بر رُوی گلستان میکشد ژاله بشام

فاخته بر شاخ نازد در طرف کوکو زنان — عندلیبِ خوشنوا با شوخِ گل محوِ کلام

بو الملیح و سار و صلصل میکشد آوا هم — زمزمه پیراست طوطی میزند یا هو حمام

رقص از جوشِ طرب طاؤس در صحنِ چمن — در مسرّت می چمد در باغ کبکِ خوشخرام

در چمن استادہ سرو و سر خمیدہ شاخِ گل | از پے تعظیم و تکریمِ شہنشاہ انام
آن مہِ برجِ شرف آن آفتابِ عزّ و شان | آن شہِ گردون سریر آن سرورِ عالیمقام
راحتِ جانِ بتول و قرۃ العینِ رسول | شبلِ حیدر نفسِ احمد نورِ حق عرش احتشام
مالکِ کون و مکان شاہنشہِ دنیا و دین | خسروِ ہر دو جہان فرمانروائے خاص و عام
حجتِ حق حافظِ دین قائمِ آلِ عبا | کز وجود اوست حاصل ہر دو عالم را قیام
مخزنِ جود و عطا و معدنِ بذل و سخا | مامنِ دنیا و دین و شرعِ احمد را قوام
اخترِ برجِ امامت کوکبِ چرخِ ہدیٰ | نیرِ افلاکِ تقویٰ سرورِ گردون مقام
نائبِ ختمی مآب و خاصۂ ربِّ علا | قاسمِ جنات عدن شافعِ یوم القیام
آبروی زمزم و نوبادۂ باغِ خلیل | نوگلِ گلزارِ حیدر نازشِ بیت الحرام
جود و احسان را اساس عدل القا را بنا | کون و امکان را قرار و دینِ ایمان را دوام

مومنینش باشد از نعمای جنت مستفیض ... منکرینش الحق از نیران دوزخ مستهام

مظهرِ نور خدا تفسیرِ وجهه ذو الجلال ... نائبِ خیر الانام و حافظ خیر الکلام

چاکر او قیصر و فغفور و خاقان و خدیو ... سنجر و جمشید و دارا خسرو کسریٰ غلام

از ضیای لطف او بشگفته گلهای مراد ... وز هوای جود او شد بارور نخلِ مرام

لرزد از سهمِ خدنگش تیر گردون بید وار ... ترسد از بیمش فلک چون از قراب آرد حسام

لطف آن شه مزن ساکب از برای مومنین ... برق خاطف قهر آن ضرغام حق بهر لیام

از کفِ دریا نوالش بحرِ عمّان آب آب ... وز سحابِ جود آن باذل خجل وابل غمام

ای زهی همّت کز آب تیغ و خون اشقیا ... ق ... وی زهی قدرت که از امر خدا هر صبح و شام

دشمن و صمصام را در جنگ مهمانی کند ... » ... مور و ماهی را دهد در خشک و تر آب و طعام

شرک پیش از حبتِ تیر او بگردد مندفع ... کفر قبل از ضرب تیغ او پذیرد انهدام

نزد ادنی خادم او گوهر اسفل از سفال | پیش کمتر چاکر او جوهر ارذل از رخام
از نسیم کوی او سرسبز شد باغ جنان | وز شمیم موی او جان را معنبر شد مشام
عرش و فرش از حزم او ساکن بود بر جای خود | دو جهان از حزم آن سرور گرفته انتظام
مست راح عشق آن شه قدسی و کروبیان | سرخوش از جام ولایش حوری و غلمان مدام
روشن از مهر جبینش شد همه اجرام چرخ | وز شعاع مهر رویش مندفع گشته ظلام
ادهم گردون بود در اختیارش بی عنان | ابلق ایام رام از هیبت او بی لجام
تیر دست شاه دین را ترکش اندام عدو | تیغ آن شبل عرین را سینهٔ کافر نیام
بر ظهور ذات او باشد دلیل روشنی | نیمهٔ شعبان چراغان کردن هر خاص و عام
قالب ذی روح گردد از رضای او رمیم | زنده جاوید گردد از قضای او عظام
ق سورهٔ قدر است برهان وجود پاک او ط | شاه این لیلة القدر است دهم ماه صیام

ط تنزل الملائکة والروح فیها باذن ربهم من کل امر سلام هی حتی مطلع الفجر ۱۲

کیست در دنیا جز آن سلطان دین کز امر رب — در حضورش تا طلوع صبح از آغاز شام

پی به پی روح و ملک آیند از چرخ برین — از پی اظهار حال عالم و بهر سلام

گردد از الطاف او در ریش جگرها مندمل — وز مراحم می پذیرد زخم دلها التیام

عروة الوثقی ولای آن ولی کبریا — انبیا هم زان بهر کاری نموده اعتصام

نقش بست از یمن نام او فرادیس الجنان — وز طفیل او پذیرفته دو عالم ارتسام

از پی اعدای او مسکن بود دار البوار — وز پی اتباع او مامن بود دار السلام

از سحاب رحمت او زحمتم همواره دور — دامن او سایه افگن بر سر ما مستدام

انس و جن را جنبش انگشت او منقاد کرد — سکه زد بر ربع مسکون مهر آن گردون مقام

آمده در قبضهٔ او از وراثت ذوالفقار — تا بغرب و شرق از اعدا بگیرد انتقام

مصطفی را وجهت قائم سمی یکدگر — آن یکی آخر نبی و این یکی آخر امام

وصف آن شہ از خیالِ عقلِ کل بالاتر است
کے رسد در کنہہ ذاتش عقل و ادراکِ عوام

اشہبِ خامہ بمیدانِ ثنای شاہ دین
میخورد اسکندری بر گیر ای احمد زمام

احمد کج مج زبان با احترام و با ادب
میکند ختمِ ثنایت دین پناہا و السلام

Allama Iqbal Library
306545

در محامد و مناقب ائمهٔ معصومین الطاهرین صلواة اللہ علیہم اجمعین الیٰ یوم الدین

ظلمت کفران زدود نیّر ایمانِ من
صورت غفران نمود مشعل ایمان من

فطرتم از شر نفور طینتم از بغض دور
پاک ز زنگ فجور شیشهٔ ایقان من

قلب مُخلّا ز ریب نفس مبرّا از عیب
مخزن اسرار غیب طبع همه دان من

گلشن من در خزان روکش باغ جنان
راحتِ روح روان خار خیابان من

رفعتِ من اوج طور وادیٔ من پر ز نور
سرمهٔ چشمان حور ریگ بیابان من

پرتو من بیگمان زینتِ کون و مکان
رونقِ بزم جهان شمع شبستان من

حافظ و شیخ و اسیر پهلوی من درس گیر
انوری و هم ظهیر طفل دبستان من

قطرهٔ اشکم بروح - کار کند چون صبوح
منبع طوفان نوح - دیدهٔ گریان من

معدنِ صبر و رضا ما من مہر و وفا — مسکن صدق و صفا کلبۂ احزان من

داغ دلم پر ضیا ہمچو قمر در دجے — مطلع صبح صفا چاک گریبان من

از نفسم لاتعد۔ لالۂ نعمان دمد — قند مکرر چکد از لبِ خندان من

ہست ز فضلِ خدا تخت ہمایون مرا — آرزو دارد ہما۔ سایۂ دامان من

رستم و افراسیاب۔ دمن افراس آب — طفلکے ہر شیخ و شاب پیش جوانان من

ہمتِ من ہمثال جرأت من بے ہمان — خم سر سہراب و زال درصفِ میدان من

صاف چو تیر قضا۔ گردید شت و غا — لشکرِ اعدا فنا۔ کاوشِ مژگان من

کنگرۂ چرخ برین۔ عرش علا را قرین — روکش مہر مبین شمسۂ ایوان من

ہست بنام خدا۔ آئینۂ حق نما — مبدء ارض و سما مطلع دیوان من

نسبۂ مے در بزم ماہ رخان در برم — خندہ زند برارم فصلِ بہاران من

ہست برانم مدام. ابلق ایام رام ترک فلک چون غلام. حامل چوگان من

دارم ذہن رسا. صاعد عرش علا زینۂ قرب خدا. سلّم برہان من

صف نعالم جنان آئینہ دارم شہان قدسی و کرّوبیان. مروحہ جنبان من

خسرو گردون نشین قیصر و خاقان چین صاحب مہر و نگین بندۂ فرمان من

مملکت سنجری. سلطنت قیصری کشور اسکندری تخت غلامان من

سجدہ گہ انس و جان بوسہ گہ قدسیان تاج سر آسمان کفش امامان من

خسرو گردون قباب شاہ ولایت مآب نفس نبی بوتراب ضیغم یزدان من

مظہر نور خدا. ناصح حق مجتبےٰ مالک ملک سخا منبع احسان من

صاحب صبر و رضا. فدیۂ راہ خدا خامس آل عبا شاہ شہیدان من

عابد عالی ہمم حامل درد و الم فارج ہر ہم و غم. دافع احزان من

وارث علم سلف مصدر فضل خلف باقر والاشرف منہل عطشان من

سیّدِ عالی نسب سرورِ والا حسب
جعفرِ صادقؑ لقب حافظِ ایمان من

معدنِ حق گنجِ علم کانِ وفا کوہِ حلم
کاظمؑ دریای سلم موسیِ عمران من

آمنِ پیر و جوان ضامنِ خرد و کلان
حافظِ ہر دو جہان شاہِ خراسان من

خاصۂ ربّ العباد شاہ تقیؑ و جواد
شافعِ یوم التّناد ماحیِ عصیان من

کافی و وافی وفی صافی و صافی صفی
ہادیِ امّت نقیؑ۔ فدیۂ او جان من

پاک رضی و زکیؑ۔ نورِ خدا عسکریؑ
از مہِ رویش جلی شامِ غریبان من

حامیِ دینِ مبین حافظِ شرعِ متین
سرورِ دنیا و دین صاحبِ دوران من

حجتِ ربِّ کرام دینِ نبیؐ را قوام
باد بر ایشان سلام از من و اخوان من

از شرفِ احمدیؐ ہم بطفیلِ علیؑ
گشت بعالم جلی۔ نامِ نمایانِ من

تمت

احمد علی

Iqbal Library
Acc No. 306545
Dated 13-3-89

Iqbal Library

ALLAMA
IQBAL LIBRARY
UNIVERSITY OF KASHMIR
HELP TO KEEP THIS BOOK
FRESH AND CLEAN.